

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**DRAMA EĞİTMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DRAMA EĞİTMENLİĞİNİN MESLEKİ AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE OKAY

**ANKARA
TEMMUZ, 2019**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**DRAMA EĞİTMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DRAMA EĞİTMENLİĞİNİN MESLEKİ AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE OKAY

DANIŞMAN: PROF. DR. ÖMER ADIGÜZEL

**ANKARA
TEMMUZ, 2019**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

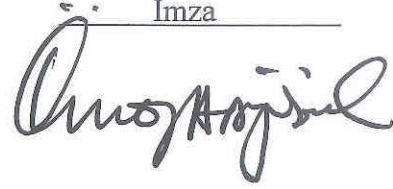
.....ⁱ Özge Okay..... adlı öğrencinin hazırladığı
Doç. Dr. Ertan Çelebi, Doç. Dr. Ali Öztürk, Doç. Dr. Serkan Keleşoğlu başlıklı bu çalışma
Fiziksel Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı / ...Yaratıcı Değerlendirme..... Programı'nda jüri
üyelerince oy birliği / oy çokluğu ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

Üye

Doç. Dr. Ali Öztürk

Üye

Dr. Öğrt. Üyesi Serkan Keleşoğlu

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından .../.../20... tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Özge Okay

ÖZET

DRAMA EĞİTMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DRAMA EĞİTMENLİĞİNİN MESLEKİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

OKAY, Özge

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

Temmuz, 2019, xi + 100 Sayfa

Bu çalışmada drama eğitmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak bir meslek alanı olarak drama eğitmenliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında 1990-2019 yılları arasında eğitmenlik yapmış veya yapmakta olan dokuz eğitmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Uzaman görüşü alınarak hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile eğitmenlere açık uçlu sorular yöneltilmiş, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınan görüşmelerdeki veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Eğitmenlerin görüşleri mesleğe başlama yılları dikkate alınarak, 1990-2000, 2000-2010 ve 2010-sonrası olmak üzere üç dönem içerisinde yorumlanarak sunulmuştur. İlgili veriler, Drama Alanı İle İlk Karşılaşma Anı, Bireylerin Drama Eğitmenliğine Yönelme Süreci, Eğitmenlerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri, Bir Meslek Olarak Drama Eğitmenliğinin Ortaya Çıkışı, Drama Eğitmenlerinin Eğitmenlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi, Drama Eğitmenlerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar, Tarihsel Süreç İçerisinde Dramaya Bakış Açısı, Drama Eğitmenlerine Yönelik Öneriler, olmak üzere sekiz başlık altında toplanmıştır.

Çalışma sonunda, drama eğitmenliğine yönelik bakış açısının idealist bir anlayıştan maddi ve bireysel kaygıların ön planda olduğu bir anlayışa doğru kayma eğilimi gösterdiği, drama eğitmenliğinin mesleki tanınırlığına ilişkin daha fazla çalışma yapılmasının gerekliliği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Eğitmen eğitiminin ve eğitmenlerin mesleki niteliklerini geliştirmeye yönelik iyileştirici çalışmaların artırılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Drama Eğitmenliği, Drama Eğitmenliğinin Niteliği

ABSTRACT

PROFESSIONAL EVALUATION OF DRAMA TRAINING ACCORDING TO THE DRAMA INSTRUCTORS 'VIEWS

OKAY, Özge

Master Degree, Department of Fine Arts Education

Supervisor: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

July, 2019, xi + 100 Pages

In this study it is aimed to evaluate the drama education as a working area from the perspective of drama trainers. Within the context of this aim interviews have been made with nine trainers who have taught between the years of 1990 and 2019. The trainers were asked open ended questions through semi-structured interview forms and the data recorded by phonoscopes during the interviews have been analysed by the methods of descriptive analysis and content analysis. By taking into consideration their starting year for profession the opinions of the trainers have been interpreted and presented within three periods such as 1990-2000, 2000-2010 and 2010 and after. The related data have been collected under eight titles such as The First Moment To Face The Drama Area, The Individuals 'Tendency to Drama Education, The Reasons For Continuing To Work In Drama Area, The Rise Of Drama Training As A Job, The Evaluation Of Drama Trainers' Training Qualities, The Problems That Drama Trainers Face In Professional Life, The Point Of View To Drama In Historical Period and Advices To Drama Trainers.

An the end of the study it has been concluded that the perspective on drama has evolved from and idealist point to a point that the individual concerns are prioritized and there is need for professional studies on awareness about drama training. It has been advised to increase improvement works on training trainers and to increase the professional qualities of the trainers.

Key Words: Creative Drama, Drama Training, The Quality of Drama Training.

ÖNSÖZ

Bu yüksek lisans tez çalışmasında, drama eğitmenlerinin kendi meslekleri olan drama eğitmenliğine ilişkin görüşleri alınmış, bu görüşler doğrultusunda drama eğitmenliğinin bir meslek olarak nasıl yorumlandığı, drama eğitmenliğine atfedilen değerlerin geçmişten günümüze nasıl şekillendiği incelenmek istenmiştir. Farklı öğretmenlik alanlarından ve meslek gruplarından bireylerin de drama eğitmenliğine yönelmeleri, eğitmen eğitimlerine katılmaları ile ilgi odağı haline gelen yaratıcı drama eğitiminin niteliğinin bu olumlu ilgiden nasıl etkilendiğinin, eğitmenlerin yaşantıları ve gözlemleri ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Gelenekselleşmiş, durağan öğretim yöntemlerine karşı devinimi ön planda tutan yenilikçi yapısıyla önemi her geçen gün daha iyi anlaşılan drama eğitiminin niteliğinin de aynı doğrultuda artması hedeflenmektedir. Araştırmanın bulgularıyla alanın içinden tutulan bir ışık olması amaçlanmış ve disiplin ve yöntem boyutuna katkılar getireceği düşünülmektedir.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren danışmanım Prof. Dr. Ömer Adıgüzel'e teşekkür ederim.

Değerli düşünceleri ve katkılarıyla çalışmayı anlamlı kılan hocalarım Doç. Dr. Ali Öztürk ve Dr. Serkan Keleşoğlu'na çok teşekkür ederim.

Çalışma sürecinde desteğini her zaman hissettiğim, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum biricik hocam Dr. İhsan Metinnam'a bitmek bilmeyen bir sevgiyle teşekkür ederim.

Değerli zamanlarını ayırarak kıymetli görüşlerini ve deneyimlerini paylaşan çalışmamı anlamlı hale getiren sayın eğitmenlere ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans sürecimin başlangıcından sonuna dek en güzel motivasyon kaynağım olan dostluklarını en içten hissettiğim sevgili Özge Kürkçü Metinnam, Bahar Pasinlioğlu, Furkan Palabıyık, Kıvanç Erdoğan ve Ece Gülseven'e çok teşekkür ederim.

Ve son olarak aileme özellikle oyun oynamak için sabırla çalışma zamanlarımla bitmesini bekleyen yeğenim Mina'ya sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Mina ve Yamaç'a...

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	17
1.3. Önem	17
1.4. Varsayımlar	18
1.5. Sınırlılıklar.....	18
BÖLÜM 2.....	19
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	19
2.1. Bireylerin Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenleri Hakkında Yapılmış Araştırmalar.....	19
2.2. Drama Eğitimliğinin Niteliklerini Tanımlamaya Yönelik Araştırmalar.....	21
BÖLÜM 3.....	23
YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Çalışma Grubu.....	24
3.3. Veri Toplama Araçları.....	26
3.4. Veri Toplanması	27

3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	27
BÖLÜM 4.....	29
BULGULAR VE YORUMLAR	29
4.1. Drama Alanı İle İlgili İlk Karşılaşma Anı	29
4.2. Bireylerin Drama Eğitimliğine Yönelme Süreci.....	31
4.2.1. Bireysel İlgi ve Yatkınlıklar	31
4.2.2. Çağdaş Drama Derneği ve Dernek Kültürü.....	33
4.2.3. Mesleki Yönlendirme	34
4.2.4. Kariyer Planlama Süreci.....	35
4.2.5. İnfomal Öğrenme Ortamları.....	37
4.2.6. Dramanın İdeolojisi	38
4.2.6.1. Evrensel Bir Değer Olarak Drama.....	39
4.2.6.2. Bir Araç Olarak Drama	40
4.3. Eğitimcilerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri.....	42
4.3.1. Günümüz Eğitim Politikaları ve Drama	42
4.4. Bir Meslek Olarak Drama Eğitimliğinin Ortaya Çıkışı	43
4.4.1. Türkiye’de Uygulanan Eğitim Politikaları	44
4.4.2. Drama Eğitimine İlişkin Oluşan Farkındalık	46
4.4.3. Özel Okullar ve Drama Dersi	47
4.4.4. Çağdaş Drama Derneği ve Eğitimlik Programı	48
4.4.5. İstihdam Alanı Yaratma	49
4.4.6. Drama Eğitimcinin Markalaşması	50
4.4.7. Kişisel Gelişim	51
4.5. Drama Eğitimcilerinin Eğitimlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi	52
4.5.1. Gelişime Açık Olma	53
4.5.2. Mesleki Yeterlilikler.....	54
4.5.3. Akademisyen Ve Uygulayıcı İkiliği.....	56

4.5.4. Drama Eğitmeninin Eleştirel Düşünme Becerisi.....	57
4.5.5. Drama Eğitiminde Uzmanlık Algısı	58
4.5.6. Eğitmenin Dramanın İdeolojisine Yaklaşımı	59
4.5.7. Dramanın Tekelleşmesi	61
4.5.8. Diğer Görüşler	63
4.6. Drama Eğitmenlerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar	64
4.6.1. Bireysel Sorunlar	65
4.6.2. Drama Eğitiminin İçeriğinin Anlaşılmamasından Kaynaklı Sorunlar	66
4.6.3. Kültürel ve Politik Sorunlar.....	68
4.6.4. Drama Eğitmenliğinin Tanınmasına İlişkin Sorunlar.....	69
4.6.5. Farkındalığa İlişkin Sorunlar	71
4.6.6. Diğer	72
4.7. Tarihsel Süreç İçerisinde Eğitmenlerin Dramaya Bakış Açısı	73
4.8. Drama Eğitmenlerine Yönelik Tavsiyeler	79
BÖLÜM 5.....	86
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	86
5.1. Sonuç	86
5.2. Öneriler.....	89
KAYNAKÇA	90
EKLER	93
Ek A. Aydınlatılmış Onam Formu	94
Ek B. Kişisel Bilgi Formu	96
Ek C. Görüşme Soruları	97
Ek D. Etik Kurul Onayı	98
BENZERLİK BİLDİRİMİ	99
ÖZGEÇMİŞ.....	100

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bilgiler.....	25
Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Bilgiler.....	25
Tablo 3. Eğitimcilerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri.....	42
Tablo 4. Drama Eğitimci Mesleğinin Ortaya Çıkmasında Etkili Olan Durumlar.....	44
Tablo 5. Drama Eğitimcilerinin Eğitimlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi.....	52
Tablo 6. Drama Eğitimcilerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar.....	64

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problemi, problem durumu ortaya konulmuş; araştırmanın amacı ile buna bağlı olarak yanıtı aranan sorulara, önemine, varsayımlara ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsan kendi varlığını sürdürmek adına tarih boyunca toplumsal ve kültürel koşullara bağlı olarak farklı yöntemler geliştirmiştir. Avcı-toplayıcı zamanlarında insan için yaşamı sürdürmenin yolu, fizyolojik ve güvenlik ile ilgili ihtiyaçların giderilmesinden geçmektedir. Besin bulma ve barınma insanın varlık mücadelesinin temelini oluşturmuştur. İlerleyen zaman, insanı daha karmaşık bir canlı haline getirmiş, ihtiyaçlar artmış ve farklılaşmıştır. Kendisini tehlikelerden koruma amacıyla topluluklar halinde yaşayan insanın hayatında, toplum kavramı belirginleşmiş, yerleşik hayata geçiş ile toplumsallaşma insan yaşamında önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Toplumsallaşma en geniş tanımıyla, “Bir kimsenin içinde birtakım işlevleri olabileceği bir toplum ya da toplumsal kümenin tarzlarını öğrenmesi sürecidir” (Elkin’den aktaran: Tezcan, 1999: 41). Birey için doğduğu andan itibaren başlayan bu süreç, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, değerlerini ve toplumun bir parçası olarak üstlenmesi gereken sorumlulukların öğrenilmesi anlamını taşımaktadır. Ailede başlayan eğitim süreci, zaman içerisinde tek işi çocukları toplum hayatına hazırlamak olan eğitim kurumlarına ve öğretmenlere devredilmiştir.

Eğitimden, birey üzerinde yapılan ve onun fiziksel, zihinsel ve ahlaksal varlığında bir değişikliği ve gelişmeyi gerektiren her türlü eylem anlaşılmalıdır. Yani bireyin hem kişisel hem de toplumsal gelişimi söz konusudur. Bu anlayışla birey, bir bütün olarak ele alınmakta, kendisi ve toplum için en uygun biçimde tüm gelişmesi göz önünde bulundurulmaktadır (Tezcan, 1999). Eğitimin, toplumun kültürünü aktarmak, bireyin

kişisel gelişimini sağlamak, topluma ihtiyaç duyulan alanlarda elaman yetiştirmek gibi hem mikro hem de makro düzeyde amaçları vardır. Ekonomik yaşama doğrudan etki eden meslek edindirme süreci de eğitimin amaçlarının bir parçasıdır.

Meslek, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, “İnsanlara yararlı mal veya hizmet üretmek ve karşılığında bir gelir elde etmek için yapılan belli bir eğitimle kazanılan ve kuralları toplumca belirlenmiş faaliyetler bütünüdür. Hem bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve hayatlarını idame ettirebilmeleri için önemlidir, hem de toplumsal statü ve doyum sağlama aracıdır. Bu açıdan bakıldığında meslek seçimi hem bireysel hem de toplumsal bir yarar sağlar.” biçiminde tanımlanmıştır (MEB, 2019).

Çağdaş bir toplumda, bir bireyin mesleğini seçmesi yaşamındaki en önemli kararlardan biridir. Günlük yaşamın büyük bir bölümünün çalışılan ortamda ve çalışılan işe yönelik faaliyetlerle geçtiği bilinmekte ve meslek seçiminin ne kadar önemli bir karar olduğu toplum tarafından kabul edilmektedir. Meslek seçimi sadece bireyin ne iş yapacağı ile ilgili değil aynı zamanda nasıl bir yaşam sürüleceği ile de ilgilidir. Bireyin seçtiği meslek gelecekteki yaşam standardını, tarzını ve sosyal yaşantılarını belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle meslek seçimi ile ilgili verilen karar bir anlamda gelecek yaşamla ilgili verilen önemli bir karardır. Meslek seçiminin bilinçli yapılması hem birey hem de ülke geleceği için önemlidir (Ensari ve Alay, 2017).

İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizli güçleri vardır. Birey, yaşam içinde bunları ortaya koyma, kullanma ve geliştirmeyi ister. Sahip olunan bu yetenekleri kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak meslek alanlarıdır. Birey çalışırken aynı zamanda bu yetenekleri ifade etme ve güçleri artırma fırsatı elde eder. Böylece birey varoluşunun anlamını yakalar (Pişkin, 2011). Dolayısıyla çalışma hayatı kişinin yaşamının önemli ve büyük bir parçasını oluşturur. Kişi yaşamının bu önemli parçasını yetenekleri, ilgileri veya kendi isteği doğrultusunda şekillendirebildiği sürece sağlıklı bir ruh hali içinde bulunabilir. Meslek yaşantısı ile ilgili seçimler kişinin geleceğini de büyük oranla belirler. Çünkü seçilen bir alanda çalışarak maddi gelir sağlamanın da ötesinde mesleğimiz, aynı zamanda edinilecek sosyal çevre, ekonomik güç ve toplumsal statüye de karşılık gelmektedir.

Bireyler meslek seçimlerine birçok ülkede mevcut eğitim sistemlerinin bir gereği olarak, henüz yirmili yaşlarına gelmeden karar vermekte ve ömürlerinin geri kalanında bu mesleği yapmak durumunda kalmaktadırlar. Bu süreç, günümüz gençleri için hem mesleklerin çeşitliliği hem de ellerindeki bilginin çokluğu nedeniyle giderek daha

karmaşık bir hale gelmektedir (Ensari ve Alay, 2017). Türkiye’de de durum benzerlik göstermektedir. Lise öğrenimini tamamlayan her birey ülke genelinde yapılan üniversiteye yerleştirme sınavına girmekte ve aldıkları puanlar doğrultusunda üniversite ve bölüm tercihlerini yapmaktadırlar.

Böylesine önemli kararlar ve kişilerin bu kararları verme aşaması, bu aşamada etkilendikleri durumlar da birçok açıdan incelenerek çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Alan yazın incelendiğinde meslek seçimini etkileyen etmenler üzerinde bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir. Kuzgun (2014), meslek seçimini etkileyen etmenleri psikolojik (yetenek, ilgi, değer vb.) ve sosyal faktörler (sosyoekonomik düzey, aile ilişkileri) olmak üzere iki grupta ele almaktadır. Bireyin meslek seçimini etkileyen etmenler Savickas (1991) tarafından, yetenek, ilgi, değer ve inanç sistemi, aile, kültür ve çevre olarak belirtilmiştir. Korkut-Owen (2008) ise bu faktörlere ek olarak, politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler (ülkenin yönetim biçimi, ekonomik yapısı, yasalar vb.) ve şans (sağlık koşulları, doğal olaylar vb.) etmenlerine değinmektedir (akt:Fidan Korkut-Owen, 2012). Bütün bu faktörlere ek olarak toplumsal cinsiyet rollerinin de meslek seçiminde etkili olduğu rahatlıkla söylenebilir. Sözelimi, inşaat mühendisliği ve ya maden mühendisliği gibi bölümler yoğunlukla erkek öğrenci mezun verirken, hemşirelik veya öğretmenlik gibi bölümler daha çok kadın öğrenci yoğunlukla mezun vermektedir. Araştırmalar açıkça göstermektedir ki, meslek seçimini etkileyen çok çeşitli faktörler vardır. Bunlara ek olarak; mesleklere toplumun yüklediği anlam veya zaman içerisinde olumlu ya da olumsuz yönde yükleyeceği yeni anlamlar, bunun sonucunda toplumsal olarak o mesleğe atfedilen değer de seçim sürecini etkileyen faktörler arasında gösterilebilir.

Schwartz ve Bilsky(1987’den akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı,2000) çeşitli kuramcılarının üzerinde uzlaştıkları özelliklerden yola çıkarak değerlerin genel özelliklerini aşağıdaki gibi belirtmişlerdir:

1.Değerler, inançlardır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar, etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.

2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hakkbilirlik, yardımseverlik gibi) ilişkilidirler.

3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkarlık değeri, işte ya da okulda, aileyle, arkadaşlarla ya da tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.

4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.

5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Sıralanmış bir değerler kümesi, değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Kültürler ve bireyler sergiledikleri değer öncelikleri sistemleriyle betimlenebilirler.

Bu noktalara ek olarak, değerlerin değişime açık yapılar olduklarını belirtmek gerekir; özellikle de zaman içinde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Rokeach 1973 ve Williams 1979'dan akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı,2000).

Adler'e (2017) göre, bireyin seçeceği meslek, bireyin çaba ve eğiliminin temel yönünü, ayrıca kendi değerler kataloğunun en üst köşesinde yer alan değerleri gösterir. Aslında seçtiğimiz meslekler kendilerine yüklediğimiz anlamlar ve atfettiğimiz değerlere bağlı olarak tercihlerimiz arasına girmektedirler. Mesleklere yüklediğimiz anlam ve atfettiğimiz değerlerin, mesleğin bize getireceği maddi kazanç, kazandıracağı statü veya farklı bir yaşam standardı için sağlayabileceği imkanlarla ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Sharf (2002'den akt; Bozgeyikli, 2016) ise, değerleri “genel değer ve işe ilişkin değer olarak iki ayrı kategoride ele alır. Genel değerler arasında; ekonomik, estetik, sosyal, siyasi, dini, kuramsal değerler yer alır. Bununla birlikte işe ilişkin değerler arasında da; yetenek kullanımı, başarı, ilerleme, otorite, başkalarına yardım, ekonomik ödül, özerklik, yaratıcılık, yaşam stili, kişisel gelişim, fiziksel etkinlik, itibar, risk, sosyal etkileşim, sosyal ilişkiler, değişiklik, iş şartları, kültürel yapı, fiziksel yapı, ekonomik güvence bulunur.”

Mesleğe ilişkin seçimler yapılırken bireyin kültürel sermayesi ve buna bağlantılı olarak gelişen bireysel değerleri önemli ve öncelikli araçlardır. Buna ek olarak, mesleğe ilişkin seçimler yalnızca bireyle ilgili olmayıp bireyin içerisinde yaşadığı toplumun kültürel değerleriyle de ilişkilidir. Sözgelimi, Türkiye'deki aile yapısı, ailelerin çocuklarına ilişkin beklentileri de bireylerin meslek seçimlerinde karar verme süreçlerini etkilemektedir. Ayrıca bireyin içerisinde yetiştiği sosyo-ekonomik koşullar da tercih sürecini biçimlendiren bir başka etmen olarak ele alınabilir. Sözgelimi, bireye çocukluktan başlayarak sohbet amaçlı sorulan ‘Büyüyünce ne olacaksın?’ sorusunun yanıtı bile çoğunlukla aileler tarafından verilmekte; yanıtlarda ise doktorluk, avukatlık ya da öğretmenlik yanıtı ilk sıralarda yer almaktadır.

Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri üzerine yapılmış bir araştırmada (Korkut-Owen ve Kepir ve Özdemir ve Ulaş ve Yılmaz, 2012) şu bulgulara ulaşılmıştır;

“Öğrencilerin okudukları bölümü seçme nedenleri arasında ilk dört nedenin alana duyulan ilgi, alınan puanın bu bölüme yetmesi; alanın kişilik özelliklerine uygunluğu, iş bulma olanağının yüksekliği biçiminde yer alması, seçme nedenleri arasında en fazla bireysel ve sistemik etmenlerin yer aldığı anlamına geldiği biçiminde yorumlanmıştır. Sosyal etmenlerin onuncu sıradan sonra yoğunlaştığı ve en sonda da şans etmeninin bir neden olarak yer aldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde benzer araştırma bulgularına rastlanmaktadır. Araştırmaların daha çok eğitim fakültelerine bağlı bölümler ve hemşirelik bölümlerinde yapıldığı görülmektedir. Erdoğan, Şanlı ve Bekir’in (2005’ten akt; Korkut-Owen ve diğerleri, 2012) eğitim fakültesi öğrencileri ile yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin neredeyse yarısına yakınının öğretmenliğin ideallerindeki meslek olduğunu belirttikleri bulunmuştur. Bu sonuç, bu grubun, kişisel bir etmen nedeniyle bu alanı seçtiklerine işaret etmektedir. Ardından daha çok sistemik ve sosyal özellikleri olan sınav sisteminin istediği fakültede eğitim almasına izin vermemesi, puanlarının bu fakülteye yetmesi, dersane öğretmenin yönlendirmesi, ailesinin istemesi, öğretmenlikte istihdam sorununun olmaması gibi nedenleri sıralamışlardır. Kişisel etmenlerden ilgi duyma ise yüzde dört gibi oldukça küçük bir oranda işaretlenmiştir”.

Öğretmenlik mesleği doğrudan bir seçimin sonucu olabileceği gibi, farklı alanlardan öğretmenlik mesleğine geçişler de söz konusudur. Bireyler meslek tercihlerini her ne kadar üniversite yerleştirme sınavından önce gerçekleştirmiş olsalar da, yukarıda da belirtildiği gibi değer sistemlerindeki önceliklerin değişmesi ya da mesleğe ilişkin ön algının mezun olduktan sonra oluşan algı ile örtüşmemesi sonucu ya da istenen doyuma ulaşılmaması durumunda bireyler tercihlerini değiştirme hakkına da sahiptirler.

Bununla birlikte öğretmenlik alanları arasındaki geçiş kolay olmayabilir. Bu durum, her öğretmenlik alanının kendine özgü bir pedagojik alan bilgisine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Sözelimi, kimya öğretmenliği programından mezun olmuş bir öğretmenin felsefe öğretmenliğine geçiş yapabilmesi için baştan felsefe öğretmenliği programı okuması gerekmektedir ya da matematik öğretmenliğinden mezun olan bir öğretmen de müzik öğretmeni olabilmek için benzer bir süreçten geçer. Bu bağlamda, disiplin ve yöntem boyutlarına sahip olan yaratıcı drama alanı birçok öğretmenlik alanının kesişim noktasında bulunmaktadır. Çünkü bütün öğretmenlik

alanları kendi alan bilgilerinin öğretiminde yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanabilirler. Bu durum da alanlar arası mesleki geçişlerde yaratıcı dramayı daha avantajlı kılmaktadır. Türkiye’de henüz bir öğretmenlik lisans programına sahip olmasa da yaratıcı drama alanının yaygınlığından kaynaklı “yaratıcı drama öğretmeni” başlıklı bir öğretmenlik alanı oluşmuştur. Bu alana, farklı öğretmenlik disiplinlerinden gelen öğretmenler de dahil olmuşlardır. Bu yüzden de meslekler arası geçiş sürecinde, farklı meslek gruplarından geçiş yapılan alanlardan bir tanesi de “Yaratıcı Drama Eğitmenliği” olmuştur. .

Adıgüzel (2018), drama eğitmenini şöyle tanımlamıştır,

“Öğretmen, eğitmen, yönlendirici ya da en çok kullanılan haliyle yaratıcı drama eğitmeni, drama çalışmalarında katılımcılara ‘rehberlik’ eden kişidir. Yaratıcı drama alanında süreci tasarlayan, biçimlendiren, yöneten eğitmen-öğretmen kavramından; yaratıcı drama süreçlerine hakim, kuramsal ve uygulamalı çalışmalarda yeterli, uygulama becerisi de olan ya da aynı süreçleri bilip, farklı bir alanda uzman olan, yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kendi alanında kullanan öğretmen anlaşılmalıdır.”

Yaratıcı drama eğitmeni öğretim süreci sonunda aşağıdaki genel amaçlara ulaşmayı hedefler Adıgüzel (2018);

1. Yaratıcılığı ve Hayal Gücünü Destekler
2. Kendini Tanıma, Gerçekleştirme ve Başkalarıyla İletişim Becerisini Geliştirme
3. Demokratik Turum ve Davranış Geliştirme
4. Estetik Davranışlar Geliştirme
5. Eleştirel ve Bağımsız Düşünebilme Becerisi Geliştirme
6. İş Birliği Yapabilme-Birlikte Çalışma Becerisi Geliştirme
7. Sosyal Duyarlılık Yaratma
8. Duygunun Sağlıklı Bir Biçimde Boşalımı ve Kontrolü
9. Dil Gelişimi, Sözel ve Sözel Olmayan İfade Becerisini Geliştirme

Eğitimin ana rolünün insan zekâsının her alanındaki yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirecek ortamlar üretmek, yeteneklerin işe yarar hale dönüştürülmesi için onları cesaretlendirmek olduğu söylenebilir (Orhan, 2011’den akt: Kasapoğlu, 2019). Dolayısıyla eğitimcilerin de yaratıcı bireyler yetiştirmek, bireyde var olan potansiyel

gelişim alanlarını, becerilerini destekleyecek öğrenme-öğretme ortamlarını düzenlemek ve bu ortamları yönetmekle ilgili sorumluları vardır.

Drama eğitmeninin bir öğretmenden farklı yoktur. İsimlendirme konusundaki bu farklılık, dramanın henüz yükseköğretim dahilinde bir lisans programı olmayışından, demokratik kitle örgütlerindeki sertifikalı kurs programları, halk eğitim merkezleri temelinde eğitmen yetiştirilen bir alan olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Dolayısıyla bir öğretmen için tanımlanan bütün tutum ve davranışlar, öğretmenlik mesleğine ilişkin etik duruş ve bir öğretmenin taşıması beklenen nitelikler drama eğitmeni için de geçerlidir.

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından bir öğretmende bulunması istenen yeterlilikler 6 ana başlık ve bunlara bağlı alt başlıklar şeklinde belirlenmiştir. Bu yeterliliklere yaratıcı drama eğitmeninin de sahip olması gerekmektedir ;

A-Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim

A1- Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme

A2- Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma

A3- Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme

A4- Öz Değerlendirme Yapma

A5- Kişisel Gelişimi Sağlama

A6- Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama

B-Öğrenciyi Tanıma

B1- Gelişim Özelliklerini

B2- İlgisi ve İhtiyaçları Dikkate Alma

B3- Öğrenciyi Değer Verme

B4- Öğrenciyi Rehberlik Etmek

C-Öğrenme ve Öğretme Süreci

C1- Dersi Planlama

C2- Materyal Hazırlama

C3- Öğrenme Ortamlarını Düzenleme

C4- Ders Dışı Etkinlikleri

C5- Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme

C6- Zaman Yönetimi

C7- Davranış Yönetimi

D-Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme

D1- Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme

D2- Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencinin Öğrenmelerini Ölçme

D3- Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Geri Bildirim Sağlama

D4- Sonuçlara Göre Öğretme-Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme

E-Okul-Aile ve Toplum İlişkileri

E1- Çevreyi Tanıma

E2- Çevre Olanaklarından Yararlanma (MEB, 2017)

Bunlara ek olarak; “*Yaratıcı drama çalışmalarını yürütebilecek olan bir eğitmen, öğretmen, mesleki eğitimini, eğitim bilimleri(eğitim bilimlerine giriş, eğitim tarihi, eğitim felsefesi, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, gelişim psikolojisi, ölçme ve değerlendirme, bilimsel araştırma yöntemleri, yetişkin eğitimi, öğretim ilke yöntemleri, program geliştirme), tiyatro(tiyatro tarihi, kuramları, reji, sahne bilgisi, ses, nefes, ışık, oyunculuk, rol, diksiyon, doğaçlama, dramaturgi vd.), diğer sanatlar(müzik gibi, ses, edebiyat ve bu bağlamda çocuk ve gencik edebiyatı gibi; dil, dans gibi, devinim, plastik sanatlar gibi, yüzey ve hacim sanatları), estetik, kültür bilimi, mitoloji, oyun ve tiyatro pedagojisi gibi alanlarda tamamlamalı, disiplinlerarası bir ilişkide kendini yetiştirebilmelidir*” (Adıgüzel, 2018).

Okvuran (2001), “Dramanın esas malzemesi insandır. Bu nedenle drama yapan öğretmenin iletişime açık, yaratıcı, demokrat ve drama alan bilgisi ve yöntem bilgisine sahip olması esas beklentimizdir.” ifadesiyle bir yaratıcı drama eğitmeninde olması beklenen yeterlilikleri özetlemiştir.

Morgan ve Saxton'un (1983) drama öğretmenlerinin becerileri konulu çalışmasında başlıca yeterlilik, beceri alanları, ipuçları/işaretler, kaynaklar, değerler, başarı, öğretmenin rol alması, tiyatro ve dramayı planlama düşüncesidir. İpuçlarında öğretmen eğitim ve uygulama içinde;

- Sınıfa sözel ve sözel olmayan işaretleri açıklamalı/belirlemeli,
- Sınıftan sözel ve sözel olmayan işaretleri alabilmeli,
- Bu bulguları dramada yapılandırmalıdır.

Dil ve iletişim bölümünde öğretmen becerileri:

- Sözel ve yazılı iletişimde spontanlık,
- Diğerini dinleme, birbirini yanıtlama,
- Rolün içinde ve dışında sorgulama,
- Yorumlamada özgürlük,
- Soruları analiz ve yorumlama olarak belirlenmektedir.

Kaynaklar açısından öğretmen becerileri;

- Uygun kaynakları arayıp bulmak,
- Kaynakların dramatik değerini bilmek ve eyleme yada dramatik formun içine evirebilmek,
- Edebiyat, tv, sinema, sanat, müzik, tiyatro oyunları, gazeteler, dergiler, karikatürler, sergiler ve müzelerle bağlantı kurmak,
- Kaynakların evrensel temasını bilmek,
- Öğrencilerden alınan kaynaklarla çalışmaktır.

Değerler açısından öğretmen aşağıdaki becerileri uygulamayla geliştirmelidir:

- Kendi değerlerini kullanarak öğrencilerde değer sistemi oluşturmak,
- Öğrencilerin rol içinde durumlar yaratarak kendi değer sistemlerini oluşturmalarını sağlamak,
- Başarı açısından drama öğretmeni öğrencilerin kendi ilerini algılamaları için estetik yaşantılara olanak yaratmalıdır (Morgan, N., Saxton. J. 1983'ten akt: Okvuran, 2003).

Dorothy Heathcote'a göre ise, sınıfta deneyimli olan kişi olarak öğretmen rolünün, 'kolaylaştırıcı' olması gerektiğini savunur bununla beraber derslerinde sınıftaki "güç

yapılanışıyla” beraber öğretmenin bir, ‘kolaylaştırıcı’ olarak rol almasıyla ilgili olarak öğretmen kişiliğine odaklanır. Heathcote öğretmenlerin; çocukları onaylamak ve gereksinimlerine uygun bir biçimde yanıt verebilmek için çok dikkatli bir biçimde öğrenciyi dinlemeleri gerektiğini savunur. Öğretmenlerin gözlem ve etkileşim becerilerini empati ile geliştirmeleri gerektiğini dile getirir. Öğretmenlerin bilişsel farkındalığının şiddetini arttırması öğretmen ve öğrencinin beraber yapılandıkları öğrenme sürecinde karşılık bulacak bir gereksinimdir. (Özen, Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları, 2011).

Heathcote, drama öğretmeni için, akademik ve uygulamalı olmak üzere iki yaşantı ve yeterlik alanı belirlemektir:

Akademik deneyim ve yeterlilikler:

- Doğum ya da söylencenin kaynağı, mit, efsane, folklor gibi farklı sosyalleşmelerin kullanımına karşı tutumlar,
- Dramatik biçimlerde farklılıklar, trajik, komik, didaktik, absürd, dramatik oyun gibi,
- Grup dinamikleri bilgisi,
- Tiyatro ve dramanın yeri konusunda antropolojik çalımlar,
- Oyun anlayışı ve seçimi,
- Çocuk gelişimi. Bireysel ve grup gereksinimleri ile dramanın gelişim aşamaları hakkında bilgi,
- Öğrenmeye motive olma.
- Eğitimde dramanın tarihi. Yalnızca batı kültüründe değil diğer kültürlerin de bilgisi,
- Gerilim yaratmak için karşıtlıkların, çeşitlemelerin analizi,
- Sağlıklı bir beyin,
- Grupların özel alanlarında iletişim yöntemleri bilgisi. Uygulamaya Dönük Deneyimler-Yeterlilikler :
- Üretilmiş metin, öykü ve oyun olmadan üretme,
- Öğretmen tipi, esnekliği vb. konusunda
- Sınıfta çocukların drama dürtüsünü işe koma,
- Her mekanda ve büyüklükteki grupla oynama,
- Teyp, ışık, film vs. kullanma becerisi,
- Hareket, dil, mimari ve heykel sanatları arasındaki ilişkileri anlama,

- Kaynakları toplama,
- Drama ve diğer alanların ilişkisini kurabilme,
- Grup içinde odağı öğrenme,
- Kendini ve diğerlerini gözleme ve analiz,
- Süreci, durumları, sınıflama yeteneği,
- Öğrenme sürecindeki tüm belirtileri yakalama becerisi,
- Sözel işaretleri anlama, konuma becerisi, dilin seçimi, ses vs.
- Gerilim ve karşıtlık yaratma becerisi,
- Planlama becerisi, katı biçim oluşturma yerine fırsat verme,
- Alıcı bir biçimde öğrenme ve dinleme,
- İyileşme ve rehabilitasyon becerisi (Okvuran A. , 2003).

Kasapoğlu (2019), Çağdaş Drama Derneği Trabzon Temsilciliğinde, yaratıcı drama eğitmenliği kursuna devam etmekte olan 1. ve 5. aşama katılımcıları ile yaptığı bir çalışmada, drama eğitmenin sahip olması gereken niteliklerin neler olduğu sorusuna katılımcıların verdiği yanıtları analiz etmiştir. İki aşamanın katılımcılarının görüşlerine göre drama eğitmenin kişisel olarak sahip olması gereken özellikler: “kuvvetli, sabırlı, yaratıcı düşünen, yeniliklere değişime açık, tutarlı, dinamik, enerjik, kendine ve başkalarına saygı duyan, değer veren, sıcakkanlı, sevecen, sempatik, güler yüzlü, adil, objektif, kendini geliştiren, iletişime açık, sosyal ilişkilerinde anlayışlı, ılımlı, problem çözme becerisi yüksek, lider ruhlu, insanlara güven veren, özeleştirici yapabilen, kendini tanıyan, tatlı-sert, yeri geldiğinde otoriter, kendinden emin, kendine güvenen, ayrıntıları gören, iyi bir gözlemci, pratik, hızlı düşünen, empati kuran, doğal, içten, açık görüşlü, demokratik olan” şeklindedir.

Yine aynı şekilde iki aşamanın katılımcılarının görüşlerine göre, drama liderinin mesleki olarak sahip olması gereken özellikler: “grubu etkili yönetmeli, alanına hâkim olmalı, iyi bir dinleyici olmalı, katılımcıları dinlemeli, etkili anlatım becerisine sahip olmalı, katılımcılara eşit davranmalı, eğitimde eşitliği içselleştirmiş olmalı, dramayı sevmeli, sevdirmeli, alanını sevmeli mesleğini severek yapmalı, grubun isteklerini göz önünde bulundurmalı, katılımcıya değer vermeli, kurallar içinde özgür bırakmalı, katılımcılara esneklik sağlanmalı, gruba kendini sevdirmeli, katılımcıları atölyeye çekmeli, grubun enerjisini yüksek tutmalı, oturumlarda aktif olmalı, süreci iyi planlamalı, drama oturumunu iyi planlamalı, alanındaki gelişmeleri takip etmeli, sürekli kendini geliştirmeli, yenilemeli, problem çözme becerisi olmalı, grubu motive etmeli, insanları

harekete geçirme yeteneğine sahip olmalı, sanat ve kültürle ilgili biri olmalı, dans, ritim ve sanatsal etkinlikler konusunda kendini geliştirmiş olmalı, grubun özelliklerine göre eğitim yöntemi belirlemeli, ihtiyaa göre süreci yönlendirmeli, yapıcı eleştirmeli, eleştirel düşünebilmesi, her konuda bilgisi ve fikri olmalı, bilgi sahibi, donanımlı ve genel kültürlü olmalı” şeklinde (Kasapoğlu, 2019).

Drama eğitmenin sahip olması gereken ve ondan beklenen sorumluluklar oldukça çeşitli ve fazladır. Bir bireyde bu özelliklerin hepsinin bulunabileceğini düşünmek ütopik görünebilir. Oysak ki dramanın felsefesini özümsemiş bir birey bütün bu özellikleri doğal bir biçimde karakterinde ve eğitmenlik davranışlarına bulundurabilir. Drama eğitmeni, yukarıda belirtilen nitelikleri kazanmak yerine öncelikli olarak dramanın, eğitimde yaratıcı dramanın felsefesini kavrayabilmeli, ğretmen olarak bu felsefe doğrultusunda bir eğitim yaklaşımı benimsemelidir. Bu nedendir ki önce dramanın kültürü, eğitim felsefesi incelenmelidir.

Yaratıcı drama, Harriet Finlay Johnson’un bulunduğu eğitim ortamını yaratıcı ve alternatif bir biçimde dönüştürme çabasından yola çıkarak, Winfred Ward, Peter Slade, Brian Way gibi öncülerin ocuk merkezli, ilerlemeci eğitim görüşlerinden etkilenen yaklaşımlarıyla gelişmiş; Dorothy Heathcote ve Gavin Bolton gibi öncülerin çalışmalarıyla da günümüz ağdaş eğitim dizgesindeki son halini almıştır. Yaratıcı drama alanının ilk öncüleri, süreçte katılımcıya ağırlık vermiş, katılımcının bakış açısının süreci yönlendiren en önemli bileşen olduğunu savunmuşlardır. Heathcote ve Bolton ise katılımcı kadar eğitmenin rolüne de dikkat çekmiştir.

Eğitimde yaratıcı drama çalışmaları ile belirlenen amaçlar doğrultusunda planlanan yetkinlikleri katılımcılara kazandırmaya yönelik öğrenme-öğretme ortamları oluşturulur. Bu eğitim ortamlarının etkililiği büyük lde drama liderlerinin etkililiğine bağlıdır. Yaratıcı drama liderlerinin niteliklerine bağlı olarak dramaya ilişkin algılar olumlu ya da olumsuz yönde değişebileceğinden, yaratıcı drama uygulamalarının olmazsa olmazı olarak kabul edilen yaratıcı drama liderlerinin, drama sürecinin amacına ulaşması ve katılımcıların süreçten en st düzeyde yararlanması konusunda önemli sorumluluklar üstlendiğini söylemek mümkündür (Kasapoğlu, 2019). Ne yazık ki ülkemizde yaratıcı drama eğitmenliği/ğretmenliği gibi bir yükseköğretim programı bulunmamaktadır. Fakat Milli Eğitim Bakanlığının 2018-2019 yılı için açıkladığı ders listelerinde Drama dersi seçmeli ders olarak ilk ve orta ğretim programlarında yer almaktadır. Bununla beraber pek çok özel okulda da drama dersi, drama öğretmenleri

tarafından verilmektedir. Görüldüğü gibi, resmi olarak ders olan fakat henüz bir lisans programı olmayan drama eğitmenliği/öğretmenliği, sertifika programı sayesinde bir profesyonel bir meslek olarak varlığını sürdürmektedir. Drama alanının ülkemizde tanınması ve yaygınlaştırılmasında ayrıca drama eğitmenliğinin meslekleşme sürecinde de Çağdaş Drama Derneğinin önemli katkıları olduğu bir gerçektir.

Mesleki Yeterlilik Kurumu ile Çağdaş Drama Derneği arasında 24 Ocak 2017 tarihinde imzalanan Meslek Standardı Hazırlama İşbirliği Protokolü kapsamında Drama Eğitmenliği Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde 6. Seviyede bir meslek olarak değerlendirilmiş ve meslek olarak tanınmıştır (www.myk.gov.tr).

1985 yılında birincisi düzenlenen Uluslararası Eğitimde Dramatizasyon seminerini, 1987 yılında ikincisi ve 1989 yılında da üçüncüsü takip eder. Seminerin düzenlenmesinde emeği geçen grup üyeleri bir süre sonra sadece seminerden seminere buluşmak yerine dernekleşme yoluna giderek eğitimde yaratıcı drama çalışmalarını Türkiye’de daha geniş kitlelere ulaştırmak için örgütlenme kararı vermişlerdir (Adıgüzel, 2013). Bu konuya ilişkin San, (2001) şunları aktarmaktadır;

“Derneğin kuruluşu 1989’un sonları ancak 1990 diyoruz. 1980’li yıllarda başlayan gelişmeler, yüksek lisans derslerinin açılması ve 1984’ten başlayarak düzenlediğimiz Uluslararası Drama Seminerleri dernekleşmemize yol açtı. Çünkü bu seminerlerde gördük ki bu çok ciddi bir iş. Fransa, İngiltere ve Almanya’dan gelen uzmanlar da bizimle aynı aşamalardan geçmişler. Kökenlerine baktığımızda çoğunluğu öğretmen, hepsinin birlikleri, hatta uluslararası birlikleri olduğunu görünce biz de dernek kurma aşamalarına geldik.”.

Kurucuları arasında; İnci San, Tamer Levent, Hayal Uğurlu, Celal Kızıldağ, Semra Gülender, Nurkut İlhan, Naci Aslan, Süheyla Sinkil, Münevver Özekin, Füsun Bozoklu’nun yer aldığı, Çağdaş Drama Derneği 5 Nisan 1990 yılında kurulur ve İnci San derneğin birinci başkanı, Tamer Levent ise ikinci başkanı olarak görev alırlar. Derneğin ana amacı; yaratıcı dramanın bağımsız bir ders, bilim, araştırma alanı ve bir yöntem olarak eğitimde, tiyatrodaki, sosyal yaşamda, tüm bilim ve sanat alanlarında kullanılması ve yaygınlaştırılması konusunda araştırmalar yapmak, yaratıcı dramanın disiplinlerarası ilişkisini inceleyerek, nitelikli geliştirilmesi için çaba harcamaktır. Dernek, ana amacını gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası düzeyde şu çalışmalarını yapar:

a) Tiyatro ve sahne ile eğitimde drama üzerinde bilimsel çalışmalar, araştırmalar, seminer ve benzeri toplu çalışmalar düzenler, bu doğrultuda yayımlar yapar.

b) Dünyanın bütün ülkelerindeki eğitimde yaratıcı drama çalışmalarını izler, bunlar ile ilişki kurar ve bu çalışmaların ülkemizde yansıtılması için çalışır. Bu tür çalışmalara da katılır. Gerekğinde alan ile ilgili kurum, kuruluş, vakıf, dernek, çatı organizasyon ve benzerlerine üye olabilir.

c) Eğitimde yaratıcı dramanın ülkemizde yaygınlık kazanabilmesi için girişimlerde bulunur, atölye çalışmaları düzenler; eğitim ve öğretim programlar geliştirir.

d) Özellikle eğitim süreci içindeki çocuk ve gençlerin kendilerini tanıması, iletişim becerilerinin artması, demokratik tutum ve davranışlarının gelişmesi, kişiliklerinin oluşabilmesi, yaratıcı kişiliğe sahip olabilmesi için sağlıklı kişiliğin geliştirilmesi açısından eğitimde drama çalışmalarına öncelik verir.

e) Tüm eğitim, kültür, kurum ve kuruluşları ile başta müzeler, açık alan ve parklar, okul, kurs, yuva, sağlık kurum ve kuruluşları, dersane, eğitim ve kültür evleri, spor kulüpleri, çocuk ve gençlik kulüpleri, eğitsel ve sosyal kuruluşlar, kamplar, tesisler, izcilik kuruluşları ve benzerleri ile iş birliğine girerek drama ders ve atölye çalışmalarının bu merkezlerde etkin biçimlerde uygulanmasına yardımcı olur.

f) Ülkemizde yaratıcı drama çalışmaları odaklı, tüm sanatlar eğitiminin gelişmesini özendirecek kongre, seminer, çalıştay, konferans, panel, yarışma, festival, şenlik vb. düzenlemeler yürütür.

g) Derneği kamuoyuna tanıtmak, üyeler arasında dayanışmayı gerçekleştirmek ve derneğe gelir sağlamak amacıyla çaylar, geceler vb. toplantılar düzenler.

h) Dernek, amacı ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, kendi bünyesinde veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere yetkili organların kararı ile platformlar oluşturur veya amaca uygun oluşturulan platformlara katılabilir. Dernek amacına uygun federasyonlara katılabilir.

ı) Dernek, amacı ile ilgisi bulunan etkinlikleri gerçekleştirmek üzere uluslararası etkinliklerde ve işbirliğinde bulunabilir, yurt dışında temsilcilik veya şube açabilir, yurt dışında dernek veya üst kuruluş kurabilir veya yurt dışında kurulmuş dernek veya üst <http://yaraticidrama.org/hakkimizda/tuzuk/http://yaraticidrama.org/hakkimizda/tuzuk/i> Dernek tarafından amaca uygun düzenlenen, yürütülen atölye çalışmalarındaki eğitmen, üye, katılımcı ve kursiyerler, Atatürk ilke ve devrimlerine tüm yönleriyle sahip çıkar,

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ifade edilen laiklik ilkesine uygun davranış ve eylemde bulunur (www.yaraticidrama.org).

Derneğin kuruluşundan sonra da yaratıcı drama seminerleri düzenli olarak günümüze kadar yapılmaya devam eder. Seminerlerin düzenlenmesinin yanı sıra Çağdaş Drama Derneği öğretmen eğitimlerine yönelik çalışmalar da gerçekleştirmiştir. 1992 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığınca Aksaray'da Kız Meslek Lisesi öğretmenlerine düzenlenen 47 no'lu Yaratıcı Drama Kursuna Türkiye'nin farklı şehirlerinden katılan 20 eğitimci katılmıştır. Bu kurs, derneğin Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliğine dayanan ilk resmi kurs olması ile önemli bir özellik taşımaktadır. Yine 1992 yılında ikincisi düzenlenen Çocukların Tiyatroları Festivali'nde dernek bünyesinde yetişmiş drama eğitimcileri atölyeler yönetmiş ve çalışmalarda gözlemci olarak bulunmuşlardır, uluslararası bir çalışmada yer almasıyla da dernek tarihinde önemli bir yer edinmiştir. 2005 yılında Almanya merkezli bir kuruluş olan BAG Spiel und Theatre e.V.'ye Almanya dışındaki bir ülkeden üye olan tek dernek özelliği taşımakla birlikte, 2011 yılında da Avrupa Drama Birliği (EDERED)'ne üyeliği ile Çağdaş Drama Derneği uluslararası alanda da yetkin bir demokratik kitle örgütü olmuştur.

Çağdaş Drama Derneği'nin 1990 yılından beri yürüttüğü, Türkiye'de demokratik kitle örgütleri arasında tek olan 320 saatlik, 6 aşamalı "Yaratıcı Drama Eğitimliği" programı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından da onaylanarak resmi bir kimliğe ulaşmıştır (Adıgüzel, Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Yakın Tarihi, 2008). Drama alanının ülkemizde tanınması ve yaygınlaştırılmasında ayrıca drama eğitimliğinin meslekleşme sürecinde de Çağdaş Drama Derneğinin önemli katkıları olduğu bir gerçektir.

Bununla birlikte, yaratıcı drama her ne kadar bir lisans programında henüz yer bulamamış olsa bile ilk kez 1999-2000 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü çatısı altında tezsiz yüksek lisans programı açılmıştır (Adıgüzel, Türk Eğitim Sisteminde Yaratıcı Drama Eğitmeni Yetiştirme Sorunsalı, 2010). Bu gelişmeleri 2007-2008 eğitim ve öğretim yılında da "İlköğretim Anabilim Dalı" altında tezli yüksek lisans programının açılması takip eder. 2007 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde "Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı" kurulmuş, tezsiz yüksek lisans programı yürütülmeye başlanmıştır. Bu programın açılması ve yürütülmesinde Ali Öztürk

öncülük etmiştir. 2015 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde de "Eğitim ve Drama" adıyla lisansüstü program açılmıştır (Adıgüzel, Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi, 2018).

Görüldüğü üzere eğitimde yaratıcı drama farklı ülkelerde ve Türkiye'de bireyin biricikliğine ve haklarına önem veren, gözeten ve özgür düşüncesini destekleyen bir eğitim anlayışı olarak varlığını göstermiş ve sağlamlaştırmıştır. Bu eğitim felsefesini gerek öğrencilere gerekse yetişkinlere aktarma görevi öncelikli olarak drama eğitmenlerine düşmektedir. Bu anlamda iyi yetişmiş ve kendini yetiştirmeye devam edebilen öğretmenlere ihtiyaç vardır. Araştıran ve sorgulayan, eğitimde kalıplaşmış yaklaşımların dışına çıkmak isteyen çağdaş öğretmenlerin dramaya ilgisi her geçen gün artmaktadır. Buna ek olarak öncesinde de değinildiği gibi farklı disiplinlerden bireyler de kurslara katılarak alana yönelmektedirler. Elbette alana duyulan ilgi olumlu karşılanmalıdır fakat drama eğitmeninin sorumlulukları ve ondan beklenen nitelikler bir hayli ağır iken, öğretmen yetiştirme sorunu da karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimciler olarak biz, davranışımızı belirleyen değerleri, bir insan olarak görüşümüzü aradığımız gerçeklik vizyonunu, yanıt vermek için aradığımız ve gerçekleştirmeye çalıştığımız hedeflerimizi ve tüm bunlara karşı olan duruşumuzu tanımlamalıyız. Herkes gerçekle ilgili bir bakış açısı seçer ve bu da bizim davranışlarımızı belirler. Neticede seçtiğimiz bu gerçekliğin öğrencilerimiz ve toplum için doğuracağı sonuçların farkında olmalıyız. Bu yüzden her eğitim eylemi bir felsefi alt yapıya ihtiyaç duyar ve desteklendirilir, bu felsefi alt yapı da bizim öğretme görevimizi yönlendiren bir dizi kuralla yakından ilişkilidir. Bu felsefi alt yapılar bizim belirli yöntemleri seçmemize sebep olan ve kendimiz için belirlediğimiz amaçlarımıza ulaşmamız için gerekli olan çerçeveyi oluşturur. Diğer taraftan, koyduğumuz amaçların eğitim aktivitemizi düzenlemekte doğrudan etkisi vardır. Bu sebeptendir ki, tarafsız eğitim diye bir şey asla yoktur, bunun yerine her zaman bir amaç ve hedef vardır. Diğer yöntemlerde olduğu gibi eğitimde dramanın kullanımı da tarafsız değildir. Onu bir yöntem olarak kullanan kişinin(liderin) niyetine, insanlığı nasıl algıladığına olduğu kadar, çalışmanın yapıldığı kültüre de bağlıdır (Navarro, 2011).

Bu nedenledir ki drama eğitmeni/öğretmeni olmak isteyen bireylerin bu alana yönelme sebepleri de önem teşkil etmektedir. Ülkemizde her geçen gün itibar kaybetmekte olan öğretmenlik mesleği bir taraftan kutsal olarak nitelendirilirken diğer taraftan da 'Hiçbir şey olamazsan öğretmen olursun.' bir deyim gibi hayatımıza

yerleşmektedir. Durum böyle iken, bireylerin niçin kurslar veya yüksek lisans programları aracılığıyla drama eğitmeni olmak istediği araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Dramanın iş bulmakta zorlanan mezunlar için bir gelir kapısı olarak nitelendirilebileceği gibi eğitim sisteminde özgür düşünebilen, demokratik bireyleri yetiştirmenin bir yolu olarak eğitimcilerin araladığı bir kapı olarak da nitelendirilebilir.

Araştırmanın problemini, bireylerin niçin drama eğitmenliği mesleğine yöneldiğinin incelenmesi ve bu doğrultuda 1980'den günümüze dek ülkemizde eğitimde yaratıcı drama eğitmenliğinin anlamı ve eğitmenlerin gözünden bir meslek olarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı, farklı meslek gruplarından veya öğretmenlik alanlarından bireylerin drama eğitmenliğine yönelmelerinde etkili olan durumları araştırmak ve eğitmenlerin görüşlerinden yola çıkarak yaratıcı drama eğitmenliğinin zamanla mesleki anlamının nasıl şekillendiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır;

- 1) Bireyler niçin drama eğitmeni olmak istemektedirler?
- 2) Bireylerin drama eğitmeni olmak isteme nedenleri drama alanına attıkları değer ile ilgili midir?
- 3) Eğitmenlere göre hangi ihtiyaçlar drama eğitmenliğinin bir meslek olarak var olmasını sağlamıştır?
- 4) Farklı dönemlerde drama eğitmenliği yapan bireylerin drama alanına ve eğitmenliğe bakış açısı nasıldır?

1.3. Önem

Ülkemizde de özellikle 2000'li yıllardan itibaren popülarlığını arttıran yaratıcı drama kavramı, klasik eğitim kalıpları içinde sıkışmış öğretmenler için bir aydınlığa açılan yenilikçi bir kapı olmuştur. Yöntem olarak derslerinde dramaya yer vermek isteyen öğretmenler bu konuda kendilerini yetiştirebilmek için düzenlenen atölye, kurs, kongre çalışmalarına katılmış ve öğrencilerine bu doğrultuda aktarımlarda bulunmuşlardır.

Drama alanında birçok çalışma yapılmış, yoğunlukla dramanın eğitimde bir yöntem olarak etkililiği odağında toplanmıştır. Dramanın yöntem olarak etkisini araştıran her çalışma sonucunda etkili bir öğretim ve öğrenme aracı olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle her konunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenebilir olduğu algısı oluşmuş, dramanın adı farklı disiplinler ile yan yana gelmiştir. Öğretmenlik dışında farklı meslek gruplarının da ilgisi çeken drama, eğitimde bir yöntem olarak eğitimcilerin ilgisine ek olarak yeni bir meslek olarak da varlık alanını genişletmiştir. Drama alanının daha çok bireye ulaşması ve bilinirliğinin artması, niteliğini ne ölçüde koruyabildiği kaygısını da beraberinde getirmektedir. İyi yetişmiş öğretmenlerin uygulamalarında özgün ve etkili yanını koruyarak çağdaş bir toplumun inşasında önem arz eden drama eğitimi, aynı zamanda popülerliği ile dikkat çekerek sadece bir kazanç ve statü elde etmek için niteliksizleşen bir alana dönüşme tehlikesini de beraberinde getirmektedir.

Bu çalışma, alanda çalışan drama öğretmenleri ile birlikte dramanın felsefesini ve önemini ortaya koyması, drama öğretmenlerinin pratikte sergilediği niteliklerin meslektaşları tarafından değerlendirilmesi ve ayrıca geçmişten günümüze dramaya, drama öğretmenliğine olan bakış açısının özellikle yaşantılarından yola çıkarak öğretmenlerce değerlendirilip incelemesi bakımından önem oluşturmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada yer alan katılımcıların yapılan görüşmelerde, görüşme sorularına içten ve yansız yanıtlar verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma; Çağdaş Drama Derneği çatısı altında gerçekleştirilen 6 aşamalı Yaratıcı Drama Eğitimliği kurs programını bitirerek öğretmenlik belgesini almış ve 1990-2019 yılları arasında drama öğretmenliği yapmış veya halen yapmakta olan drama öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alan yazın taraması sonucunda drama eğitmenliği mesleğine ilişkin ya da eğitimcilerin mesleklerine bakış açılarına yönelik çok az çalışma yapıldığına rastlanmıştır. Yapılan araştırmaların ise yoğunlukla drama eğitimcilerinin eğitimlik niteliklerini tanımlamaya veya çalışma yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğunu ortaya koymaya yönelik olduğu görülmüştür. Bu nedenle ilgili araştırmalar bölümü, bir meslek olarak öğretmenliğin seçimi ve drama eğitimcilerinin niteliklerine yönelik çalışmalar olarak iki başlık altında sunulmuştur.

2.1. Bireylerin Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenleri Hakkında Yapılmış Araştırmalar

Bu başlık altında bireylerin öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri ve seçimlerini etkileyen durumlar hakkında yapılan çalışmalar paylaşılmıştır. Çalışmaların sonucunda, bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel koşulların, kişisel ilgi ve isteklerin, üniversiteye geçiş sınavlarında aldıkları ortalama değerdeki puanların, öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere göre bireyin yaşamını sürdürmesinde daha öngörülebilir ve sürdürülebilir olması gibi durumların etkili olduğu belirtilmiştir.

Karagözoğlu (1987),”Yükseköğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğine Yönelme” başlıklı çalışmasında 1982 ve 1986 yılı verilerini analiz ederek bireylerin öğretmenlik mesleğinin tercih listelerinin son sıralarında yer aldığını, ailelerinin gelir düzeyinin ‘orta’ olduğunun ve okul başarı puanlarının orta ve ortanın altında olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş(2010), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler” başlıklı çalışmasında, 2009-2010 akademik yılında 4 farklı üniversitenin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile çalışmış, öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörleri incelemiştir. Çoğunluk öğretmenlik mesleğinin bilinçli bir seçim sonucu

ideallerindeki meslek olduğu, ‘toplumsal ilerlemeye ve kalkınmaya katkıda bulunmak için’, ‘eğitime katkıda bulunabileceğini düşündüğü için’, ‘kutsal bir meslek olduğu için’, ‘bu mesleğin gerektirdiği özelliklere sahip olduğunu düşündüğü için’, ‘yapabileceği en uygun meslek olduğu için’, ‘çocukları sevdiği için’, ‘idealindeki meslek olduğu için’ seçtiklerini ifade etmiştir.

Özsoy ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının çoculuğunla idealist bir bakış açısıyla, mesleğe karşı duyguları ilgiyi ifade edecek biçimde yanıtlar verdiği görülmüştür. Öğretmenlik mesleğinin kutsallığı vurgulanmış ve bireylerin seçimlerinde öğretmenlik mesleğine atfedilen manevi değerın ön planda olduğu görülmüştür.

Gökçe ve Sezer (2012), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” başlıklı çalışmasında, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemiş, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönlendiren nedenler arasında puan ortalamalarının, aile ve çevre isteğinin, kolay iş bulma olanağı ve öğretmenlerinin yönlendirmesi nedeniyle seçtiklerine ilişkin bulgular sunmuştur.

Gökçe ve Sezer’in 2012’de yapmış olduğu çalışma, Karagözoğlu’nun 1987 yılında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar ile benzer ifadeler içermekte; öğretmenlik mesleğine yönelmede üniversite sınavlarına giriş puanı ve mesleğe atfedilen kolay iş bulabilme durumunun etkili olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilere ek olarak, ailelerin, öğretmenlerin de yönlendirmelerinin olduğu ifade edilmektedir. Bu anlamda bakıldığında, öğretmenlik mesleğine toplum tarafından atfedilen genel değerlerden bazılarının, iş bulma kolaylığı ve üniversite sınavında ortalama bir puan aralığının yeterli olmasıyla kazanmanın görece kolay bir bölüm olması sayılabilir.

Çakmak, M. ve Kayabaşı, Y. (2017), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmasında, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında öncelikli nedenler: ‘Eğitim sisteminin iyi öğretmenlere ihtiyacı olması’, ‘Gelecek kuşakları eğitme’ ve ‘Öğretmeyi sevme’ olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan durumlara bakıldığında, ilgi ve yatkınlıkların, mesleğe yönlendirmelerin, öğretmenlik bölümlerine ilişkin üniversite puanlarının ortalama bir değerde olmasının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca

öğretmenlik mesleğinin, kolay iş bulma ve iş hayatının sürdürülebilir olması bakımından ‘garanti meslek’ olarak nitelendirilmesinin, bu alana yönelik yapılan yönlendirmelerde etkili olan bir görüş olduğu düşünülmektedir.

2.2. Drama Eğitimliğinin Niteliklerini Tanımlamaya Yönelik Araştırmalar

Bu başlık altında bir drama eğitiminde bulunması beklenen eğitimlik niteliklerine yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir. İlgili çalışmaların, drama eğitimliği mesleğine atfedilen değere yönelik referans oluşturması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Okvuran (2002), “Dramanın Öğretimi ve Dramaya Dayalı Öğrenme” başlıklı çalışmasında şöyle aktarıyor; Nickel (1993:13), çocukluk oyunlarında araştırma yaparak dramada, düşünme, duyumsama ve derin düşünme (reflexion) bulunur demektir. “Drama öğretmeni yüreği ve kafasıyla hazır bulunmalı, çözümler yapmalı, derin düşünmeli ve bir oyun sırasında bir sonraki aşamayı düşünmelidir.” demektir (akt: Okvuran A. , 2002).

Eğitmen (1999), “Yaratıcı Dramanın Bir Ögesi: Lider” başlıklı çalışmasında, drama öğretmenin niteliklerini üç ana başlıkta toplamaktadır. Bunlar; sanatsal alan, kuramsal(bilgisel) alan ve eğitimbilim-öğretim bilgisi(didaktik) alanıdır. Eğitimci, bu alanlarda tamamen yetkin bir öğretmenin yetişebilmesi için lisans ve lisansüstü eğitimin mutlaka olması gerektiğini ayrıca belirtmektedir.

Okvuran (2003), “Drama Öğretmenin Yeterlilikleri” başlıklı çalışmasında, drama öğretminde hem alan bilgisini hem de mesleki gelişimini kapsayacak biçimde birçok nitelik belirlemiştir. Drama öğretmeni drama literatürü ve drama tarihi bilgisine, drama deneyimine, edebiyat bilgisine, olumlu bir atmosfer yaratabilme becerisine, doğaçlamayı manipüle etme vb. pek çok yeterliliğe ve beceriye sahip olması gerektiğini belirtmiştir.

Kasapoğlu (2019), “Etkili Bir Yaratıcı Drama Liderinin Sahip Olması Gereken Özellikler” başlıklı çalışmasında ise, Çağdaş Drama Derneği Trabzon Temsilciliğinde eğitim almakta olan 1. ve 5. Aşama drama katılımcılarından görüş almış, bu görüşler doğrultusunda “Kişisel Özellikler” ve “Mesleki Özellikler” olarak iki temel başlık belirlenmiştir. Katılımcılar, drama liderinin sahip olması gereken kişisel özelliklere ilişkin sevecen, hoşgörülü, kendini geliştiren, enerjik şekilde ifade ederken, mesleki

özellikler açısından öne çıkan ortak görüşler alanına hâkim olmak, alanındaki gelişmeleri takip etmek, sürekli kendini geliştirmek, dramayı sevmek, şeklinde ifade edilmiştir.

Doğrudan drama eğitmeninin niteliklerini tanımlamak üzerine yapılmış bir çalışma olmamasına karşın, Metinnam (2017), ‘Yaratıcı Dramayla Kültürel Temas Alanları Oluşturmak: Sanat Eğitiminde Katılımcı Bir Eylem Araştırması Örneği’ başlıklı doktora tezinde, öğretmen adaylarının arasındaki kültürel farklılıkların ve çatışmaların sınıfsal kültür odağında sorgulamaları için yöntem boyutuyla yaratıcı dramayı kullanmıştır. Çalışma sonucunda drama eğitmeninin niteliklerini de kapsayan bulgulara yer verilmiştir. Metinnam (2017), “ *Yaratıcı Drama atölyelerinde adaletsiz durumların ortaya çıkmaması için eğitmenin bu tür konularda birikimli ve farkındalık sahibi olması gerekmektedir. Cinsiyetçilik, ırkçılık gibi atölye içi ortamlarda adaletsizlik yaratabilecek konularda farkındalık sahibi olmayan bir eğitmen, yaratıcı drama oturumlarını toplumsal yaşamdaki adaletsizliklerin, eşitsizliklerin, ayrımcılıkların yeniden üretilebileceği alanlara dönüştürebilir. Bu yüzden, eğitmenler bu tür konularda farkındalık sahibi olarak yetiştirilmelidirler.*” şeklinde ifade etmiştir. Eğitmen eğitiminde dikkat edilmesi gereken ve dramanın genel amaçları doğrultusunda çelişki oluşturabilecek olan olumsuz eğitmen niteliklerini de belirtmesi yönüyle ilgili çalışmanın araştırmaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

İlgili çalışmalar ışığında, özellikle drama eğitmeninin sahip olması gereken kişisel özelliklere bakıldığında, drama eğitiminin genel amaçları doğrultusunda bir eğitmenlik anlayışının ifade edildiği söylenebilir. Fakat belirtilen eğitmenlik nitelikleri uygulamalar sırasında karşılaşılan eğitmenlik nitelikleriyle her zaman örtüşmeyebilir. Bu nedenle, bu çalışmanın eğitmenlerin deneyimleri ve gözlemleri yoluyla ilettikleri görüşlerini paylaşmalarını ve uygulamalarda karşılaşılan durumları sunması açısından alan yazına katkı getireceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, araştırma grubuna, veri toplama araçlarına ve veri analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Nitel Araştırma olup, temel yorumlayıcı nitel araştırma deseninde şekillendirilmiştir. Merriam (2002'den akt: Metinnam, 2019) sekiz farklı nitel araştırma deseni tanımlamıştır. Bu desenlerden biri “temel yorumlayıcı nitel araştırma”dır. Merriam (2002'den akt: Metinnam, 2019), temel yorumlayıcı deseni “genel amacı insanların yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamak” olan bir çalışma olarak tanımlar. Bu amaç tüm nitel araştırmaların temelini oluştururken, Merriam, diğer stratejilere dayanan çalışmaların temel yorumlayıcı çalışmalarda bulunmayan ek amaçlara da sahip olduğunu belirtir (sözelimi, gömülü teoride teori geliştirmek, fenomenolojideki bir olgunun özünü tanımlamak, vd.). Merriam için temel çalışmalar, diğer stratejilerin kendilerine özgü özelliklerini paylaşmayan çalışmalardır.

İlgili çalışma diğer nitel araştırma desenlerinin özgün özellikleri dışında yalnızca, drama öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle, bireylerin kendi mesleklerinin dışında bir meslek olarak drama öğretmenliğine yönelmelerinde etkili olan durumların ortaya koyulmasına odaklanmıştır.

Nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir deyişle nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu tanımda ‘teori oluşturma’, toplanan bilgilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir (Yıldırım, 1999). Temel yorumlayıcı desen de, nitel

araştırmanın doğasına paralel olarak görüşme, gözlem, doküman analizi gibi veri toplama tekniklerini kullanarak elde edilen bulguları bütünsel bir yapıda sunmayı amaçlar.

Çalışmanın katılımcılarını Çağdaş Drama Derneği bünyesinde yetişmiş dokuz drama eğitmeni oluşturmaktadır. Günümüzde drama eğitmeni yetiştiren çeşitli kurumlar bulunmaktadır fakat Çağdaş Drama Derneği'nin mesleki eğitim verme dışında drama alanında yürütmüş olduğu çalışmalar, ulusal ve uluslararası işbirlikleri ve Türkiye'de yaratıcı drama eğitiminin tanınması, yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmaları yürüten ilk ve en eski kurum olması nedeniyle araştırmanın katılımcıları Çağdaş Drama Derneği'nde eğitim almış bireyler ile sınırlandırılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'de drama eğitmeni yetiştirme konusunda deneyimli bir dernek olan Çağdaş Drama Derneği bünyesinde eğitim almış ya da eğitim vermiş, kuruluşundan (1990) günümüze kadar olan süreçte aktif olarak eğitmenlik yapan dokuz drama eğitmeni oluşturmaktadır.

Nitel araştırmacı bizzat alanda zaman harcayan, deneklerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde deneklerin tecrübelerini yaşayan, alanda kazandığı perspektifi ve tecrübeleri toplanan bilgilerin analizinde kullanan kişidir. Bilgi kaynaklarına yakın olma, ilgili kişilerle konuşma, gözlemler yapma, ilgili dokümanları analiz etme ve araştırılan konuyu yakından tanıma ve anlama nitel araştırmada oldukça önemli bir yer tutar. Bu yönüyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman bir bilgi toplama aracı işlevi görür (Yıldırım, 1999).

Araştırma probleminin oluşmasında olduğu gibi çalışma grubunun oluşturulmasında araştırmacının alanda kazandığı yaşantıları ve gözlemleri etkili olmuştur. Araştırmacı öğretmen olarak bir kurumda çalışmakta ve Çağdaş Drama Derneği'nin bünyesinde drama eğitimi almıştır. Araştırmacının formal ve informal ortamlarda edindiği gözlemlerine göre, bireylerin drama eğitmenliği programına katılma sebepleri çeşitlilik göstermekle beraber birçok ortak noktada buluşmaktadır. Eğitmenlerin de benzer görüşlerle desteklediği bu ifadeler neticesinde, araştırmanın problemi deyim yerindeyse olası bir çalışma grubunu oluşturabilecek bireylerle paylaşılan düşüncelerden ilham almıştır.

Gözlem ve yaşantıların etkili olduğu bu çalışmada, amaçlı bir çalışma grubunun seçimi yoluna gidilmiştir. Araştırmada zaman ve fiziksel koşulların ekonomik kullanımı gözetilmiş, görüşülen öğretmenlerin Ankara ilinde çalışıyor olması öncelik olarak belirlenmiştir. Temel yorumlayıcı desene uygun olacak şekilde 10 öğretmen ile görüşme gerçekleştirmek hedeflenmiştir. Ardından Çağdaş Drama Derneği'nin paylaşmış olduğu güncel öğretmen listesi içerisinde (son erişim Nisan, 2019) belirlenen öncelikler doğrultusunda 15 öğretmen seçilmiş, görüşme için ortak bir zamanda anlaşılın 9 öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler öncesinde öğretmenlere, araştırmanın içeriği, süresi ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, aydınlatılmış onam formunu dikkatli bir şekilde okumaları istenmiş ve imzaları alınmıştır.

Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	4	44,4
Erkek	5	55,5
Toplam	9	100

9 katılımcının 4'ü kadın 5'i erkek cinsiyetini işaretlemiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Bilgiler

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde
18-25	2	22,2
25-35	2	22,2
35-45	3	33,3
45 ve üstü	2	22,2
Toplam	9	100

Katılımcıların 2'si 18-25 yaş aralığında, 2'si 25-35 yaş aralığında, 3'ü 35-45 yaş aralığında ve 2 kişi ise 45 yaş ve üstü aralıkta olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların yaş aralıkları da göz önünde bulundurularak eğitmenliğe başladıkları yıllara göre üç ayrı eğitmenlik dönem belirlenmiştir. Birinci dönemde 1990 ve 2000 yılları arasında eğitmenlik yaşamına başlamış olan 2 eğitmen yer almıştır. İkinci dönemde 2000-2010 yılları arasında eğitmenlik yaşamına başlayan 4 eğitmen yer almıştır. Üçüncü dönemde ise 2010 ve sonrasında eğitmenlik yaşamına başlamış 3 eğitmen yer almıştır. Çalışma grubunun üç farklı döneme ayrılmasında, eğitmenlerin görüşlerinden yola çıkarak drama eğitmenliğine ilişkin oluşturulan mesleki değerler yıllar içerisinde nasıl şekillendiğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler, drama eğitmenliği yapmakta olan 9 kişi ile yapılmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları için uzman görüşü alınmış, alınan dönütler doğrultusunda toplamda 15 soruyu içerecek şekilde görüşme formunun son hali oluşturulmuştur. Çalışma grubu ile yapılacak görüşmeler öncesinde pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Görüşme soruları araştırmacının belirlediği amaçlar doğrultusunda drama eğitmenliğine ilişkin katılımcıların deneyimlerini detaylı bir şekilde paylaşmasına olanak sunacak şekilde oluşturulmuştur. Belirlenen sorularla, drama eğitmenliğine bir meslek olarak eğitmenler tarafından atfedilen değer, drama eğitmenliğinin zaman içerisinde kazandığı anlamları ve edindiği değerler ve eğitmenlerin eğitmenlik niteliklerini değerlendirilmesine ilişkin ifadeler elde edilmesi amaçlanmıştır.

Görüşmelerde yer alan bazı sorulara ilişkin örnekler sırasız bir biçimde sunulmuştur;

Drama alanıyla ilgili ilk karşılaşma noktanızdan söz eder misiniz?

Drama eğitmenliğinin meslekleşme sürecine ilişkin gözlemlerinizi veya deneyimleriniz nelerdir?

Dramanın geçmişini ve bugünü düşününüzde, eğitmenlerin drama alanıyla ilişkisini nasıl yorumluyorsunuz?

Farklı bir mesleğe sahip bir birey size drama eğitmenliği yapmak istediğini belirtseydi, o kişiye vereceğiniz öneriler neler olurdu?

3.4. Veri Toplanması

Bu çalışmada, bireylerin niçin drama eğitmeni olmak istedikleri, drama eğitmenliğine ilişkin oluşturdukları değer yargıları, drama eğitmenliğinin zaman içerisinde anlam değişikliğine uğrayıp uğramadığına yönelik veriler toplanmıştır. İlgili veriler birebir görüşmeler yoluyla elde edilmiş olup, yarı yapılandırılmış, açık uçlu 15 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır.

Katılımcılara görüşme öncesi, araştırmanın amacı ve kapsamı açıklanmış, verilen ses kayıt cihazı ile toplanacağı ifade edilmiştir. Katılımcılarla yapılan ön bilgilendirme sonrasında görüşme tarihleri kararlaştırılmış, görüşmelerden önce katılımcılardan Aydınlatılmış Onam Formu ve Kişisel Bilgi Formunun doldurulması istenmiştir.

Çalışmanın uygulama süreci ortalama 45 dakika ve 1 saat arası süren, eğitmenlerle yapılan bire bir görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Katılımcıların belirttikleri tarih ve saatlerde gerçekleştirilen görüşmeler 1 aylık bir süre içerisinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen ses kayıtları düz yazıya dönüştürülmüş analiz edilmiştir. Verilerin doyuma ulaştığı gözlenmiş ve çalışma grubunun niceliği yönünde ek bir düzenlemeye gidilmemiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Nitel araştırmada veri analizi analiz için verilerin hazırlanmasını ve organizasyonunu (yani transkriptte olduğu gibi metin verilerinin veya fotoğraflarda olduğu gibi görsel verilerin), sonra verileri kodlamayı ve kodların bir araya getirilmesiyle temalara indirgemeyi ve son olarak veriyi şekiller, tablolar veya bir tartışma halinde sunmayı içermektedir (Creswell, 2016). Bu doğrultuda görüşme kayıtlarının çözümlenmesi yapılmış, katılımcıların ifadeleri öncelikle en küçük anlam birimi olan koddan ardından araştırmanın amaçları çerçevesinde temalara dönüştürülmüştür.

Miles ve Huberman (1994) nitel veri analizi sürecini üç aşamalı olarak tarif eder. Verilerin azaltılması isimli birinci aşamada, alanda topladığımız ham verileri araştırma amacımız doğrultusunda kullanacağımız verilere dönüştürürüz. Verilerin görsel hale getirilmesi aşamasında, henüz belirli bir anlam taşımayan azaltılan verileri daha anlaşılır

hale getiririz. Zihnimize verilerin anlamlı bir bütünü resmeden tablosunu oluşturduğumuz bu aşamada bu bölümün başında belirttiğim araştırmacı endişelerinin birçoğu aydınlığa kavuşur. Sonuca ulaşma ve teyit etme isimli son aşamada, verileri anlamlandırır ve tartışarak sonlandırırız.

Araştırmada, veriler arasındaki anlamın ortaya koyulabilmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle ham veriler düzenlenmiş sonrasında en küçük anlam birimlerini ifade edecek biçimde satır satır kodlanmıştır. Ardından kodlar arasında anlam bağları ve farklılıkları gözetilerek örüntüler oluşturulmuş, birbiri ile ilgili örüntüler bir çatı altında toplanarak temalara ayrılmıştır. İlgili temalar alt başlıklar halinde düzenlenmiş, katılımcı görüşleri uygun temaların altında alıntılanarak sunulmuştur. Katılımcı görüşleri sadeleştirilerek ilgili görüşlerle karşılaştırmalar yapılmış, verilerin sunulduğunda araştırmacının öznel yorumlarına yer vermektan kaçınılarak görüşler paylaşılmıştır. Ardından kuramsal çerçeveye uyumlu olacak şekilde yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar ve elde edilen bulgular, görüşme sorularından yola çıkılarak başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. Drama Alanı İle İlgili İlk Karşılaşma Anı

Yapılan görüşmede katılımcılara drama alanına ilişkin ilk karşılaşma anları sorulmuştur ve alınan yanıtlar doğrultusunda ortak bir başlık ortaya çıkmıştır; Lisans Öğrenimi.

Araştırmacı tarafından üç ayrı dönem içerisinde etkinliklerini yürütmüş ve/veya yürütmekte olan öğretmenlere drama kelimesini ilk kez duydukları an, dramaya ilişkin ilk yaşantılarının olduğu süreçler sorulmuştur. Katılımcıların hepsi lisans öğrenimleri sırasında günümüz anlamıyla drama kelimesiyle ve süreciyle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Lisans öğrenimine ek olarak üniversite içerisinde yapılmış olan drama topluluklarının da bu sürece paralel ilerlediğini paylaşmışlardır. Karşılaşma anlarına ilişkin katılımcılar şu görüşleri paylaşmıştır;

K1. Drama ile ilk olarak lisans öğrenimim süresinde tanıştım. Fakültemizde öğretim görevlisi bir hocamız vardı, bu hocamız bizim ikinci sınıftaki Sanat Eğitimi dersine girmişti. Sonra üç ve dördüncü sınıfta Oyun Öğretimi ve Drama dersimize girmişti. Sanat Eğitimi dersindeyken hoca ilk başta o etkiyi yaratmamıştı ama yine de hocada farklı bir şeyler olduğunu anlamıştım. En sonunda drama dersi aldık bu hocadan ve drama dersinde karar vermiştim.

K2. Üniversitede, 2007 yılında sanırım bir kongre afişiydi, orada ilk kez drama yazısını görmüştüm. Ondan sonra Google’da ‘Drama’ diye arattım ve ilk olarak Çağdaş Drama Derneği çıkmıştı. Sonrasında derneği araştırdım ve üniversitedeki drama topluluğu ile ilişkisi olduğunu gördüm. Bu şekilde başladı.

K3. Lisede Çocuk Gelişimi okumuştum. Lisedeysen Animasyon dersimiz vardı, o dersin içinde drama etkinliklerine yer veriliyordu. Tabi öğretmen olduktan sonra lisedeki drama uygulamalarının şu an yaptığımdan çok farklı olduğunu gördüm. ... Çocuk Gelişimi bölümü mezunuyum ben, orada da Drama dersimiz vardı; Çocuk ve Drama adıyla. O zaman tam anlamıyla karşılaştım.

K4. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde SANÇA isminde bir topluluk kurmuştuk, 1982 yılında. Tam 12 Eylül sonrasıydı ve ciddi, riskli ortamlar vardı üniversite öğrencileri için. SANÇA topluluğunu Sanat Çalışmaları'nın kısaltılmış haliydi. İnci Hanım, Tamer Levent'i bizimle çalışmak için davet etmişti. Literatürde İnci San ve Tamer Levent buluşması var ya işte ben o buluşmanın şahidiyim aslında. ... Tamer Bey ile SANÇA topluluğu ile birlikte drama çalışmalarını ilk fakültede yapmıştık. İlk buluşmam odur.

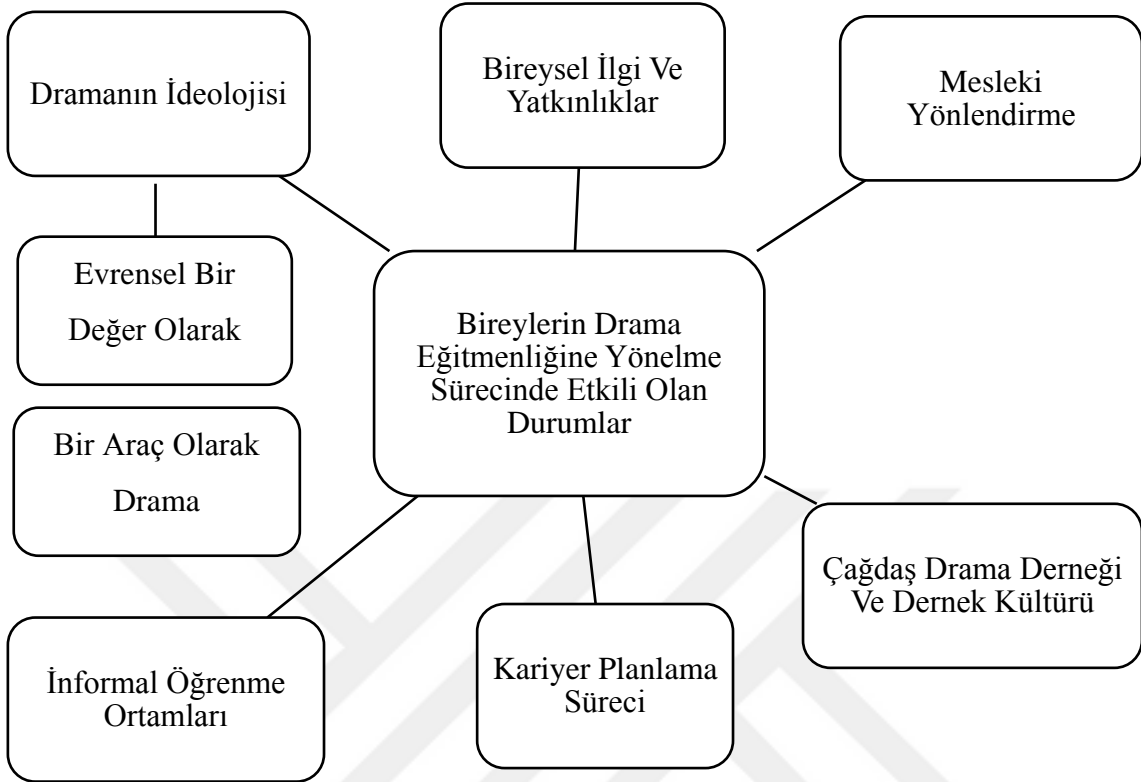
K5. Ben üniversiteye başladığım zaman akademik danışmanımın odasına gittiğimde böyle bir topluluk var ben de akademi danışmanı ve çalıştıraniyim gelmek ister misin dedi, benim ilk yılımdı fakültede. Drama sözcüğünü o zaman duydum ve unuttum. Bir sene sonrasında, bu arada ben bir tiyatro topluluğunun öğrencisiydim birinci sınıfta, bir tiyatro çalışması yaptık, yapmış olduğumuz oyun çok tutunca birkaç defa daha sergiledik ve tiyatro topluluğundan birkaç arkadaşım da drama topluluğundaydı aynı zamanda, dediler ki drama topluluğuna üye alıyoruz. Sene 2000 olmuştu. Siz de gelmez misiniz, biz iyi çalıştık diye konuştuk. Ben de arkadaşların da istemi doğrultusunda drama topluluğuna girmiş oldum.

K5 ifadelerinde sıkça üniversite içerisinde etkin bir şekilde yer aldığı topluluklardan ve dramaya ilişkin ilk deneyimlerinin drama topluluğu aracılığıyla oluştuğunu belirtmiştir. Bu anlamda değerlendirildiğinde, informal bir öğrenme ortamı olarak nitelendirilebilecek olan üniversite topluluklarının kişilerin yaşamlarını besleyen önemli bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

K6. Dramaya ilk duyduğum an 1989 yılında doktora yapıyordum. Ondan önce de yüksek lisans yapıyordum dolayısıyla İnci San'la bizim birlikteliğimiz 1979 yılından başladı dolayısıyla yani Türkiye'yle dramayla ilgili bütün kavramları ilk tabi ki, İnci Hanım'dan duydum sonra Tamer Levent'ten duyduk.

Türkiye'de günümüz anlamıyla drama çalışmalarının filizlendiği ilk ortamın üniversite olması ve akademisyenlerin öncülüğü ile ilk deneysel çalışmaların yapılması ardından yurtdışı bağlantılar ile yabancı eğitimciler ile yapılan çalışmalar ve üretilen akademik yayınlar düşünüldüğünde, drama eğitimcilerinin lisans süreçlerinde ilk kez drama ile karşılaşmaları birbirini destekler niteliktedir. 1980'lerden bu yana atılan adımlar neticesinde ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapılandırmacı eğitim anlayışı ile güncelleştirdiği öğretim programlarında drama başta anaokulları olmak üzere ilköğretim ve liselerde bir ders olarak yer almış ve kişilerin erken yaşlardan itibaren drama ile karşılaşması olanaklı hale gelmiştir.

4.2. Bireylerin Drama Eğitmenliğine Yönelme Süreci

Şekil 1. Bireylerin Drama Eğitmenliğine Yönelme Sürecinde Etkili Olan Durumlar

Yapılan görüşmelerde alınan yanıtlar doğrultusunda, drama eğitmenlerinin başlangıçta eğitmen olmak konusunda bir hedeflerinin olmadığı zaman içerisinde gelişen durumlar ve yaşantılar neticesinde eğitmenliğe yöneldikleri belirlenmiştir. Bununla beraber drama eğitimi almalarına ve sonrasında da eğitmenliğe yönelmelerinde etkili olan durumlar aşağıda alt başlıklar halinde sunulmuştur.

4.2.1. Bireysel İlgi ve Yatkınlıklar

Eğitmenler drama ile tanışmadan önce, öznel olarak ilgilendikleri ve kaygısını duydukları durumları lisans öğrenimleri süresince de sürdürmüş ve drama alanı ile tanıştıktan sonra bu duruma yanıt bulduklarını belirtmişlerdir. Bu kaygılar eğitimin, didaktik olmaktan öte kişiye bütüncül bir biçimde etki etmesini amaçlayan, pozitif bilimlerin yanında kişinin sanat ve estetik gelişimini de kapsayan bir düzeyde olması yönünde düşüncelerden oluşmaktadır. Ayrıca kişilerin oyunculuk ve teatral becerileri de

dramaya karşı yönelmelerinde etkili olduğu görülmüştür. Eğitimciler konuya ilişkin şu görüşleri paylaşmıştır;

K1. Şöyle ki, ben sanatla falan çok uğraşıyordum liseden başlayarak, üniversitede de bunu sürdürdüm. Yani eğitimle sanatı birleştirebileceğim bir alan arıyordum kendime ve o zamana kadar da bu arayışıma bir yanıt bulamamıştım. Bir sanat dersi olduğunu görünce çok sevinmiştim. O yüzden ilk başta orada başladı, ha dedim eğitimin sanatla ilgili bir kısmı var. Sonra oyun öğretimi dersine geçmiştik. En sonunda drama dersi aldık bu hocadan ve bu drama dersinde karar vermiştim. ...son sınıfın ikinci döneminde başlamıştım dramaya, 2007-2008 geçişinde. Ondan sonra dernekte de temel aşama almaya başlamıştım, dersle paralel gitti.

K1 Eğitim Bilimleri Fakültesi içerisinde öğrenim görmekteyken ilgi duyduğu sanat alanlarına ilişkin eğitimle ortak bir nokta yaratabilme kaygısı taşırken, lisans eğitiminde aldığı sanata ilişkin derslerin ardından da drama dersinin varlığı ile düşüncelerine karşılık bulduğunu belirtmiştir. K1'in ifadelerinden öğretmen yetiştiren programlarda güzel sanatlara ilişkin derslerin olmasının, bireyin 'öğretmenlik' algısına ilişkin farkındalık kazanmasına katkı sağladığı düşünülebilir.

K2. İlk başta bunu bilerek katılmadım. Daha doğrusu bu kadar ciddi bir şey olduğunu bilmiyordum drama öğretmenliğinin. Bir kurs süreci olduğunu, 6 aşamadan oluştuğunu tam olarak bilmiyordum. Üniversitede ek olarak neler yapabilirim diye düşünürken araştırdığım bir şeydi drama. İlk çıkış noktam drama eğitmeni olmak değildi sonrasında drama atölyelerine katıldıkça drama eğitmenliği yapabilirim doğru geliştirdi.

K3. Staj yaptığım okulun patronu bana dedi ki, K3 sen bir sonraki dönemde stajyerimiz olarak geleceksin nasılsa, sen stajyer olarak gelme, senin taklit becerin çok iyi, sen drama dersi de almışsın, sen bize drama öğretmeni olarak gel dedi. Bir dönem kitaplardan okuduğum kadarıyla drama öğretmenliği yaptım.

K4. ...bir de ben ikinci sınıftayken Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Oyunculuk Bölümünü kazanmıştım. Oraya gitmedim, psikolojiyi okuyacağım diye. Herhalde tiyatroya yatkınlığımdan kaynaklanan da bir çekimi vardı dramanın. Tiyatrocu olamadım ama dramacı oldum (güler). Dramanın oyunculuga olan yakınlığı olduğu için, benim de bu konuda biraz planlama kabiliyetim olduğu için...

K7. Ben de normal bir öğretmen olmamak adına, dedim ki ben normal olmak istemiyorum. O yüzden de drama bana ne katabilir diye başladım. Normalde başlangıcım sınıf öğretmenliğini beslemek adınaydı.

Eğitmenler içerisinde K7'nin 'normal bir öğretmen' olarak nitelendirdiği öğretmenlik modelinin geleneksel eğitim anlayışını sürdüren bir öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. Drama bu noktada öğretmenliği çağdaştırma adına bir çözüm olarak nitelendirilmektedir. Eğitmenler tarafından, Türkiye'nin Eğitim Sisteminde alışlageldik öğretmen anlayışını yıkmaya dönük bir tepki hareketi olarak değerlendirilmektedir.

4.2.2. Çağdaş Drama Derneği ve Dernek Kültürü

Türkiye'de dramanın tanınması, anlaşılması ve bilimsel bir nitelikte ilerlemesine öncülük eden Ankara Üniversitesi'nin yanında hiç şüphesiz ki dramayı yaygınlaştırma ve eğitmen yetiştirme sürecinde de Çağdaş Drama Derneği'nin katkılarını görmek mümkündür. Dramaya ilişkin yapılan çalışmaları yalnızca akademik çevreye değil aynı zamanda konuya ilgi duyan herkes için paylaşıma açması, dramayı ulaşılabilir kılmıştır. Kuruluşu olan 1990 yılından bu yana, derneğin yapmış olduğu gönüllü çalışmalar, topluma hizmet uygulamaları ve akademik çalışmaları göz önünde bulundurulduğunda drama ile ilgilenmiş her bireyin yaşantısına dokunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bununla ilişkili olarak dernek çatısı altında insanların gönüllülük esasıyla bir araya gelmesi, dramanın da özünde barındırdığı gibi farklılıklarıyla birlikte bireylerin uyum içerisinde özgürce kendilerini ifade edebilmeleri ve demokratik bir ortam içinde olmaları beraberinde bir dernek kültürünün de oluşmasına sebep olmuştur. Dernek kültürünün en önemli yansımaları arasında aidiyet duygusu ve kişilerin kolektif bir bilinçle drama ile yaşanılabilir bir dünya için farkındalık oluşturma amacıyla hareket etmeleri eğitmen görüşlerinde üzerinde durulan noktalardandır.

K1. Kişilerin burada çok büyük önemi var bence ama kişilerin önemli olmasının nedeni bir yandan içinde yetiştikleri dernek kültürü. Çünkü drama bilen bir kişi verebilirdi fakültedeki dersi ama bu kişi belirli bir dernek kültüründen geçmediği için daha ötesinde bizlerle ilgilenmeyebilirdi. Ama bu kişi aynı zamanda dernekçi olduğu için, dramayı tanıtmak ve yaygınlaştırmak gibi bir amacı da vardı o yüzden bizi derneğe yönlendirdi ve bunu %50 indirimli yapmıştı mesela. Sonuçta eğitim fakültelerinde yaygınlaşmış, öğretim yöntemi olarak yaygınlaşmış bir yöntem ve eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerin sosyo-ekonomik, sosyokültürel durumu da bellidir. Yani dar çevreden, kırsaldan, dar gelirli ailelerin ya da en fazla orta gelirli ailelerin çocuklarıdır ve bu çocukların da yetişme süreçlerinde böyle sanat olsun kültür olsun bu tarz etkinliklerle çalışma süreçleri çok olmaz. Bunlar ekstra maliyet olarak görülür. Yetiştirme tarzından kaynaklı da böyle, çok gereksiz görülür sanat manat gibi şeyler. Öyle olduğu için de ne oluyor, böyle insanlar aslında bu kişilerin bu konulardaki yanlış yatkinliklerini kırmada, bu kişilerin

sermaye açıklarını kapatmada katkısı oluyor. Yani benim hocam kendi bildiklerini bana aktararak benim o konudaki sermaye açığımı kapattı ve benim o konudaki açığımı dönüştürdü. Bu çok önemli bir şey bence, bu yüzden bu gibi süreçlerde kişiler çok önemli bir rol oynuyor. Bu kişilerin bu derece önemli rol oluşturmasında da aslında derneğin oluşturduğu kültür (dramayı tanıtmaya ve yaygınlaştırma) var.

K1 ifadelerinde lisans eğitiminde drama dersi aldığı öğretim elemanının Çağdaş Drama Derneği'nde eğitim almasının ve dernek kültürü içerisinde yetişmiş olmasının önemini vurgulamıştır. İlgili öğretim elemanının yukarıda bahsedildiği gibi, derneğe karşı olan aidiyetlik hissi ve derneğin kuruluş amacını kendi amaç ve hedefleriyle bütünleştirmiş olması kişileri dramaya yönlendirme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Kişisel çıkarlarını gözetmeksizin belli bir kollektif bilinç ile dramayı tanınır hale getirmek adına uğraş vermiştir. Doğrudan etkilerinin yanı sıra derneğe yönlendirdiği öğrencileri için de dolaylı yollardan bir kültür aktarımı gerçekleştirmiştir.

K3... eğitimleri alırken bazı liderler bana çok farklı bakış açısı kattı. Burada kişiden bahsedemem ama dernek diyebilirim. Çünkü dernek çatısı altında olmak ve bazı şeyleri gönüllü yapmak, herkesin bir bütün olduğunu, dramanın Türkiye'de yaygınlaşması için çalışmalarını görmek, bu alanda uzmanlaşmaya çalışması, kongreler düzenlemesi, yayınlar yapması derken, herkes bu alan için çalışırken ben de dernek çatısı altında olmalıyım dedim. Dernek başlı başına en büyük etki benim için. Dernek beni büyülediği için bir parçasıyım da.

K3 ise derneğin bir parçası olarak kendini nitelendirerek ortak bir hedef için birlikte hareket edebilmenin ve kollektif bilincin önemini vurgulamaktadır. Değişen dünya değerlerine bakıldığında bireyciliğin ön planda olduğu ve büyük kitle hareketlerinin etkisinin azaldığı 21.yy içerisinde, kişilerin bir bütünün parçası olmanın ve ortak bir hedef ekseninde topluluk halinde işler yapabilmenin kendilerini iyi hissettirdiğini ifade ettiği düşünülmektedir.

4.2.3. Mesleki Yönlendirme

Gerek 1990 yılında gerekse 2010 yılı ve sonrasında drama eğitimi almış ve öğretmenlik yapmış kişilerin yanıtları ortak bir noktada toplanmıştır. Öğretmenler, drama eğitimine başlama sürecinde, öğretmen olmak gibi bir amaç taşımadıklarını kimi zaman

lisans ya da yüksek lisans süreçlerinde öğretim elemanlarının ve daha deneyimli öğretmenlerin kendilerini bu konuya yönlendirdiğini belirtmişlerdir. Eğitimci konuyla ilgili şu görüşleri paylaşmıştır;

K3. Staj yaptığım okulun müdürü bana dedi ki, sen bize drama öğretmeni olarak gel... Bir dönem kitaplardan okuduğum kadarıyla drama öğretmenliği yaptım. Patronumun yönlendirmesiyle başladım.

K5. Ben topluluğa girdiğimde o zaman derneğin programı olmamasına rağmen hocalar eğitim veriyordu. Bu eğitimler verildikten sonra bir üst aşamasında eğitim alan grubun talepleri oldu, 'Biz bunları öğrendik daha devamı yok mu?' gibi. Bundan sonra dernek yavaş yavaş aşamaları arttırdı. Henüz MEB onayı yoktu. Bunlara ek, bir hocamız gitmiş olduğu eğitim ortamlarına öğrencilerini de götürüyordu, raportör oluyorduk, yardımcı oluyorduk. Aslında öyle bir kavram yoktu o zamanlar ama.. Öyle başladık ondan sonra dramayı daha ciddiye alır oldum.

K7. Normalde başlangıcım sınıf öğretmenliğini beslemek adınaydı. Mezun oluktan sonra her şeyi bırakıp geri döndüm evime. Sonrasında staj hocam aradı dedi ki, bir okul var drama öğretmeni arıyor, gelir misin? Ben Antalya'daydım ona hayır diyemedim, evet dedim ve böylelikle drama eğitimliği süreci başlamış oldu.

K5 ve K7 aynı öğrenci topluluğuna (EYAT) farklı zamanlarda üye olmuş kişiler olmakla birlikte topluluk aracılığıyla ilişkiler geliştirdikleri eğitimcilerin yönlendirmeleri ile drama eğitimliği yapmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Drama topluluğunun, bireylerin mesleki yaşamları için de olanak sağlayan bir oluşum olması ayrıca üniversite hocalarının bireyleri yakından gözlemlemesi ve referans olarak iş olanakları sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılan görüşmeler sırasında eğitimcilerin drama alanıyla ilgili ilk karşılaşma anlarında da toplulukların önemli bir rol oynaması göz önünde bulundurulduğunda verilen ifadelerin anlamlı bir bütün oluşturduğu görülmektedir.

4.2.4. Kariyer Planlama Süreci

Eğitimci dolaylı yollardan ya da yönlendirmeler neticesinde drama eğitimci olmaya karar verdiklerini veya olmaları yönünde görüş bildirirken, bazı katılımcılar ise akademik kariyer hedefleri doğrultusunda drama eğitimliğine yöneldiklerini belirtmişlerdir.

K4. İstanbul'da bir dönem rehber öğretmenlik yaptım. Oradaki yatılı okul öğrencileriyle çalıştım, çok sorunları olan çocuklardı, ailelerinden uzakta yatılı kaldıkları için. Liseli gençlerdi diye hatırlıyorum. Onların hem hoşuna gitmişti hem de kendi sorunlarını daha çok ortaya çıkarmış ve farkına varmalarına neden olmuştu. Bir diğer çalışma, çok daha sonra, fakültede araştırma görevlisi olarak başladıkdan sonra ilk drama yüksek lisans dersi açıldı, ilk drama çalışmalarını İnci Hanım bize yaptırdı.

K 6. Dramaya ilk duyduğum an 1989 yılında İnci San'ın asistanı olarak buraya girdim ama daha önceden de İnci San'la birlikte doktora yapıyordum. Ondan önce de yüksek lisans yapıyordum dolayısıyla İnci San'lan bizim birlikteliğimiz 1979 yılından başladı dolayısıyla yani Türkiye'yle dramayla ilgili bütün kavramları ilk tabi ki, İnci Hanım'dan duydum sonra Tamer Levent'ten duyduk. ...Drama eğitmenliği sürecine yönelmem birinci uluslararası drama kongresi ile birlikte oldu Alman Kültür Merkezi'nde yapılan bir kongreydi.

K4 ve K6'nın ilk dönem drama eğitmenlerinden olması ve öğretim üyesi olarak bir üniversitede halen çalışıyor olmaları, drama eğitmenliği konusunda Türkiye'de yapılan ilk çalışmaları gerçekleştirmeleri, eğitmenlerin kendilerinin planladığı bir kariyer doğrultusunda gerçekleşmiştir. Güzel Sanatlar Eğitimi'nde yaptıkları lisansüstü çalışmalarla İnci San ve Tamer Levent tarafından, günümüz anlamıyla dramanın Türkiye'de varlık göstermesinin kaynağı sayılabilecek kişilerin yönlendirmeleriyle de dramada uzmanlaşan eğitmenler, 1990 yılları ve sonrasında yapılan eğitmen eğitimlerini de gerçekleştirmiş ve dramanın yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yapmışlardır. Burada yönlendirilme durumu, drama alanına ilişkin çalışmalar yapmaya, Türkiye'de dramanın tanıtılması ve yaygınlaştırılması konusunda çabalamaya yönelik olup, bir üst başlıkta ele alınan mesleki yönlendirmeden farklılık göstermektedir.

K6'nın "Biz zaten oluşumun içerisinde olduğumuz için bu yolda yürümemiz gerektiğiniz düşündük. Okulöncesi öğretmenleri ile birlikte hem yurt dışında hem Türkiye'de yabancılardan eğitimler alıyorduk fakat bu eğitimler yetmiyordu. Daha sonra biz kendimize bir yol bulduk bu yolda şöyle idi: her hafta birisi bu drama liderliği konusunda çalışmaya başlayan gruba eğitim veriyordu, kapalı bir atölye çalışması yaptık dönerli ve herkes yaratıcı yeni fikirlerden oluşan atölye oluşturdu sürekli eğitim vermemiz gerekti. Tabi bir yandan da yaygınlaşmaya başladı. İnci Hanım (San) da bunun başını çekiyordu. Eğitim alanında her yerden biz daha dramayı tanıtmamız için talep geliyordu, farklı gruplara dramayı tanıtmaya çalıştık ve tanıtmaya çalışırken de drama sade konferans şeklinde aktarılacak bir şey değil dolayısıyla atölyeler yapmaya başladık ve kendimizi drama lideri olarak bulduk." ifadelerinin bu görüşü destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

4.2.5. İnfomal Öğrenme Ortamları

Drama eğitimi ve eğitmenliğine yönelme süreci çok farklı değişkenler tarafından karmaşık bir yapıyla eğitmenleri etkileyen bir süreç olmuştur. Lisans veya lisansüstü öğrenim sürecinde gerçekleşen bu yaşantılar üstte değinilen faktörlerden etkilenebildiği gibi aynı zamanda kişilerin dolaylı öğrenmelerinden, infomal öğrenme ortamlarından da etkilenmiştir. Bu öğrenme ortamlarından en önemlileri arasında kongreler, deneyimli eğitmenlerle paylaşılan sohbet ortamları sayılabilir. Eğitmenler, özellikle kongre ortamlarından olumlu yönde etkilendiklerini, eğitmen olma yönünde isteklerinin bu anlamda perçinlendiğini şu şekilde belirtmişlerdir.

K1. Formal öğrenmeler tabii ki dernekteki eğitmenlik programı kapsamındaki öğrenmelerim yani o süreçte verilen bilgilerden ötürü, ‘A ben burada öğretmen olacaktım!’ dedim. İnfomal olanlar ise, bu derslerin dışında uzmanlarla, hocalarla yaptığım görüşmelerden kaynaklı öğrenmeler. Bu öğrenmeler yoluyla aslında drama eğitmenliğine yöneldim.

K5. Ama asıl dönüm noktam bir uluslararası kongre. Benim ilk senemde dramayla uğraştıktan sonra, bir sene yeterli olacaktır diye düşünüyordum. Bıraktım bırakacağım o durumdaydım ki bir uluslararası kongre yaptık. Ona katıldığım da bir hocanın sorumluluğunu aldım. Hans Wolfgang Nickel. Onun mihmandarıydım. O ortam bana çok iyi geldi. Almanya’dan bir profesör, Çukurova’dan (Çukurova Üniversitesi) bir profesör, katılımcılar birlikte yemek yiyoruz, dramayı bilmeyen tanımayan bir insandım ama, öğrencilik halleri zihninde daha iyi konumlandırıyorsun. O günkü yemek, o kongre ortamı, her ne kadar o zamanki adı öyle olmasa da EYAT’ın yaptıkları önemliydi. Ondan sonra dedim ki ben dramada kalabildiğim kadar kalmak istiyorum.

K6. Drama eğitmenliği sürecine yönelmem birinci uluslararası drama kongresi ile birlikte oldu Alman Kültür Merkezinde yapılan bir kongreydi. Burada kongrenin konusu dramatisasyondu özellikle Almanya’da işte farklı drama liderleri gelmişlerdi. Bunlarla ilk çalışmamızı dramatisasyon üzerine yaptık fakat dünyada dramatisasyon değil drama olarak adlandırıldığı ya da yaratıcı drama adlandırıldığı Amerika’da, ve bunun pek çok meslek eğitiminde kullanıldığı konusu bizim için işte anladığımız zaman bu konuda bir şeyler yapmamız gerektiğinin farkına vardık.

K5 ve K6’nın farklı dönemlerde drama eğitmenliğine yönelmiş olmasına karşın ortak bir ifade olarak kongre ortamından bahsetmesi anlamlı bulunmuştur. Yapılan Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongrelerinin öncelikli hedefi akademik

gelişmeleri paylaşmak ve takip etmek olsa da örtük bir biçimde oluşturmuş olduğu öğrenme ortamlarının bireylerin yaşamlarında oldukça etkili olduğu düşünülmektedir.

K7. Lisans eğitimin sırasında dersini aldığım hocalarım ve tabii ki dernekteki hocalarımız da beni etkilemişti. Gördüğüm örnekler de çok iyiydi. Rol model alabilme adına bana destek sağladı. Onları görünce de bu işin ne kadar önemli olduğunu, ne kadar ciddiye aldıklarını ve bir şey yapmaya çalıştıklarını görmek de beni çok etkilemişti. Böylelikle bu alana giriş yaptım.

4.2.6. Dramanın İdeolojisi

İdeoloji TDK'nın tanımına göre, siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünüdür ifade etmektedir.

Dramanın eğitimde bir yöntem olmasının yanı sıra disiplin boyutuyla da kişinin yaşamında ulaşmayı hedeflediği genel kazanımları göz önüne alındığında, bir ideolojiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Daha önce de bahsedildiği gibi, Adıgüzel (2018), dramanın genel amaçlarını,

1. Yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirmek
2. Kendisini tanıma, gerçekleştirme, başkalarıyla iletişim becerisini geliştirme
3. Demokratik tutum ve davranış geliştirme
4. Estetik davranışlar geliştirme
5. Eleştirel ve bağımsız düşünebilme becerisi geliştirme
6. İşbirliği yapabilme, birlikte çalışma becerisini geliştirme
7. Sosyal duyarlık yaratma
8. Duygunun sağlıklı bir biçimde boşalımı ve kontrolü
9. Dil gelişimi, sözel ve sözel olmayan ifade becerisini geliştirme

olarak dokuz başlıkta toplamıştır. Başlıklar incelendiğinde kişisel gelişimi ifade eden amaçların yanında, evrensel değerleri de kapsayan amaçlar da bulunmaktadır. Özellikle de demokratik tutum ve davranış geliştirme, sosyal duyarlık yaratma gibi başlıklar kişi özelinden hareketle drama ile daha geniş, kitlesel bir amacın varlığına işaret etmektedir.

Eğitmenlerin görüşleri incelendiğinde, dramanın ideolojisine ilişkin iki alt başlık oluşturulmuştur. Birbirini destekler nitelikte olan bu başlıkların oluşturulma nedeni ise, bazı eğitimcilerin dramanın evrensel ideolojisinin kendilerince daha anlamlı bulunması, bazı eğitimcilerin ise bu ideoloji içerisinde daha öznel ve mikro düzeyde ifadeler sunmalarıdır.

4.2.6.1. Evrensel Bir Değer Olarak Drama Bu başlıkta eğitimcilerin, dramayı dünyayı daha iyiye ve güzele dönüştürme yolunda bir araç, evrensel bir değer olarak anlamlandırmasına ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

K1. ...asında dramanın dünyayı değiştirmeye yönelik bir amacı var. Tabii bu biraz ideolojik bir bakış açısı gibi görünebilir ki öyledir aslında. Ama dramayla ilgilenen bir başkası bu ideolojik görüşü paylaşmak zorunda değil. Benim birincil motivasyon kaynaklarımdan birisi buydu. Sonuçta drama insanları bir araya getiren, onları temas ettiren ve bu temasları da bence daha hoşgörüle ve insanların birbirlerine daha tahammül edebildiği bir atmosfer yaratarak gerçekleştiren bir yöntem bu da ihtiyaç duyduğumuz bir şey. Kendi açımdan baktığımda ben en fazla 20-30 kişiyi bir araya getirebilirim. Tabii aynı düşünceyle başka yerlerde drama oturumları yapan varsa aslında bu bir kolektifliği gösterir. Buna olan inancım da etkili oldu. Ben burada bir drama oturumu yapıyorum ama dünyanın başka bir yerinde ya da Türkiye'nin başka bir yerinde benzer çalışmalar yapılıyor ve bu çalışmaların toplamına baktığımızda birçok insan bu dönüştürücü sürecin etkisinden geçiyor. Bu da dünyayı daha güzel bir yere dönüştürür diye düşünmüştüm açıkçası. Dünyayı değiştirme, dönüştürme hem başlamamda hem de eğitimliğe devam etmemde sürece daha dört elle sarılmamda etkili oldu.

K1 ifadelerinde, dramanın kitleleri etkileyebilecek ölçüde bir değişim/dönüşüm aracı olabileceğine yönelik görüş bildirmiş, bu gücün ise dramanın özünde var olan demokratik, hoşgörülü ortamından kaynaklandığını vurgulamıştır. Buna ek olarak dramanın kitlesel gücünün drama eğitimliğine devam etmesinde de etkili olan bir motivasyon kaynağı olduğunu ifade etmiştir.

K2. Başlarda belki böyle değildi ama artık daha ideolojik bakıyorum. Belki birkaç kişiyi dönüştürebilirim diye bakıyorum. Dramanın değişim, dönüşüm sürecini hızlandırdığını düşünüyorum çünkü. Oturup sohbet etmekten daha etkili. Başlangıçta daha kişisel amaçlarım vardı dramayla ilgili ama şu an dramanın kişilere değil de daha çok toplumsal olana hizmet eden bir şey olduğunu düşünüyorum. Tabii bu değişim, dönüşüm benim içimde tartıştığım bir şey, gerçekten yapılabilir mi diye düşünüyorum zaman zaman, inancımı kaybettiğim

anlar oluyor. Derneğin varlığı inancımı ayakta tutuyor. Derneğe gelen kişilerin sayısında bir iki kişilik artış bile bir şeylere olan inancımı tazeliyor. Derneğin büyük etkisi var bence, tek başıma biri olarak belki bir şeyler yapmak istesem yapamam ama bir derneğe bağlı olmak başka kurumlarla iletişime geçip daha fazla, daha farklı kişilere ulaşmak gibi bir imkanı var.

K2'nin ifadelerinde K1 ile ortak olan değişim/dönüşüme yönelik hedeflerin olması, kitlesel gücünün olması yönünde ortak düşünceler görülmektedir. Bu görüşlerden farklı olarak, K2 dramının bu kitlesel gücünün bir kaynağı olarak da Çağdaş Drama Derneği olduğunu ifade etmiştir. Derneğin insanları birleştiren ve kitlesel gücü olan başka kurumlar ile de işbirliği yaparak etki alanını genişletmesi anlamında etkisini vurgulamıştır. Dernek çatısı altında olmanın bir aidiyet duygusu yarattığı ve K2'nin bir topluluğun parçası olmaktan aldığı motivasyon ile dramının evrensel hedefleri gerçekleştirmede bir güç olacağı yönündeki inancını olumlu yönde pekiştirdiği düşünülmektedir. Drama eğitimliğine yönelme sürecinde K3'ün de Çağdaş Drama Derneği'ne ilişkin *“Dernek başlı başına en büyük etki benim için. Dernek beni büyülediği için bir parçasıyım da.”* ifadelerini kullanması bu görüşü destekler niteliktedir.

4.2.6.2. Bir Araç Olarak Drama Dramanın disiplin boyutuyla ve yöntem olarak gerek özel yaşantılarda gerekse eğitsel amaçlarla bireylerde yarattığı değişim/dönüşüme yönelik görüşler ise bu başlık altında toplanmıştır. Eğitimciler etkili bir yöntem olarak dramının önemi vurgulamışlardır.

K1. Ama bir yanıyla da dramayı kendi yaşamınızda bir mücadele pratiğine dönüştürebilir, yaşamınızın da bir pratiği haline getirebilirsiniz. Yaşama baktığımızda yaşamda da insanlarla bir araya gelip temas ediyorsunuz, belli rollerimiz var. Dramada kurgusal bir yaşam içinde role giriyoruz ama toplumsal yaşamda da bu böyle. Süreç içerisinde dramının yaşamın kendisi olduğunu anlamak sizi daha da bağlıyor. Öncesi motivasyon kaynaklarım, dünyayı değiştirebiliriz gibi gençlik saflığıyla hissedilen şeylerdi ama sonrasında biraz daha yeni şeyler öğrendikçe yeni deneyimler edindikçe biraz yaşam pratiğim haline de geldi diye düşünüyorum.

K1 ifadesinde, dramayı evrensel değer yüklediği bir yaşam görüşü olarak da değerlendirmiş aynı zamanda mikro düzeyde, kendi yaşamında dramının kurgusal yaşantısının işlerliğini belirtmiştir.

K4. Dramayı sürdürme isteğinden bir diğeri de dramanın gruplarda sosyal iletişim becerilerini çok geliştiriyor olması. Fakültedeki SANÇA topluluğundan sonra Sanat Kurumu Deneme Sahnesi olarak çalıştık. İki buçuk üç yıla yakın sürmüştü o çalışmalar. 84-87 yılları arası sayılır. Oradaki dostluklar, arkadaşlıklar... Hala oradaki arkadaşlarıma rastladıkça sanki bugünden devam ediyormuşuz gibi bir yakınlık, kardeşlik duygusu oluşuyor. Dramanın böyle bir çekimi, bağlayıcılığı var insanlar arasında. ... Bütün bunların 80'li yıllara denk gelmesi de bir açıdan etken. Çünkü çok demokratik, özgür bir ortamdı drama. Sanat Kurumu da öyleydi. Orada özgürce, rahatça ve o dönem için değişik şeyler yapıyorduk. İyi bir topluluktuk.

K4 ise drama eğitimine başlamasının Türkiye açısından askeri rejime denk geldiğini dolayısıyla ifade özgürlüğünün olmadığı bir dönemde drama sayesinde özgür ve demokratik bir ortam oluşturabildiklerini bir anlamda yaşam alanı olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca birlik, beraberlik duygusu içerisinde kendiliğinden gelişen arkadaşlıkların öneminden bahsetmektedir. Baskıcı ve yasakların yoğun yaşandığı bir dönemde, yaratılmış olan bu çağdaş ortamda dramanın ilk çalışmalarını yapan küçük bir grubun parçası olmanın da bu hisleri güçlendirdiği düşünülmektedir.

K5. İnsanı merkeze alması noktasında, çemberde olmak, çember ruhunu bunları iyi yapılandırabilen bir drama programının ya da drama eğitmeninin bir şeyleri değiştireceğine inananlardandı. Bu nedenle farklı olduğunu düşünüyorum. Çemberdeki paylaşımlar değerli ve benim için daha değerli olan şey onları yapmaya çalışması. Paylaştıkları. Gerçekten hissettikleri için söylüyorlar bunları çünkü. Az önce bir öğrenciyle konuşuyordum ve dedi ki, 'Hocam biz ilk defa böyle şeyler yapıyoruz, ilk defa sınıfımızla etkileşimli bir şeyler yapıyoruz, ilk defa kendimizi değerli hissediyoruz, ilk defa düşüncelerimiz önemseniyor.'. 4.sınıfa gelmiş bir öğretmen adayının bunları ifade etmesi aslında acı ama dramanın yapmaya çalıştığı şey de bu. Beni de kendisine çeken tarafı aslında bu.

K5 ise dramanın kişilerin yaşamlarındaki değişime olan etkisinden bahsetmiştir. Bir üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmakta olan K5, öğrencisinin drama ile tanıştıktan sonra yapmış olduğu yorumları alıntılıyarak, düşüncelerin önemsenmesi, benlik algısının pekiştirilmesine yönelik bu düşünceleri önce üzüntüyle ardından da dramanın bu olumsuz süreci tersine çevirmesi konusunda yarattığı etkiye olan inancını ifade etmiştir.

4.3. Eğitimcilerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri

Değişen ülke koşulları, bireylerin yaşam içerisinde değişen hedef veya istekleri ve eğitimcilerin dramayla ilgili yaşantılarının arttıkça alana ilişkin farklı fikirlerinin oluşabileceği düşünüldüğünde, eğitimliğe başlama amacı ve eğitimliğe devam etme amaçlarının farklılaşabileceği düşünülmüştür. Bunun için eğitimciler, drama alanında çalışmayı sürdürme nedenleri sorulmuş alınan yanıtlar eğitimliğe yönelme nedenleriyle paralellik göstermiştir.

Tablo 3

Eğitimcilerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri

Eğitimcilerin Drama Alanında Çalışmayı Sürdürme Nedenleri	Bireysel İlgi ve Yatkınlıklar
	Çağdaş Drama Derneği Ve Dernek Kültürü
	Dramanın İdeolojisi
	Günümüz Eğitim Politikaları ve Drama

Eğitimciler vermiş oldukları yanıtlarda, dramanın Türkiye’deki eğitim politikaları içerisinde farklı bir yeri olduğunu belirtmiştir. Daha önce oluşturulan kategorilerden farklı olarak eğitimcilerin bu konudaki ifadelerinin paylaşılması anlamlı görülmüştür.

4.3.1. Günümüz Eğitim Politikaları ve Drama

Türk Eğitim Sisteminde dünya üzerinde yaşanan bilimsel gelişmeleri takip edebilmek ve uygulanan eğitim-öğretim programlarının çağı yakalayabilmesi adına 2000’li yılların başında öğrenme kuramlarından hareketle, yapılandırmacı eğitim yaklaşımına uygun bir güncelleme hareketine gidilmiştir. En temel nitelemeyle, bilginin doğrudan aktarımına karşın yaparak, yaşayarak, keşfederek ilerleyen ve öğrenci merkezli olan bu yaklaşımla bireysel öğrenmelerin önemi ortaya çıkarılmıştır. Drama süreçlerinin de yaşantılardan beslenmesi ve bireyin her anında işin içinde olması yapılandırmacı yaklaşıma paralellik göstermektedir. Fakat drama eğitimcileri yapılan görüşmelerde, drama için bilgiyi yapılandıran bir eğitim sürecinin de ötesinde anlamlar yüklemiştir.

K3. Oysa dramada daha çok eleştirel bakış açısıyla ve kişinin yaşantılarından da yola çıkarak özdeşim kurmasını ve canlandırmalar ile kendisinin bilgiye ulaşmasını sağlıyoruz. Bilgi veren eğitmen değil. Süreci evet eğitmen yapılandırıyor ama bilgiye ulaşan kişi katılımcı.

Beni kendine çeken yanları ise, birincisi katılımcı merkezli olması ikincisi oyunu kullanması. Oyunlar bana her zaman büyüleyici gelmişti ve ısınma aşamasında oyunu araç olarak kullanmamız, oyundan yararlanmamız dramada beni kendine daha çok çekti. Daha sonra canlandırmaların yapılması ve geçmiş yaşantılarımızla, günlük yaşantılarımızla bunun birleştirilip sergilenmesi, değerlendirme aşamasında kazanımlarıma ulaşip ulaşmadığımı orada ölçmem ve kazanıma ulaştığımı görmem beni mutlu ediyordu. Bundan dolayı da drama eğitmenliği yapmak beni hep mutlu etti.

K3'ün ifadelerinde dramanın, içerisinde oyunu barındırması ve her aşamada bilginin karmaşık bir biçimde katılımcı tarafından yapılandırılıp istenen kazanıma ulaşmasının vermiş olduğu tatmin ile alanda çalışmaya devam etme konusunda motivasyon kaynağına dönüştüğü düşünülmektedir.

K4. Başlangıçtan itibaren biz de ilkokul, ortaokul, lise hayatımızda öyle farklı farklı etkinlikler, oyunlar içerisinde olmadık. Öyle devlet okullarında okuduk bildiğimiz. Dolayısıyla herhalde dramanın bu oyun oynama tarafı çekici geldi.

K7. Çocukları için içine alması onlarla beni bir yapması bu alanda devam etmemi de sağlıyor. Sınıfın bir parçası olduğumu o sayede anlayabiliyorum. Çünkü katılıyorum onlarla beraber oynuyorum sürecin hem içinde hem dışında olabiliyorum. Diğer türlü aramızda bir sınıf varmış gibi oluyor ve o bende iyi bir duygu yaratmıyor.

Üç farklı dönemde eğitmenlik yaşantılarına başlamış olan K3, K4 ve K7 ifadelerinde oyun ve birlikte oyun oynamanın yarattığı atmosferin bir motivasyon kaynağı olduğu yönündeki ifadeleri anlamlı bulunmuştur.

4.4. Bir Meslek Olarak Drama Eğitmenliğinin Ortaya Çıkışı

Yapılan görüşmelerde eğitmenlere, drama eğitmenliğinin bir meslek olarak nasıl ortaya çıktığı, bu mesleğin oluşumunda hangi durumların etkili olduğu ve meslek olarak drama eğitmenliğine ihtiyacın olup olmadığına yönelik sorular sorulmuştur. Tüm katılımcılar drama dersinin gerekli olduğunu dolayısıyla drama eğitmenine de ihtiyaç

olduğunu belirtmiştir. Dramanın zaman içerisinde bir mesleğe dönüşmesinde etkili olan durumlar hakkında alınan yanıtlar sonucunda şu kategoriler oluşmuştur;

Tablo 4

Drama Eğitimliği Mesleğinin Ortaya Çıkmasında Etkili Olan Durumlar

Drama Mesleğinin Çıkmasında Durumlar	Eğitmenliği Ortaya Etkili Olan	Türkiyede Uygulanan Eğitim Politikaları
		Drama Eğitimine İlişkin Oluşan Farkındalık
		Özel Okullar ve Drama Dersi
		Çağdaş Drama Derneği ve Eğitimlik Programı
		İstihdam Alanı Oluşturma
		Drama Eğitmeninin Markalaşması
		Kişisel Gelişim

4.4.1. Türkiye’de Uygulanan Eğitim Politikaları

Daha önce de söz edildiği gibi, yurtdışında yaşanan gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de eğitimde farklı arayışlara gidilmiştir. Süregelen geleneksel eğitim anlayışının işlevselliği tartışma konusu olmuş, eğitimde öğrencilerin sürecin içerisinde tüm gelişim alanlarını kapsayacak biçimde yer alması istenir olmuştur. Aynı tartışmalar öğretmen yetiştirme programları için de geçerliliğini sürdürmüştür. Drama ile tanışmış uzmanların, drama eğitimliğine yönelme sürecinde de etkili olan, dramanın yenilikçi ve dinamik yapısı söz konusu sorunlar için bir çözüm önerisi olarak değerlendirilmiştir.

K1. Türkiye’deki eğitim politikalarına baktığımız zaman, öğretmen yetiştirme sürecine baktığımızda hep tıkanıklıkların ve krizlerin olduğunu görüyoruz. Bunun birçok nedeni var ama bu nedenlerden bir tanesi okullarda yaşama hazırlayan bir eğitimin verilmemesi aslında. Bu krizler ve tıkanıklıklar sadece MEB bünyesindeki bileşenlerde değil, MEB dışında kalan ve ülkedeki eğitim için bir şeyler yapmak isteyen insanların da tabii ki dikkatini çekiyor ve onlar da bir şey yapma kaygısına giriyorlar. MEB’in dikkatini çekmemiş ama drama diye bir yöntem var bunu uygularsak kişileri yaşama, gerçek yaşam durumlarına daha iyi hazırlayabiliriz diye düşünen insanlar ortaya çıkmış. Birincisi böyle başlayan bir

süreç bu. İkincisi de süreç başlıyor ama bu süreçte inandığımız şeyi yaygınlaştırmak için insan ihtiyaç var. Yetişmiş insan da yok. E ne olacak? O zaman yavaş yavaş insan yetiştirmeye başlayacaksınız. Bu insan yetiştirme süreci öyle düşünüldüğü gibi her şeyin hali hazırda mevcut bulunduğu koşullarda da olmadı. İlk başta küçük bir grup başladı. Yurt dışından eğitmenler geldi. O eğitimleri alan ilk grup bu alanda kendilerine eğitmen dediler. Sonra bu alanda bir program geliştirdiler bu programı uygulamaya başladılar. Küçük küçük gruplar yetiştirdiler.

K1 dramanın bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı ilk dönemden itibaren nasıl bir meslek alanına dönüştüğü yönünde görüş bildirmiştir. Drama eğitimin ortaya çıkmasında özellikle öğretmen yetiştirme sürecinde verilen eğitimin zaman zaman yetersiz kaldığını bu açığı kapatmak için de ‘*MEB dışında kalan ve ülkedeki eğitim için bir şeyler yapmak isteyen insanların*’ olarak nitelendirdiği akademisyenlerin çabalarından söz etmiştir. Bu anlamda incelendiğinde, Türkiye’de dramanın gelişmesi ve yaygınlaşmasında akademik çevrenin büyük bir desteği olduğu görülmektedir. İlk dönem drama eğitmenlerinden biri olan K6’nın aşağıdaki görüşlerinin de bu düşünceyi desteklediği düşünülmektedir.

K6. ...mesela 1998 öğretmenlik programlarına drama dersi konmadan önce Milli Eğitim Bakanlığında Milli Eğitim Müşaviri ile görüşmüştük. Bunun öğretmenlik programları için iyi olacağını söyledik. O da bize şunu söyledi yapın, hazırlayın programı getirin, koyalım, gerçekten de konu drama dersi. Ama biz tabi ki her zaman Milli Eğitim bunu çok çabuk gerçekleştiremeyecek aradan çok uzun zaman geçecek pek çok insan yetişecek diye düşündük. Bir baktık Türkiye’deki bütün eğitim fakültelerinin okul öncesi ve sınıf öğretmenliği programlarına drama zorunlu bir ders olarak konu. Drama dersini verecek öğretim üyesi yok üniversitelerde. Bunun üzerine biz tabi çok üzüldük bir yandan tavsiye ettik konu ama hoca yok ve o zaman hemen karar aldık. Çok kısa sürede eğitim fakültesindeki öğretim üyelerine Ankara Üniversitesi’ne davet ettik. Kırkar kişilik gruplar halinde ve üç yıl boyunca eğitim yaptık.

K7. Öncesinde dramayla uğraşan hocalarımızın büyük etkisi ve katkısı var. İnci Hocaların yazdıkları makalelere bakınca zaten bu eğitmenliğin meslek ya da branşlaşmasına ilişkin ciddi çalışmalar var. İlişkiler, işbirlikleri var. MEB ile yapılan, üniversiteler ile yapılan çalışmalar, eğitimcilerin eğitimi, o zaman yapılan hepsi bu meslekleşme sürecine ciddi katkılar getirmiş. Öncesinde yapılan çalışmalar, lisans-yüksek lisans çalışmaları, ÇDD kuruluşu, ilk zamanda gönül veren hocaların sonrasında da devam etmesi ve alana tutkuyla bağlı olmaları, bunların hepsi meslekleşme sürecine olumlu katkı getirmiş.

K1 ve K6'nın da ifade ettiği gibi küçük bir grup tarafından deneysel çalışmalar yapılarak yürütölen drama eğitimlerinin etkisi görölmüş, eğitim sisteminde yapılan reformları destekleyerek yarar sağlayacağı düşünölmüş ve ilgili kurumlara bu konu hakkında akademisyenlerin önerileri sunulmuştur. Sunulan bu önerinin kabulü ve ardından gelen gelişmeler ile eğitimden açığı ortaya çıkmış bu açığı kapatmak adına yapılan eğitimden eğitimleri ile bir meslek olma yolunda drama eğitimdenliği adına ilk adımlar atılmıştır.

4.4.2. Drama Eğitimden İlişkin Oluşan Farkındalık

Yapılan atölyelerde, projelerde ve lisansüstü çalışmalarda özellikle eğitim alanında dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının yararları paylaşıldıkça öğretmenlerin bu alana yönelik ilgileri artmıştır. Gerek öğretmen adayları gerekse meslek yaşamında daha etkili bir öğretim yöntemi arayan bireylerin dramaya ilişkin yaşantıları arttıkça, çocuğu eğitimdeninin daha önce karşılaşmadığı bu alan, birçok farklı yönüyle eğitimdenileri etkilemiş ve alana olan ilginin artmasına neden olmuştur. Artan ilgi beraberinde okullarda ayrıca bir drama dersinin oluşmasına ve bu dersi verecek bir eğitimdenene gerek duyulmasına yol açmıştır.

K9. Bunun bir öğretmenlik alanı yok ama öğretmenlerin bu anlamda işlerine yarayacak bir şey. Bu işine yarayacak yöntem, teknik ya da alan, tek başlarına kısa sürede edinebilecekleri bir şey değil. Bu yöntem benim nasıl işime yarar, açıp okurum ve biter. Böyle olduğu için bunun ekstra bir eğitimi gerekiyor. O ekstra eğitim de uzun süreli bir eğitim. Hızlandırılmış eğitim ve derneğin izlediği politikayı bir kenara bırakıyorum. Kısa sürede alınmaması gereken bir eğitim ama bu bir ihtiyaç haline döndü. Artıları göröldü özellikle öğretmenler bunun artılarını gösterdi. Çünkü ilk bu işi ortaya koyanlar öğretmenler...

K9 ifadesinde, dramanın sağladığı yararlar sonucunda kişilerin drama eğitimdenine yöneldiğini, bu talebi karşılayacak eğitimdenlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Drama eğitimdeninin uzun süreli bir süreçte alınması gerektiğini fakat artan ihtiyacın karşılanabilmesi için eğitim süreçlerinde farklı çözümler üretildiğini vurgulamıştır.

4.4.3. Özel Okullar ve Drama Dersi

Ülkemizde sıklıkla değişen eğitim sistemi beraberinde de çeşitli ihtiyaçlar doğurmuş bu ihtiyaçlar zamanla eğitimsel bir sorun yumağına dönüşmüş, bu yumağı çözmek için de farklı kurumlar ortaya çıkmıştır. Özellikle de her değişen sınav sistemine uygun, ailelerin kaygılarını giderecek, öğrencilerin okul yaşantılarını destekleyecek, çocukların rakiplerinden bir adım daha önde olabilmek adına bilgi depoladığı etüt merkezleri dersanelere, dersaneler yerini değişen sistemle özel okullara bırakmıştır.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin sınıfsal statülerini korumak için tercih ettikleri görece az sayıdaki özel okullar, piyasa alanını genişletmiş deyim yerindeyse her bütçeye uygun olacak şekilde eğitim sisteminde yerlerini almıştır. Okul sayısının artması ile diğer rakiplerine fark yaratmak isteyen okul yöneticileri, reklam stratejilerini akademik başarı ve bu başarıyı sağlayan derslerin yanında öğrencileri sosyal anlamda destekleyecek ve velilerin kendi okul yaşamlarında pek karşılaşmadığı türden dersleri tanıtımlarında bolca kullanma yoluna gitmiştir. Yüzme, satranç, seramik, buz pateni gibi dersler bu reklam sürecine örnek verilebilir. Drama da pek çok özel okulun reklam yüzünü oluşturan derslerden biri olmuştur.

K1. Drama herkesin çok şey bildiği iddia ettiği ama aslında pek bir şey bilmediği de bir alan. Doğrudan şova, ticari olana dönüştürülebilecek de bir yanı var. Bundan hareketle eğitim ortamına baktığımızda, drama devlet okullarında boş zaman etkinliği, seçmeli bir ders iken özel okulların vitrinini oluşturan bir şey çünkü gösterilere dönüştürülüyor. Veliler çocuklarını sahnede kostüm giymiş, hoplayıp zıplarken, şarkı söylerken görmek istiyorlar.

K2. Bir de bazı okullar farklı farklı kurslar açma yerine sadece dramayı açarak, resim ya da müzik dersinde kazandırmak istediği şeyleri dramayla vermeye çalışıyor. Bazı okullarda. Ama hala herkes tarafından biliniyor mu, bazılarının ön yargısı var mı; evet. Yani aslında okullar böyle bir işi istihdam ediyorlar ama kendileri de tam olarak bu mesleğin ne iş yaptığını bilmiyorlar. Bir tiyatrocuyu getirsel belki daha çok para verecekler, daha ucuza bir iş gücü demek drama öğretmeni.

K3. Farklı boyutları var bu sürecin. Birincisi, kurumlar bir gösteri çıkarmak istiyor öğrencileriyle. Böyle amacı olan kurumlar drama öğretmeni, tiyatro mezunu ya da alaylı oyuncular, tiyatroyla uğraşmış kişileri kurumuna drama öğretmeni olarak alabiliyor. Drama öğretmeni ile tiyatrosu arasında da büyük farklar var. Tamam drama tiyatrodan yararlanıyor bazı tekniklerini kullanıyor ama ben tiyatrocucu değilim. Kurumlar buna dikkat etmiyor.

K8. ...özel okulların artması, özel okulların reklam ihtiyacının doğması drama öğretmenlerinin de gösteri temelli etkinlik hazırlaması. Bu aslında alana Hem bu tiyatro ile karıştırılması nedeni ile zarar veren drama disiplinine bir yerde zarar veren bir şey, bir yerde de bu özel okulların reklam ihtiyacına dönük bir şey. Drama eğitmenliğinin meslek haline gelmesini hızlandıran en büyük etken özel okullaşma süreci, okulların özelleşme süreci bence ve bu farklı ve popüler oluşu diye düşünüyorum.

K9. Özel okullar bunun farkına vardı. Özellikle özel okul diyorum, devlet okullarında sonradan oluştu. Bu anlamda birilerinin (özel okul idaresi) istihdam etmek için birilerini (drama alanıyla ilgili) bulamayınca bir meslek kapısı halini aldı.

Eğitmenlerin özel okulların dramayı daha popüler hale getirmesi ve gösteri hazırlama dersi olarak algılaması konusunda katılımcıların ortak görüş bildirdikleri görülmektedir. Özel okullarla ile çarpıtılan drama derslerinin, öncelikli amaçlar odağından kaydırılarak özel günlerde gösteri çıkarmak adına var olan bir derse dönüşmeye başladığı düşünülmektedir.

4.4.4. Çağdaş Drama Derneği ve Eğitmenlik Programı

Drama alanında yapılan ilk çalışmalar yerini seminerlere, seminerlerde buluşan eğitmenler dernekleşme yoluna giderek Çağdaş Drama Derneğini kurmuş ve drama hızla gelişmeye devam etmiştir. İlk dönem eğitmenlerin ihtiyaç doğrultusunda gerçekleştirdikleri küçük grup eğitimleri, hizmet içi eğitimler talebi karşılama noktasında yetersiz kalınca, yapılan deneysel çalışmalar aşamalara dökülerek bir eğitmenlik programı oluşturulmuştur. Bugüne dek 5 aşama, gönüllülük hizmeti, proje uygulama ve MEB sınavından oluşan bu eğitmenlik programı ile drama eğitmenleri yetiştirilmiştir. Lisans eğitimi olarak karşılığı olmamasına rağmen, derneğin ve sonrasında başka kurumların da MEB onaylı sertifika programları ile yetiştirdiği eğitmenler alanda çalışmaya başlamıştır.

K1. O eğitimleri alan ilk grup bu alanda kendilerine eğitmen dediler. Sonra bu alanda bir program geliştirdiler bu programı uygulamaya başladılar. Küçük küçük gruplar yetiştirdiler. Sonrasında da Talim Terbiye Kurulunda onaylatıldı, iş resmi çerçeveye kavuşturuldu dernek bağlamında. Sonra derneğin bir eğitmenlik programı oluştu. Bu program önceki deneysel çalışmalara dayanıyor. Deneme yanılma yoluyla gerçekleştirilen çalışmalara dayanıyor, ilk öncü grupların

çalışmalarına... Daha sonra bir kar topu gibi büyüyerek bugünkü duruma gelmiş. Bugünkü duruma baktığımızda hem derneğin çalışmaları hem dünyadaki değişimler dramayı daha önemli bir pozisyon haline getirdi.

K3. İkinci boyut Çağdaş Drama Derneği, neredeyse Türkiye’de en fazla drama eğitmeni yetiştiren kurum. Ama dernekte aşamalarını tamamlamış kişiler de ben dramacıyım diyor, MEB sertifikasını almış, projesini yazmış o ünvanı alan kişiler de drama eğitmeni oluyor. Burada farklılıklar doğuyor.

K1 Çağdaş Drama Derneği’nin drama alanına ilişkin katkılarını vurgularken, K3 dernek bünyesinde eğitim almış ya da eğitimi tamamlamamış kişilerin eşit ünvanda değerlendirilmesinin ortaya çıkardığı farklılıkları vurgulamıştır. K3 daha sonra drama eğitmenlerine yönelik düşüncelerini belirtirken bu farklılıkların dramayı olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

4.4.5. İstihdam Alanı Yaratma

Çalışmanın giriş kısmında söz edildiği üzere, bazı bireyler eğitimini aldıkları alan dışında bir meslek tercih edebilmektedir. Meslek değiştirmenin yanında, çeşitli sebeplerden ötürü bireyler kendilerine yeni bir iş ya da meslek alanı da yaratabilmektedir. Drama eğitmenliğinin lisans programına bağlı olmayışının, kişilerin bu eğitimi almasını kolaylaştırdığı söylenebilir. Çünkü sınavsız, yalnızca ilgi ve isteğe bağlı olarak katılımcısını kabul eden sertifika programları ulaşılabilirliği arttırmış, kişiler için alternatif bir meslek olmasının önünü açmıştır. Lisansüstü eğitim programları aracılığıyla da drama eğitmeni olunurken, Çağdaş Drama Derneği’nden eğitim almış kişilerin sayısına bakıldığında kişilerin yoğunlukla dernekte yürütülen eğitmenlik programına yöneldiği görülmektedir. Eğitmenler konuya ilişkin şu görüşleri paylaşmıştır;

K2. (meslekleşme sürecine ilişkin) İlk gözlemim, öğretmen olmayıp öğretmen olmak isteyen kişiler için drama eğitmenliğinin önemli bir adım olduğunu gördüm. Okullarda çalışmak isteyenler için daha doğrusu. Kendi alanlarında iş bulamadıkları ve okullarda çok rahat çalışabilecekleri için böyle bir yönelim var mesleğe. Çünkü asıl mesleği olan kişilerin ya da iş bulabilecek kişilerin bir süre sonra dramayı bıraktığını gözlemliyorum. Daha çok kendi alanlarına yönelik yaptıkları işe odaklanmaya başladıklarını görüyorum. Çünkü drama bir meslek olarak var ama mesleğin kendi içerisinde bir karşılığı yok; özlük hakları belirlenmemiş. Şu an sadece okullarda serbest zaman etkinliği ya da açılırsa bir kurs olarak görülüyor. Ya da kulüp dersi gibi. Bu nedenle tam anlamıyla da bir meslek değil. Ama parça parça insanların da kısa yoldan para kazanabileceği bir

meslek haline geldiğini düşünüyorum. Meslekleşme sürecini, para kazanma ve insanların kendilerine istihdam yaratma çabası hızlandırıyor.

K4. Şimdiki gençlerin en büyük sorunu işsizlik. Dolayısıyla dramaya bu kadar insanların sarılmış olması memleketin kötü koşullarından kaynaklanıyor. Çok iş alanı olsa drama da herkesin ulaşmak isteyeceği bir alan olmazdı.

K2 ve K4 ortak olarak, günümüzde yaşanan işsizlik sorununu vurgulamış, drama eğitmenliğinin kimilerince bu soruna bulduğu çözüm olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak K2 okullarda çalışmak isteyen fakat formasyonu olmayan bireylerin öğretmen olabilmek adına buldukları bir yöntem olarak drama eğitmeni olduğunu belirtmiştir.

K7. Ama gerçekten oyun terapisi, masal terapisi gibi kişilerin kendilerine aradıkları alternatifler var. Masal anlatıcılığı gibi... Normalin dışına çıkmak için izlenebilecek yollardan bir tanesiydi bu yapılanlar. Herkes o kadar yeterli miydi hayır ama bunun ayrımını yapabilmek için de iyi bir eğitim almak ve neyin ne olduğunu bilmek gerekir. O anlamda tam olarak anlaşılmadığını, eksik kalan yanları olduğunu düşünüyorum. Daha iyi ilerleyebilecekken daha akademik, alt yapısı doldurularak ilerlenebilecekken eğlence bazlı sadece o anlık hazzı tatmin den öyle ilerleyen noktaları oldu. Herkes için bu geçerli değil tabii ama bazılarının görüntü var içi yok diye düşünüyorum.

K7 ise kendisine alternatif bir iş alanı yaratmak isteyen kimi eğitmenlerin, yüzeysel bilgilerle çalışmalar yürütmelerinin yaratmış olduğu olumsuz durumlara dikkat çekmiştir.

4.4.6. Drama Eğitmeninin Markalaşması

Gelişen teknoloji ve özellikle internetin dünyadaki sınırları yok edip, insanları sanal bir platformda bir araya getirmesi beraberinde pek çok yeni değeri de getirmiştir. Metaforik bir anlatımla, buhar makinesinden Instagram'a doğru evrimleşen insanlar, yıktıkları sınırlar içinde kalabalıklaşmış ve diğerlerinden sıyrılabilmek için kontrol edebilecekleri küçük alanlar oluşturmak istemişlerdir. Sosyal medya hesapları ile adeta kendi köylerini kurmuş, takipçi sayılarıyla doğru orantılı olacak şekilde yönetim alanlarını güçlendirmişlerdir. Bilginin kolay erişimi aynı zamanda manipülasyonunu, insanların birbirlerine kolay erişimi de beraberinde manipüle edilebilir kitlelerin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu kitlelere sunulan bilgiler kişileri popülerleştirmiş,

kişilerin yapmış olduğu işler ya da meslekler de bu popüler olma durumundan etkilenmiştir. Bu anlamda, daha önce söz edildiği gibi özel okulların vitrinlerini süsleyen dramanın aynı şekilde kendi marka değerini oluşturmak isteyen kişiler için de hizmet ettiği söylenebilir. Bu duruma ilişkin katılımcılar şu görüşleri paylaşmıştır;

K1. Bunun yanında bir de piyasada işler kovalayıp daha çok para kazanma peşinde olan insanlar var. Bunlar da az önce dediğim olaya (Drama herkesin çok şey bildiği iddia ettiği ama aslında pek bir şey bilmediği de bir alan. Doğrudan şova, ticari olana dönüştürülebilir de bir yanı var.) hizmet ediyorlar. Bu da drama öğretmenliğinin meslekleşmesi, kurumsallaşması adına hem bir engel hem de bir katkı.

K7. Dramanın çok heyecan verici bir yapısı var ve herkes bunun heyecanına kapıldı işe yararlılığı da var. Herkes drama salonuna girince zaten o büyüye kapılıyor ve etkisini anladıktan sonra bazıları bu popülizmin etkisiyle kendilerini göstermek adına çok güzel reklamlar yaparak bu alanı farklı yönde ilerlemesini sağladı.

K9. Meslekleşme süreci çoğu insan için ekonomik kaygıyla ve son zamanlarda ekonomik kaygının yanında popüler kültürün etkisiyle daha ön planda olayım, tabii ön planda olmak bir taraftan ekonomik getiriye sağlayacak, birbirini destekler nitelikte farklı bir noktaya doğru evrildi. Hiçbir işe sahip olmayıp başka işler yapamayıp mezun olduğu alandan mesleki bir karşılık bulamayanlar da bu eğitimi alabildiği için daha ciddi bir meslekleşmeye itti ama temelinde ben ekonomik kaygılar var diye düşünüyorum.

K9 bireylerin popüler olmasının beraberinde ekonomik kazancın da arttığı anlamına geldiğini, iki durumun birbirini desteklediğini vurgulamıştır.

4.4.7. Kişisel Gelişim

Eğitmenlerin, dramaya yönelmelerinde de etkili olan kişisel gelişim isteği aynı zamanda drama eğitmenliğinin bir meslek haline gelme sürecinde de ortaya çıkan görüşlerden biri olmuştur.

K1. insanlar kendi kişisel gelişimlerine katkı sağladıkları, kişisel geliştikleri bir alan olarak dramayı görüyorlar. Beyaz yakalı, orta gelir düzeyli, eğitilmiş geçinen insanlar, kendini geliştirme durumuna çok önem verdikleri için çünkü kendilerini geliştirirlerse daha iyi bir pozisyona geçebilirim, bu daha iyi bir gelir bu da daha iyi bir yaşam koşulu demek* olarak düşünüyorlar. Drama da onların kendilerini satarken, vitrine koyabilecekleri becerilerini(ifade becerileri, mimik kullanımı..

)geliştirecek. Aynı zamanda bunu fotoğraflayarak, şu eğitimi aldım gibi cümlelerle kendi reklamınızı da yapıyorsunuz aynı zaman da size eğitim veren kişinin de reklamını yapıyorsunuz. Şu an böyle büyük bir Pazar oluşmuş durumda. Bu da dramayla ilgili büyük bir tehlike.

K1, sosyo-ekonomik düzeyi orta seviye olan bireylerin kişisel gelişime göstermiş oldukları ilginin beraberinde drama eğitimine ve bu eğitimi verecek olan kişilerin yetişmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir.

4.5. Drama Eğitimcilerinin Eğitimlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi

Yapılan görüşmelerde, drama eğitimcilerine yönelik düşünceler sorulmuş, eğitimcilerin mesleki yeterlilikleri, eğitimci profilleri, alana bakış açıları ve eğitimcilerle yönelik gözlemlere ilişkin yanıtlar elde edilmiştir. Elde edilen yanıtlar aşağıdaki gibi kategori ve alt kategorilerde ele alınmış ve başlıklar halinde sunulmuştur.

Tablo 5

Drama Eğitimcilerinin Eğitimlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi

Drama Eğitimcilerinin Eğitimlik Niteliklerinin Değerlendirilmesi	Gelişime Açık Olma
	Mesleki Yeterlilikler
	Akademisyen ve Uygulayıcı İkiliği
	Drama Eğitimcisinin Eleştirel Düşünme Becerisi
	Drama Eğitiminde Uzmanlık Algısı
	Eğitimcinin Drama İdeolojisine Yaklaşımı
	Dramanın Tekelleşmesi
	Diğer Görüşler

4.5.1. Gelişime Açık Olma

Bir meslekte yeterlilik elde etmek yalnızca o mesleği edinme sürecinde alınan eğitimlerle sınırlı değildir. Bireyler öğrenim süreçleri tamamlandığında, hem mesleki hem de kişisel yaşantılarında edindikleri kazanımlar ile gelişimlerini sürdürdükçe ilerleme kaydedebilmektedir. Eğitimcilerin ifadelerinde bu konuda ortak bir görüş çıkmaktadır ki bu görüş de, drama eğitimcilerinin kendilerini geliştirmeye kapalı oldukları yönündedir. Eğitimci olmak adına başlayan öğrenim süreci tamamlandığında, drama eğitimcilerinin mesleki bir tembelliğe kapıldığına ilişkin ifadeler dikkat çekmektedir.

K1. ...eğitimciler aldıkları eğitimin tamamen yeterli olduğunu bir anlamda bir Nirvana'ya ulaştıklarını düşünüyorlar. Bu durumu yaratan da bence dernek çünkü dernek her şeyi törensel bir havayla yapıyor. 5 aşamayı bitirmek, proje yapmak ve onun sunulması, o jürinin önünde projeyi savunmak... Sanki ilkel toplumdaki erginleme törenleri gibi. O törensel havayı dernekte de görüyoruz, mezun oluyor ve o mezuniyet öyle törensel bir havaya sokuluyor ki bir kutsallık da getiriyor yanında. Eğitimcilerimiz ve diğerleri gibi. Bence eğitimcilerin kendi eksiklerini görme konusunda bir körlük yaratıyor. Eğitimci programı sonrasında da kendilerini geliştirmeye devam etmeli. En büyük sorunlardan biri bu. Eğitimciler kendilerini geliştirmeye devam etmiyorlar.

K1, drama eğitimcilerine getirdiği eleştirinin yanında, bu olumsuz durumun sebepleri hakkındaki görüşlerini de paylaşmıştır. K1, ÇDD bünyesinde eğitim almış bir kişinin bitirdiği aşamalar ve her aşama sonrası aldığı sertifikanın törensel bir havada verilmesinin, bireyin kendini tamamlanmış hissetmesine bu bilgisel haz duygusunun da kişide körleşme oluşturduğunu ifade etmiştir.

K2. Drama eğitimcisi deyim yerindeyse KPSS'ye girip atanan öğretmenler gibi, hiçbir şey yapmama gerek yok, yeni bir şey öğrenmesine gerek yok, her şeyi bilen biri gibiymiş geliyor.

K3. Drama eğitimci programını bitiren herkes eğitimci olduğunu düşünüp kendini gelişime kapatıyor.

K4. Hiç kimsenin aldığı eğitim yeterli olmaz. Çokça atölye görmek lazım. Görüyorum ki uluslararası kongrelere o kadar para vermek istemiyor gençler, pahalı geliyor ama bu biraz da insanın kendine yatırım. Sonuçta kendilerini birazcık geliştirmeli.

K7. Sadece kurs aldım bitti artık eğitmenim demekle eğitmenlik olmuyor. O gibi eğitimlerle (farklı atölyelere katılmak, kongrelere katılım sağlamak) insanın kendisini beslemesi çok önemli çünkü o fark yaratıyor. O seni gerçekten sen yapıyor bence. Onların birikimiyle kendi tarzını bulabiliyorsun ve üretmeye başlıyorsun. Taklit kısmı böyle gidebiliyor.

K4 ve K7 eğitmenlerin kendilerini geliştirebilmesinin bir yolu olarak farklı atölyelere ve kongrelere katılım sağlamanın önemini vurgulamış, K4 maddi kaygıların kongrelere katılım konusunda olumsuz yaratabileceğini de belirtmiştir. Fakat meslekte başarılı olmanın başka bir yolu olmadığı konusunda ifadeler birbirini destekler niteliktedir.

4.5.2. Mesleki Yeterlilikler

Eğitmenlerin, kendilerine ve meslektaşlarına yönelik bazı düşünceleri ise eğitimlik niteliklerine, atölye süreçlerinde gözlemledikleri eğitmen davranışları etrafında toplanmıştır. Bu nedenle tüm bu görüşler, mesleki yeterlilikler kategorisinde toplanmıştır. Mesleki yeterlilik başlığı, eğitmenlerin sınıf yönetimi, iletişim ve alan bilgisine yönelik görüşleri betimlemektedir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır;

K1. Mesela inanmış militan bir grupsa, belli bir ideolojiyi savunan bir okula gittiğinizi düşünün, orada erkek ve kadın öğretmenler ayrı ayrı oturuyor, kadınların başı kapalı, erkeklerde belli bir profilde vs. Böyle bir grupla çalıştığınızda belli konulara giremiyorsunuz girseniz de çatışma çıkıyor. E bu çatışmaları nasıl çözeceksiniz, çoğu drama eğitmeni bu tür çatışmaları çözebilecek yeterlilikte yetişmiyor.

K1, farklı dinamikleri olan gruplarda yapılan uygulamalar sırasında karşılaşılabilecek problem durumlarına dikkat çekmiş ve bu gibi durumlarla eğitmenlerin baş edebilme becerilerinin yetersiz kalabildiğini belirtmiştir. Sınıf yönetim becerileri kapsamında değerlendirilebilecek olan bu ifadeyi olumluya çevirebilmek için, eğitmenlerin farklı dinamiklere sahip gruplarla birlikte çalışması ya da gözlemlemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Çağdaş Drama Derneği bünyesinde yürütülen eğitimlik programında eğitmen adaylarının tamamlaması gereken gönüllük çalışmasının bu anlamda önemli bir destekleyici olduğu düşünülmektedir.

K2. Grup da bazen farklı düşüncelerin çıkmasına engel olabiliyor. Gruptan birkaç kişi, çok iyi bir atölyeydi, benim için şöyle bir değişim oldu deyince başkaları da buna benzer şeyler söylemeyince bir hata yapacakmış gibi düşünüyor, belki öyle bir düşüncesi yoktu ama birkaç kişi böyle söyleyince herkes olumlu eleştiriler yapmaya itiyor birbirini. Eğitimci de bu manipülasyon sürecinin farkında değil çünkü duymak istediklerini duyuyor. Çünkü atölye değerlendirmesi sonunda eğitimcinin ‘Bana yönelik olumlu bir şey söyle! bakışı’ var. O hissedilebiliyor. Çünkü değerlendirmeye de şu soruyla başlanıyor, ‘Nasıl hissettiniz?’. Aslında bu yanlış bir soru çünkü bir şeyi ölçmüyor. Atölyenizi hissettirmek amaçlı yapıyorsunuz.

K2 ise ifadelerinde, katılımcıların birbirlerinin ifade özgürlüklerini zaman zaman engelleyebileceğini bu kasıtlı olmayan durumun ise eğitimci tarafından fark edilmesi gerekirken tam tersine beslendiğini belirtmiştir. K2’nin vurguladığı bir diğer nokta ise, eğitimcilerin yanlış değerlendirme süreçleri gerçekleştirilmesi ve olumsuz eleştiri tümceleri duymak istemediğini jest ve mimikleriyle hissettirmesi yönündedir. Daha önce bahsedildiği gibi nitelikli bir eğitimcinin sınıf dinamiğini yakalayabilmesi, her katılımcının özgürce düşüncelerini söyleyebileceği koşulları oluşturması gerekmektedir. Genel amaçlarından birisi demokratik tutum ve davranış geliştirme olan bir alan eğitimcinin tam tersi yaklaşımlar içerisinde olmasının alana yönelik bir tehlike oluşturduğu düşünülmektedir.

K5. Benim eğitim aldığım dönemde biraz daha az ve öz insan grubuyduk, herkes birbirinin ne yaptığını bilir ve gerçekten de daha derinlikli çalışmalar yapabiliydik o zamanlarda. Süreç içerisinde çok kalabalıklaştığımızı ve bu kalabalıklaşmanın getirdiği sorunlar da olabiliyor. Drama görünür ve popüler oldukça kendi sıkıntıları da gelmeye başladı. Yeni yetiştirdiğimiz eğitimcilerin de daha hızlı gittiğini görebiliyorum. Daha hızlı ilerlemenin de sıkıntılar yarattığına inanandanım yani, hızlı ilerliyor o da niteliği düşürebilir kaygısını yaşıyor bana.

K6. Drama liderinin bugün Milli Eğitim Bakanlığı’nın sekiz yetkinliği içerisinde saydığı neredeyse pek çok kazanım drama yöntemiyle en iyi şekilde verilebilir. Drama dersinde en iyi şekilde verilebilir ama drama lideri bu yetkinlikte mi bunun çok iyi düşünülmesi gerekir. Biz mesela lisansüstü programlarımıza gelen arkadaşlar daha önceden de drama konusunda eğitim almış olmalarına rağmen burada biz pek çok konuda pek zayıf olduklarını görüyoruz. Çok üzülerek söylüyorum mesela bazı drama yüksek lisansına gelen öğrencilerin durumunun çok daha vahim olduklarını düşünüyorum. Öğrencilerin mesela tiyatroya gitmediğini baleye gitmediğini işte yeni bir roman okumadığını görüyorum böyle

olduğu zaman dolayısıyla onun bu açığı kapatması hiç de kolay olmadığını düşünüyorum.

K7. Drama sadece meslek sahibi olmak isteyenlerin eğitim almaya geldiği bir yer haline geldi. Öncesinde insanlar kendilerini geliştirmek için geliyorlardı sonrasında eğer isterlerse bu işi yapıyorlardı. Sadece meslek bazlı bakmalarından kaynaklı orada bir belge var o belgeye ulaşması gerekiyor, ne kadar hızlı olursa o kadar iyi, ne kadar az zamanda bitirirse o kadar iyi yeter ki o belgeyi alsınlar moduna geldi. Bu nedenle bilgi aktarımı kısıtlanıyor, kendisi de alamıyor zaten odağı farklı yerde olduğu için. Sadece elindeki malzemelerle bir süre idare edebilecek eğitmencikler yetişmeye başladı. Sadece not tutayım ben, ne yazıldı, bana o notları verecek misiniz, çünkü neden onu kullanacak, ben reçete vereyim onu alsın kullansın moduna geldi. O anlamda da hiç kimse kendini geliştirmiyor ben bunu daha iyi nasıl yapabilirim noktasına gelmiyor.

K5 ve K7'nin ortak görüşü ise, eğitmen adaylarının eğitim süreçlerini bir an önce tamamlayıp çalışma isteği yönündedir. Bir an önce meslek sahibi olma yönündeki bu isteğin niteliği zayıflattığını belirtmişlerdir. K7 ise bu görüşlere ek olarak, belge (sertifika) odaklı eğitmenlerin yetiştiğini, bu hızlı ilerleme isteğinin de ileride kendisini geliştirme konusunda isteksiz eğitmenler yarattığını, bu sürecin birbirini beslediğini ifade etmiştir.

4.5.3. Akademisyen Ve Uygulayıcı İkiliği

Dramanın yöntem ve disiplin olarak iki ayrı boyutu beraberinde yeni bir ikiliği de getirmiştir. Eğitmenler, dramayı yöntem olarak kullanan kişilerin kendisini sadece uygulayıcı olarak gördüğünü, disiplin boyutuyla ilgili çalışmaların ise akademisyenler tarafından, kuramsal olarak yürütüldüğü konusunda görüşleri gözlemlediklerini belirtmiştir.

K1. ...bu sefer de akademisyen ve diğerleri gibi ayırım ortaya çıkıyor. Uygulamacılar ve teorisyenler gibi. Ama bu saçma bir ikilem bence çünkü drama zaten uygulamalı bir alan. Akademisyen olan kişi de uygulamalar yapmadan bunun teorisini geliştiremez. Uygulamacı ve teorisyen ayrımı diye bir şey yok. Bunun teorik konularda eksik uygulamacılardan ortaya çıktığını düşünüyorum. Okumuyorlar. Yöntembilim bilmiyorlar ve bilmedikleri için kompleks yapıyorlar. Bu tarz yeni ittifakların olduğu bir dönem bu.

K2. Mesela çocuk edebiyatı insanlara kolay bir alan olarak geliyor. Yorucu değil, uzmanymış gibi davranıyorlar o nedenle. Uzman olan birisi o alanla ilgili daha

çok yazar, tartışır. Oysa bu öğretmenlere bakıyorsunuz bu alanda yaptıkları ne makale var ne de kitap çalışması. Akademik bir çalışma yok. Onlar da buna sığınmıyor, biz uyguluyoruz akademik bilgi bizim için önemli değil diye düşünüyor. Kısacası bilgi olmadan da insanlar drama da bir şeyler yaptırabileceğini düşünüyor.

K2, öğretmenlerin drama uzmanlık alanı oluşturmanın yanlış bir yönde ilerlediğini, bu hatanın da bilgisizlik ile beslendiğini belirtmiştir. K2'ye göre drama öğretmenleri bilgiyi kullanan ve üreten olarak iki ayrı grupta kendilerini nitelendirmektedir. Bilgiyi üretme işinin akademisyenlere, kullanma işinin ise uygulamacılara yönelik olması yönünde bir algı oluştuğunu vurgulamıştır. K1 ile benzer ifadeler içeren bu görüşte, K1 bu durumun altında yatan sebeplerin, gelişime kapalı ve bilgisizliğin oluşturduğu açığı göstermemek adına anlamsız söylemlerde bulunan öğretmenler tarafından oluşturduğunu düşünmektedir. K1 ve K2'nin birbirini destekler nitelikte bu görüşlerinin, öğretmenlerin gelişime kapalı olması ile pekiştirildiği ve bu sürecin birbirini tekrarladığı düşünülmektedir.

4.5.4. Drama Öğretmenin Eleştirel Düşünme Becerisi

Görüşmelerde ortaya çıkan bir diğer düşünce ise, drama öğretmenlerinin özeleştiri yapmadıkları konusundadır. Genel amaçları içerisinde, eleştirel düşünme becerisini geliştirme olmasına karşın, bu amaçları gerçekleştirme doğrultusunda uygulamalar yapan öğretmenler için yöneltilen bu düşüncelerin anlamlı bir özeleştiri olduğu düşünülmektedir.

K1. Öğretmen toplumun bir parçası ondan ayrı düşünülemez. Bu yüzden de toplumda ne kadar çok çarpıklık çelişki varsa bu öğretmenin de hayatında olabilecek bir şey. Yani bir öğretmen de politik anlamda çelişkili, etik anlamda çarpık olabilir ve bunun farkında da olmayabilir. En büyük sorunlardan biri bence bu. Öğretmenlerin bir şeyleri yeniden üretmesi bunun da insanları daha ileriye götüren bir ideolojiye hizmet etmesi.

K2. Geleneksel eğitim anlayışla paralel gidiyorlar bence. Sınıfta nasıl bir öğretmen diktatörse onlar da aynen öyle. Elbette atölyede katılımcıya herhangi bir şiddet uygulamıyor ama bunu tam tersine tatlı bir dille gerçekleştiriyor. Mesela hiçbir öğretmen değerlendirmenin sonunda kötü bir şey duymak istemiyor. Duydu diyelim bunu da atölyeye yönelik bir düzeltme olarak algılamayıp kişiliğine yönelik bir eleştiri gibi algılıyor. Böyle olunca da çoğu öğretmenin dramının özgürlük alanı yarattığına ilişkin söylemi, dışarıdan bir yönlendirici olduklarına

ilişkin düşünceleri çelişkiye düşüyor. ...Eğitmen de olumsuz hazır değil. Çünkü o kafasında en iyisini en güzelini düşünüp geliyor uyguluyor, olumsuz fikirler o yüzden kabul edilemez oluyor.

4.5.5. Drama Eğitiminde Uzmanlık Algısı

Drama bir yöntem olarak pek çok konunun çalışılmasına olanak sağladığı için, eğitimlere geniş bir çalışma alanı sunabilmektedir. Bu nedenle kimi eğitimler lisans öğrenimleri süresince bilgi sahibi oldukları alanlarına yönelik çalışmalar yaparak dramayı kendi bilgi birikimleriyle bütünleyebilmektedir. Bunun yanı sıra eğitimler, ilgi duydukları farklı alanlarla da drama çalışmaları yürütebilmektedir. Disiplin boyutuyla da ayrı bir uzmanlık alanı olan drama eğitimi için, eğitimler uzmanlaşma konusunda şu görüşleri paylaşmıştır;

K2. Bir eğitmenin sadece çocuk kitaplarını atölyede kullanması ve aynı atölyeyi sürekli gerçekleştirmesi eğitmenin çok da kendini geliştirmediğini gösteriyor. Birçok farklı atölye kurgulayabilmeli oysa. Böyle bir donanımı, deneyimi olmalı. Ama bir bakıyorsunuz alanda uzmanlaşma dramada yanlış anlaşılıyor gibi, o alanda etiketlenmeyi, daha popüler, ünlü olmayı getiriyor. Çocuk edebiyatından başka bir şey çalışmıyor bu da ciddi bir körleşme demek. Okul öncesinde çalışmalar yapan birisi gitsin lise gruplarıyla çalışsın demiyorum, tabii ki o alanda kendini yeterli hissedip çalışabilir ama aynı atölyeyi 100 kez yapmak kişiyi nasıl geliştiriyor anlamıyorum. Farklı bir yola gitmeli artık başka bir konu bulmalı. O atölyenin artık ona verebileceği bir şey kalmıyor çünkü. Eğitmeni daha geriye götürüyor. Bu uzmanlık olmuyor artık, uzmanlık demek konunuzla ilgili derinlemesine bilmek demek oysa diğer türlü kendine bir kalkan oluşturma.

K2, drama alanında uzmanlaşma ifadesinin, eğitimler tarafından yanlış anlaşıldığını düşünmektedir. Uzmanlaşmanın, ilgili konularda derinlemesine bilgi edinilmesi ve konuya ilişkin üretimler yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Drama eğitimlerinin bu doğrultunun aksine, seçtikleri bir alanda yaptığı çalışmaların niceliğiyle orantılı olacak şekilde uzmanlaşmayı algıladıklarını belirtmiştir.

K3. Drama ucu çok açık bir alan ve okudukça, tartıştıkça kendinizi geliştirebildiğiniz bir alan. Bu alanla ilgili ne kadar çok okursanız o kadar çok yeterliliğe yaklaşırsınız. Ama eğitimlerimiz öncelikle ne üzerine uzmanlaşmalılar onu bilmiyorlar, herkes yetişkinle çalışamaz, herkes çocukla çalışamaz, ergenler, özel gereksinimli bireyler ile çalışamaz. Her grubun kendine özgü bir ihtiyacı var, gelişim özelliği var bunu bilmeden eğitimler her gruba,

alanla çalışabilecekmiş gibi görüyorlar. Diyelim ki bir çocuk edebiyatı atölyesine katılıp sonrasında 50 tane çocuk kitabı alıp bir atölye yazıp ben çocuk edebiyatı ve dramayı veriyorum diyen eğitimcileri görebiliyoruz. Ya da okul öncesi ile ilgisi olmayıp, para kazanmak adına anaokullarında çalışmaya başlayan sonrasında ben okul öncesinde drama yapıyorum deyip eğitimler veren, seminerler düzenleyen insanlar bile var.

K1. Dramayı birçok alanla birlikte çalışabilirsiniz. Matematik eğitimi, müzik eğitimi, toplumsal konular vb.. Bir eğitimci hepsinde uzman olamaz. Ben mesela matematik çalışmam. Çünkü matematik eğitimi bilgisine sahip değilim. Bir başka eğitimci de ben şu ya da bu konuda çalışabilirim gibi hareket edemez. Öncelikle eğitimciler kendilerine bir çalışma alanı belirleyip dramada öğrendikleri bilgileri bir şekilde oraya transfer etmeleri gerekiyor.

K3 ve K1'in ortak ifadelerinde dramada uzmanlaşmanın önemini vurgulamışlar, edinilen bilgilerin dramayla bütünleştirilip uygulanması konusunda dikkat çekmişlerdir. Bununla beraber K3'ün ifadelerinde, yetersiz bilginin açtığı yanlış algılamaların K1'in de vurguladığı yanlış uzmanlık algısının oluşma sebeplerini de destekler niteliktedir.

4.5.6. Eğitimcinin Dramanın İdeolojisine Yaklaşımı

Drama eğitiminin genel amaçları bir kez daha incelendiğinde, bireyde kazandırmak istediği evrensel değerler ve çağdaş bir insanın sahip olması gereken becerileri kapsamı açısından dramanın bir ideolojiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Elbette her drama eğitimcinin bu ideolojiyi anlamlandırma biçimi farklılık göstermektedir. Bu başlık altında, drama eğitimcilerinin sözü edilen ideolojiyi nasıl anlamlandırdıkları ve bu algının eğitimci niteliklerine nasıl yansıtıldığına ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

K2. Bu alanda deneyimli olduğunu düşünen kişiler de daha bilgili olduğunu düşünüp karşı tarafın böyle bir noktaya ulaşamayacağını sezdiriyor. Drama eğitimcisi bir ilah gibi görülüyor. Ya da iyi bir eğitimci olabilmek için belli şartları geçmiş olmak gerekiyormuş gibi bir algı yaratılıyor. Yanlış bir şey bence bu. Daha deneyimli öğretmenler daha az deneyimli olanlara karşı baskıcı bir tavır sergiliyorlar. Bu dramanın doğasına da aykırı. Bir eğitimcinin atölye sürecinde sadece yönlendirici olduğunu düşünürsek bu olmaması gereken bir egonun varlığını gösteriyor. Dramanın sınırları insanların egosunu besleyen bir yanı var galiba. Din gibi düşünün, yeni bir din ortaya çıkar ve insanlar ona tapar artık onlar için en iyi olan odur. Yeni yol gösterici olan odur ve diğer dinlerin hepsi kişileri

tatmin etmez çünkü kişi doğru yolu artık bulduğunu düşünür. Dramanın da öyle bir yanı varmış gibi insanlar için. İnsanlar dramayı bir dinmiş gibi düşünüyor. Drama eğitmenleri de peygamberleri gibi. Halkı eğittiğini, dönüştürdüğünü, onlara ilahi olan bir şeyi getiriyormuş gibi davranıyorlar. Tabii bu sadece eğitmenin ortaya çıkardığı bir durum değil katılımcının da etkisi var. Çünkü Türkiye’deki insanların çoğu ilk defa kendilerini ifade edebilecekleri bir ortama kavuşuyor drama süreçlerinde.

K8. Şöyle ki, şimdi drama temelde hümanizme, eşitliğe dayanan bir yer ya cinsiyetçi biri ne kadar eşit olabilir? Sınıfında engelli öğrenciyi istemeyen bir insan ne kadar eşitlikçi olabilir? Birilerini ayıplayan ötekileştiren bir insan ne kadar hümanist olabilir? Bu açıdan drama eğitmenlerinin her ne kadar eşitlikçi olmaya çalışsalar hümanist olmaya çalışsalar da içselleştirmedikleri atölyelerine yansıyor. Satır aralarında Evet ben engellilik çalışıyorum ama satır aralarında cinsiyetçilik çıkıveriyor mesela. Çünkü bu bütüncül bir şey. Yani eşitlik adalet ile mümkün bir şey. Bunlar çok oturmuş değil bence.

K2, *dramanın doğası* olarak nitelendirdiği, eşitlikçi ve demokratik özün eğitmenler tarafından manipüle edildiğini vurgulamaktadır. K8’in ifadeleri de bu görüşü destekler niteliktedir. Çoğu kimse tarafından ilk kez karşılaşılan drama eğitiminin, bireyler üzerinde yarattığı yoğun olumlu duyguların, eğitmenler tarafından yönlendirilerek kendi çıkarlarına hizmet edecek biçimde şekillendirildiğini ifade etmektedir. İlk kez drama eğitimi ile karşılaşan ve büyümesine kapılan katılımcıların bu süreci farkında olmadan beslediğini buna karşın eğitmenlerin kasıtlı olarak bu durumu kendi lehlerine kullandığını ve ortaya dramanın ideolojine ters düşen bir durum çıktığını belirtmiştir. Daha önce de söz edildiği gibi bireyciliğe doğru evrimleşen toplum değerlerinde, eğitmenlerin kendilerine oluşturmak istedikleri hakimiyet alanları için dramaya bir araç olarak değerlendirdikleri düşünülmektedir.

K6. İlk yetişen drama liderleri çok idealistti. Dolayısıyla para kaygısı hiç düşünmediler hep kendilerini daha iyi nasıl yetiştirebilirler, nasıl daha faydalı olunur Türkiye için, bunu en iyi nasıl organize edilebilir bu düşünülürdü. Ama daha sonra hani seri şekilde farklı kurumların drama liderliği programlarını açması ve buraya çok sayıda kişiyi kabul etmeleri ve bir müddet sonra dramanın daha çok para odaklı olmaya başladığını gördüm dolayısıyla nasıl isterlerse o tavrı benimseyen liderleri gördüm tabi ki beni çok üzüyor. Hem paranın hem idealizmin önüne geçtiğini görüyorum son zamanlarda yetişen liderlerin.

K7. Alanı sahiplenmeleri biraz azaldı, alanı değil belgeyi sahiplendikleri için algı biraz değişti. -E tamam ben burayı kurs olarak görüyorum, alıyorum, gidiyorum- oldu. Hiç kimse istemediğinin fazlasını almaz... Öyle bir hale geldi.

K6 ve K7 ise, eğitmenlerin maddi kaygılar odağında drama eğitmenliğini değerlendirdiklerini, alana ilişkin aidiyet duygusundan uzak, yaşanılan toplumdandan çok bireysel özellikle de ekonomik bir iyileşme için drama eğitmenliğini değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

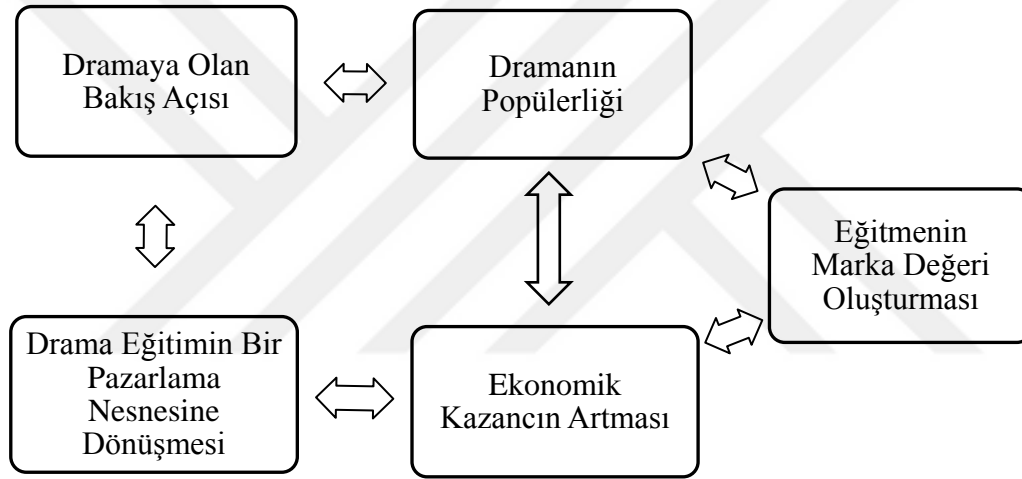
4.5.7. Dramanın Tekelleşmesi

Tekelleşme, belli bir ürünün tek bir elde toplanarak hakimiyet altına alınmasını ifade etmektedir. Eğitmenler, paylaştıkları görüşlerinde drama eğitmenlerinin kendilerine tematik bir alan yaratarak o alanda anılan tek isim olmak istediklerini, o alana dair yapılan uygulamaların adeta tüm haklarını ellerinde tuttuklarına yönelik eleştirilere yer vermişlerdir. Dramanın tekelleşmesi olarak da adlandırılabilir olan bu durum için eğitmenlerce şu ifadeler kullanılmıştır,

K2. ...drama eğitmenlerinde şoye bir durum oluştu: kk bir alan bulup o alanı kendi adıyla etiketlemek. Okul ncesi deyince akla hemen bir kişi gelmeli gibi. Oysa okul öncesinde çalışıp drama yapan birçok kişi var. Ya da ocuk edebiyatı deyince sadece bir kişinin adı anılsın isteniyor. Diğer eğitmenler de bu konuda bir atölye yapınca sanki suç işliyormuş gibi bir algı oluyor. Oysa yle bir şey yok. Piyasada en fazla giden konu neyse ona bir başlık bulunuyor ve bir atölye kurgulanıyor. Sürekli o atölyeyi yapmanın da size getirdiği bir katkı yoktur bence. Poplerliğe gider her şey. Ben bugün bir A kişinin adını verince hımm müzik, ya da ritim deyince hemen B kişisini çağıralım gibi bir durum var. Oysa tam tersi drama eğitmenliği okul öncesi, drama eğitmenliği ocuk edebiyatı grubu gibi ayrı şeyler yok. Herkes aynı ortak eğitim sürecinden geçiyor. İşin ilgini de bu, herkes aynı yoldan geçiyor ama kişi açık bir kapı buldu mu 'ben buradan yürürüm' zihniyetiyle kendisine bir ayrı alan yaratıyor. Marka değerini yaratmaya çalışılıyor gibi. Sanki o konuyla ilgili atölyeyi başka birisi yapamazmış gibi algılanıyor.

K7. Poplizmden kaynaklı herkes bir eğitmen olayım, markamı koyayım, koyayım instagrama bir story, olsun ben buradan yürürüm. Bir tane yaptıktan sonra gerisi gelir mantığından ziyade gerçekten üretmek birlikte paylaşmak tekrar canlanıyor diye düşünüyorum. O bir akımdı sanırım ama tükendiğini görünce insanlar gerçekten doğru yola gelecekler herhalde. Tkenecektir bir süre sonra. Aynı atölyeyi kaç defa yapabilirsin, ne kadar kuru fasülye pilav yiyebilirsin ki her gün?

K2 ve K7'nin yanıtlarında ortak betimleyici ifadeler göze çarpmaktadır. Bunlar, markalaşmak, popülerlik ve kendine özgü bir alan yaratma çabasıdır. Eğitimciler, popüler olmak isteyen drama eğitimcilerinin kendileri için özgün bir alan yaratma gayesinde olduklarını ardından bu alana ilişkin yapılan bütün çalışmalarını kendi ellerinde toplamak istediklerini ifade etmiştir. Özellikle K2'nin drama eğitimliğinin kendi alanında hakimiyet yarattığını ve bu alanı tekelinde barındırdığına ilişkin görüşleri dikkat çekmektedir. Nitelikli bir eğitimde olması gereken meslektaşlar arası işbirliğinin tam tersi yönünde gelişen bu davranışların birbirini besleyen süreçlere dönüştüğü düşünülmektedir. Bu sürece ilişkin, eğitimci görüşlerinden yola çıkılarak oluşturulan şema aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 3. Dramanın Tekelleşmesinde Birbirini Etkileyen Durumlar

Dramanın popüler bir alan olarak tanınması eğitimcileri kendisine çekmekte, artan eğitimci sayısı içerisinde sınırlanmak isteyen ve kendi adını duyurmak isteyen eğitimciler ise yarattıkları alan ile kendi isimlerini etiketlemekte zamanla bir markaya dönüşmektedir. Bir marka değeri yaratan eğitimci, ürün olarak nitelendirilebileceğimiz drama eğitimlerini piyasalaştırmakta, bu atölyeler neticesinde elde edilen maddi kazancın ise motivasyon kaynağı olarak süreci yeniden başlattığı düşünülmektedir. Bir çark gibi işleyen bu süreçte zaman içerisinde drama eğitimine ve eğitimliğe olan bakış açısı bilimsel niteliğini yitirme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Önceki başlıklarda ele alınan, eğitimcilerin gelişime kapalı olması, özeleştiriden kaçınır olmaları, uzmanlık alanı

oluşturmaya yönelik yanlış algılamalar ve dramanın ideolojisiyle çelişen davranışlar sergilemelerinin de dolaylı olarak bu süreçlerden etkilendiği söylenebilir. Dramanın popülerliği alana ilişkin hatalı bir bakış açısına, markalaşmış eğitimlik durumu gelişime kapalı olmaya dolaylı olarak etki etmektedir.

4.5.8. Diğer Görüşler

Bu başlık altında ise diğer eğitimlik görüşlerinden farklı olarak, drama eğitimlikğinde karşılaşılan eğitimlik profilleri ifade edilmiştir.

K9. Bir defa her meslekte bir mesleği yapan kişilerin farklı profilleri vardır. Bu profilleri çıkarırken, kimi liderler var dramayı gerçekten çok önemsiyor. Alan bilgisine sahip, dramanın her zaman gelişimi için her türlü atölyeyi ve gelişmeleri takip ediyorlar, çok profesyonel bakanlar var. İki, dramanın ona sağladığı sosyal ortamı seviyor. Bu ortam içinde bulunmak istiyor ama alanın profesyonel biçimde yapılması için gerekenleri tam karşılayamıyor ya da karşılama ihtiyacı hissetmiyor. Örneğin az önce bahsettiğim gibi örneğin ölçme değerlendirme. Ben dramayı seviyorum, drama lideriyim ama ölçme değerlendirme olmasa da olur diyenler var. Bir başka şey de popüler olmak, her şeyi dramayla yapabileceğini düşünüp bununla ilgili çalışmalar yapmak, yeterli değilse bunu sadece oyun boyutuyla gerçekleştirip katılımcılar da oynayıp eğlendiği için asıl amacı kaçırap her şey çok güzel geçti herkes çok mutlu ayrıldı diye bunu yeterli olduğunu algılayanlar olabilir. Başka ne tip drama eğitimlikleri var tartışılır benim aklıma gelenler şimdilik böyle...

K9'un görüşlerine göre farklı drama eğitimlik profiller mevcuttur. Bu profillerden bazıları, Nitelikli Eğitimlik olarak tanımlayabileceğimiz gelişime açık, profesyonel bir gözle alana dair çalışmalar yapan eğitimlikler. Bir diğer eğitimlik profili ise, Popülist Drama Eğitimlik olarak tanımlayabileceğimiz, dramayı bir tür gösterişe dönüştüren ve niteliği önemsemeyen eğitimlikler. Son olarak ise, Yetersiz Drama Eğitimlik olarak tanımlayabileceğimiz, drama çalışmalarına karşı istekli fakat niteliği konusunda isteğe bağlı bir şekilde yetersiz kalan eğitimlikler. K9 her meslek alanında karşılaşılabilecek olan profilleri drama özelinde birkaç eğitimlik profili ile örneklendirerek çalışmaya farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

4.6. Drama Eğitimcilerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar

Yapılan görüşmelerde, eğitimciler mesleki yaşamda karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerin yol açtığı sorunlara yönelik sorular sorulmuş alınan yanıtlar doğrultusunda, drama eğitimciliğinde karşılaşılan sorunlar altı kategoride toplanmıştır. Eğitimcilerin yanıtlarında sıklıkla ortak ifadelerin ortaya çıkması özellikle de 1990 ve 2010 yılları ve sonrasında eğitimcilik yapmış bireylerin drama eğitiminin gerek okul yöneticileri gerekse diğer öğretmenlerce tam olarak anlaşılmadığına yönelik ifadeleri dikkat çekmiştir. Ayrıca eğitimciler fiziksel koşullara yönelik (atölyeler sırasında yaşanabilen teknik aksaklıklar, mekan vs.) yaşanabilen güçlüklerin olabileceğini belirtmiş fakat karşılaşılabilecek bu sorunların sadece drama eğitime özgü olmaması, diğer meslek gruplarında da yaşanmasının olası olması nedeniyle bir problem durumu olarak görmedikleri ifade etmişlerdir. Bu nedenle fiziksel sorunlara ilişkin bir kategori oluşturulmamıştır.

Tablo 6

Drama Eğitimcilerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar

Drama Eğitimcilerinin Mesleki Yaşamda Karşılaştığı Sorunlar	Bireysel Sorunlar
	Drama Eğitiminin İçeriğinin Anlaşılmamasından Kaynaklı Sorunlar
	Kültürel ve Politik Sorunlar
	Drama Eğitimciliğinin Tanınmasına İlişkin Sorunlar
	Diğer

4.6.1. Bireysel Sorunlar

Bu başlık altında, eğitimcilerin kendi yaşantılarında karşılaştıkları öznel nitelikli sorunlara yer verilmiştir. Öznel olmasına karşın mesleğe yeni başlamış ya da alanda karşılaşılabilecek profilde eğitimci sorunları içerdiği düşünülerek Bireysel Sorunlar kategorisi oluşturulmuştur.

K2. Benim en çok problem yaşadığım şey, an, ilk gönüllülük projemi yaptığım zamandı. Çünkü katılımcıların hazır bulunuşlukları beni hazırladığım atölyeye hiç uygun değildi. O atölyede sıkıntı yaşamıştım. Daha çok sterilize bir ortamdaki dramaya alıştığım için böyle farklı bir ortamla karşılaşınca zorlanmıştım. Dezavantajlı bir bölgedeydim. Çocuklarla bile bir oyunu oynama sürecimi bir ay bulmuştu. Çocuklarla yönerge alıp verme konusunda bir ay çalışmış ancak oturtmuştuk. Tabi bu o bölgeyle de ilgili bir durumdu. Tekrar böyle bir bölgeye gittim diyelim daha farklı bir şekilde gideceğim tabii, bir de deneyimlediklerim var. Sonuçta 8 senelik bir birikimim var öğretmenlikle beraber.

K2, eğitimliğe başladığı ilk zamanlara özgü bir problem durumu paylaşmıştır. Çağdaş Drama Derneği'nde eğitimlik programını bitirerek mesleğe giriş yapan K2, eğitimi sırasında daha önce dramayla tanışmış veya dramayla ilgili hazırbulunuşluğunu tahmin edebildiği katılımcılarla çalıştığını belirtmiş, dezavantajlı bir grupla çalışmasından kaynaklı yaşadığı sorunu dile getirmiştir. Ayrıca bir okulda öğretmen olarak çalışmasının ve drama eğitimliğinde kazandığı deneyimlerin sayesinde benzer bir sorun durumuyla karşılaşması halinde nasıl ilerlemesi gerektiğini fark ettiğini ifade etmiştir. Drama eğitimliğine yeni başlamış eğitimcilerin de karşılaşılabileceği sıklıkta bir sorun olması nedeniyle K2'nin görüşünün önemli olduğu düşünülmektedir. Çağdaş Drama Derneği'nin gönüllülük projesi sırasında elde edilen bu deneyimin ise, gönüllülük projelerinin hem topluma hizmet boyutuyla hem de eğitimcilerin niteliklerinin desteklenmesine getirdiği katkıların önemli olduğu düşünülmektedir.

K9. Bence bir alan bilgisi. Dramayla her şeyi gerçekleştirme gibi bir cesaret oluyor insanlarda. Ama alan bilgisine sahip değilseniz kullanacağınız aracı nasıl kullanacağınız çok anlamlı olmayabilir. Şöyle ki mesela tamam, konu temel iletişim. Bir drama lideri iletişim temalı bir atölye düzenleyebilir. Bunun için uyum temalı atölye düzenleyebilir, sanatsal boyutun bir ders planlaması nasıl olabilir bunu yaratıcı dramayla verebilir ama hiçbir sosyal bakış açısına sahip değil, arka plana sahip değil. Kalkıp da ben göçle ilgili yaratıcı drama atölyesi düzenleyeceğim, ben matematikte fonksiyonlarla ilgili yaratıcı drama atölyesi

düzenleyeceğim. Bu bence birinci koşul karşılaştıkları zorluklar açısından. Çünkü algısal olarak bazı liderlerde gözlemediğim bu algıya sahip değiller.

K9 ise gözlemlerinden yola çıkarak, öğretmenlerin sahip olmadığı farkındalık ve algıya karşın her konuyu uygulama isteklerinin bir sorun olarak karşılıklarına çıkabildiğini ifade etmiştir. Alan bilgisine sahip olmadan yapılan atölyelerin planlama açısından işler olmasına karşın işlevselliğine ilişkin duyduğu kaygı vurgulanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, dramayla ilgili her konunun etkili bir biçimde işlenebileceğini düşünen öğretmenler için uyarı niteliği taşıyan bu görüşlerin anlamlı olduğu düşünülmektedir.

4.6.2. Drama Eğitiminin İçeriğinin Anlaşılmamasından Kaynaklı Sorunlar

Her ne kadar dramanın tanıtılması ve ülkemizde bilimsel niteliği göz ardı edilmeden çalışmalar yürütülse de öğretmenler, karşılaştıkları güçlükler arasında dramanın yeteri kadar anlaşılmadığı yönündeki görüşleri dikkat çekmiştir. Öğretmenler, dramanın eğitiminin sanki bir tiyatro eğitimi gibi anlaşılmasından ya da sadece oyun oynanan bir ders olarak görülmesinden kaynaklı yaşadığı sorunları dile getirmişlerdir. Drama eğitiminin genel amaçları ve yöntem boyutuyla ulaşmayı hedefleri kazanımlarının gerek okul yöneticileri gerekse diğer branş öğretmenleri tarafından bilinmediğini ve bu bilgisizliğin alana ilişkin deyim yerindeyse *çok bilinen yanlışlara* neden olduğu belirtilmiştir. Tiyatro eğitiminin bir türevi olarak algılanan drama eğitimi için özellikle okul yöneticilerinin bir gösteri beklentisi olduğunu ve bu konu hakkında yaşanan sorunlar sıklıkla ifade edilen görüşler arasında olmuştur.

K3. Okul yöneticileri de çok daha önceden mezun oldukları için dramayla karşılaşmamış olabiliyor ve tiyatro ile eş tutup bir drama öğretmeninden gösteri hazırlamasını istiyorlar hep. Ya da dramanın içeriğini tam olarak bilmedikleri için ders gözlemine geldiklerinde, 'Öğretmenim sınıfı boş mu bırakıyorsunuz siz, çocuklar böyle serbest mi takılıyorlar!' şeklinde uyarılarda bulunuyorlar. Belki çocuklar o an canlandırma hazırlığı yapıyor ya da bir konuyu tartışıyor fakat bu durum yöneticiler tarafından yanlış anlaşılabilir.

K4. İkincisi de bunu diyeli çok uzun zaman olmuştu ama bana fakültede bir arkadaşım demişti, ne güzel senin dersin kolay, biz öyle anlat anlat bitiremiyoruz... Oysa ki anlatılacak denilen şey belirlenen somut bilgi, dramacı bilgisini kendi bulmak zorunda. Senin meslek alanını bilmediği için sanıyorlar ki,

uyduruyorsun yaptırıyorsun. Dolayısıyla çevremizde anlaşılamayan bir alan hala drama. Ne güzel eğleniyorsunuz gibi bir bakış açısı olabilir piyasada. Bir taraftan drama öğretmeni gösteri yapmak zorunda kalıyor okullarda. Bu onları zorluyor. Dramacılar o alanda çok fazla yetişmemiş olduklarından zorlanıyorlar. Tiyatro yapmak zorunda kalabilirler, gösteriler... Daha tam anlaşılammış bir alan drama.

K7. GÖSTERİ. Ben o yüzden bıraktım çalıştığım kurumda drama eğitmenliğini. Yani birincisi oydu. İkincisi seni gerçekten anlayabilecek kişilerin olması müdür anlamında. O müdür kafasının, bunun çocukların gelişimi olduğu sadece veliye gösteri amaçlı olmadığını anlayabilecek, anlatabilecek senin arkanda durabilecek o yönetimi bulmak zor.

K8. Özellikle drama özel sektörde, özel okullarda yaygın olduğu için, en büyük problemin drama eğitmenlerinin gösteri hazırlamak zorunda kalması olduğunu düşünüyorum. Eğitmenler bunu istemiyor çünkü eğitim aldığı yerde başka bir şey ona söylenmiş, sürecin farkına varmış, sürecin değerliliğinin farkına varmış ama öte yandan da reklam beklentisi olan bir şeyler görmek isteyen bir okul var en büyük problemin burada olduğunu düşünüyorum. Bu da iki açıdan niteliksizleştiriyor süreci; bunlardan ilki artık drama eğitmeni de o değerli olan süreci, o etkileşim süreçlerini çocuğun çocukla yetişkinin yetişkinle ilişki kurduğu kısmı göz ardı etmeye başlıyor. Yeterli sanatsal bir okuryazarlığı yoksa bu sefer gösteriye odaklanıyor ama yaptığı gösteri de çok güzel olmuyor çünkü estetik boyut çok az çünkü o süreçte aslında estetik boyutu besleyen bir şey. Bu iki açıdan problem yaratıyor.

K9. Onun dışında kişilerin algılarıyla ilgili sorunlarla karşılaşılıyordu. Çünkü bazı kesimlerde “drama işte, eğlenceli oyun, eğlenelim oynayalım bitsin” ama bir şey öğrettik mi bir amaca ulaştık mı net değil. Belki lider gerçekten bir amaca götürmek için çalışmalar yaptı ama grubun öyle bir beklentisi yok. Böyle bir sorunla da karşılaşabilir.

K3, K4 ve K7 ayrı dönemlerde drama eğitmenliği yapmış üç eğitmendir ve üç eğitmenin de dramanın tam anlaşılmamasına ve gösteri odaklı bir süreç olarak nitelendirilmesine ilişkin yaşadıkları ve gözlemledikleri sorunları ifade etmelerinin önemli bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Drama eğitiminin 1980’li yıllardan günümüzde dek hem akademik çevreyle hem demokratik bir kitle örgütü olan Çağdaş Drama Derneği ile hem de öğretmenler tarafından tanıtılıp, çeşitli çalışmalarla yaygınlaştırma çabalarına karşın anlaşılammış bir alan olarak ifade edilmesi vahim bir durumdur. Bu noktada, dramaya ilişkin bilinçli bir yanlış algılamının olup olmadığının tartışılması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle bir önceki başlıklarda, dramanın bir reklam ya da pazarlama aracına dönüştürülmesine ilişkin ifadeler dikkate alındığında 1980’den beri yapılan

kuramsal ve uygulamalı çalışmalara rağmen nasıl tam anlaşılammış bir alan olarak kaldığına ilişkin ipuçlarının bulunabileceği düşünülmektedir.

K9. Mesela bir kişi okul öncesi çocuğun gelişim özelliklerini, psikolojik özelliklerini öğreniyor. Sosyal bilgiler öğrencileri ortaokul düzeyindeki öğrencilerin özelliklerini öğreniyor. Lisede öğretmen olacak kişi onu öğreniyor. Ama drama öğretmenlerinde böyle bir şey yok. Drama grubunun hangi özelliklerine sahip olduklarını, kişisel olarak kendilerini geliştirmedilerse, öğrendikleri, bilgilendikleri deneyimledikleri bir süreç değil. Burada zorlanıyorlardır. Bu zorluk da beraberinde sınıf yönetimini getiriyordur, yani sınıf yönetiminde karşılaşılabilecekleri zorluklar getiriyordur.

K9 ise drama eğitmeni yetiştirme programlarının içeriğine ilişkin bir eleştiri getirmiş, öğretmenlerin pedagojik bir eğitim almamasının sınıf yönetimi konusunda bir soruna dönüşebileceği yönündeki görüşlerini paylaşmıştır.

4.6.3. Kültürel ve Politik Sorunlar

Drama atölyelerinde hem işlevsel hem de sembolik bir anlamı olan çember ifadesi, herkesin birbirine eşit mesafede konum aldığı, birbirine temas edebildiği, paylaşımların çemberin içinde kalmasıyla koruyuculuğu ve çemberi oluşturan her bir farklı katılımcının uyum içerisinde bir bütünü anlatması ile özel bir ifade biçimidir. Çember ifadesi ile dramanın ideolojisine ilişkin ipuçları yakalanabilir. Drama demokratik ve eşitlikçi bir ortamı, ifade özgürlüğünü ve farklılıklara saygıyı, farkında olmanın sorumluluğunu özünde barındırır. Yaşantılardan beslenmesi ile de katılımcı dinamiklerinin etkili olduğu, yönlendirdiği süreçlere sahiptir. Bu anlamda dramanın ideolojisi dramayı ileriye taşıyabildiği gibi içerdiği dinamiklerin farklılığı ile kendi içerisinde bir soruna da dönüşebilmektedir. Bu duruma ilişkin K1 aşağıdaki görüşleri paylaşmıştır;

K1. Farklı görüşlerden, kültürel değerlerden, cinsiyetlerden, Türkiye genelinde konuşursak farklı inançlardan, mesleklerden insanların bir araya geldiği bir süreç. Burada bu kültürel değerler meselesinde hepimizin malumu olduğu sorunlar çıkıyor. Kimi erkek bireyler kadınlarla, kadınlar erkeklerle fiziksel temas kurmak istemiyorlar. Daha feminen olan bir erkek süreçte ötekileştirilebiliyor. Ya da daha maskülen bir kadın ötekileştirilebiliyor. Bu doğrudan katılımcı bazında olan bir şey. Bir de sürece konu olarak dahil olan bir şey mesela iletişim çalışıyoruz, iletişimle ilgili yapılan canlandırmalarda toplumdaki arketiplerin masaya yatırılıp yeniden üretildiğini görüyoruz. Ana akım görüş hep ortaya çıkıyor. Mesela kadın

rolünde olan kişiler canlandırmada hakim gücün biçtiği değerleri ortaya koyarak, evde çocuğuna bakan tip olarak süreçte ortaya çıkıyor.

K1, grup dinamiğinin süreci tam tersi biçimde bir kısır döngüye dönüştürebileceğini, eleştirilen kimi durumların canlandırmalarda farkında olunmadan beslendiğini ifade etmektedir. Farkındalık yaratması hedeflenen uygulamalarda hakim görüşlerin yeniden üretildiğini vurgulamaktadır. Bu durum otoimmün hastalıklara benzetilebilir. Vücudun bağışıklık sistemi dışarıdan gelen tehditleri önlemek ve onlarla savaşmak için çalışırken, otoimmün hastalıklarda bağışıklık sistemimiz vücudun farklı dokularını yabancı bir tehdit gibi algılayarak ona karşı saldırıya geçer. Vücudun kendine saldırması olarak da özetlenebilecek olan bu durum dramının karşılaştığı kültürel ve politik sorunlarla bazı açılardan benzerlik gösterdiği düşünülmektedir. Söz gelimi, bir toplumsal cinsiyet atölyesinde katılımcılarda yaratılması hedeflenen farkındalık süreci, farkında olmadan tersi yönünde beslenebilmektedir. K1'in de vurguladığı gibi canlandırmalarda kadın rolündeki kişi sözel ifadelerle ev işlerinin sadece kadınların sorumluluğu olmadığını belirtirken, rollerin oluşturulma aşamasında bir kadın olarak kendisini otomatik bir biçimde role girebilir. Bu durumda eğitime önemli sorumluluklar düşmektedir. Süreci yönlendiren eğitmenin bu gibi eleştirildiği düşünülen ana akım görüşleri destekleyen durumları tartışmaya açmalı ve hedeflerini gerçekleştirmesi beklenmektedir. Aksi takdirde drama ile yaratılmak istenen farkındalık yine drama yoluyla körleştirilmeye devam edecektir.

4.6.4. Drama Eğitmenliğinin Tanınmasına İlişkin Sorunlar

Drama eğitmeni yetiştirme sürecinin kurs ve eğitimler yoluyla ya da yüksek lisans programı ile gerçekleştirilmesi birtakım sorunları da getirmiştir. Henüz herkes tarafından yeterli miktarda anlaşılmamış olan drama eğitimi, eğitmenin görev tanımı da anlaşılmaz kılmıştır. Okullarda drama öğretmeni/eğitmeni gibi doğrudan bir kadronun bulunmayışı, drama eğitmenliği mesleğinin görev ve tanımlarının belirsiz olması eğitmenlerin karşısına çıkan sorunlardan bir tanesi olmuştur.

K1. ...çoğu emek sömürsüne maruz kalıyor özellikle de kamu kuruluşu dışındakiler. Yani bu insanlar güvencesiz, düşük ücretli, kötü koşullarda, okul içinde önemsenmeden (okullarda matematik fen bilimleri gibi alanlar önemsenirken, güzel sanatlara ilişkin özellikle de drama bir hobi, buna da

ihtiyacımız var gibi bakılıyor, yıllarca müzik ve resim öğretmenleri bile kendilerini kanıtlamaya çalıştılar ve hala fazla önemsenmezken drama öğretmenlerine bir çeşit animatör, etkinlik organizatörü gibi bakılıyor, saygı duyulmuyor) çalışıyorlar. Bu insanlar dağınık halde çalışıyorlar, defakto olarak bir meslek grubunu da oluşturuyorlar, bunlar kurumsallaşmalı. Kurumsallaşmadan kastım bir meslek birliği olmalı, devlet tarafından tanınmalı.

K4. Drama öğretmenliğinin, 'öğretmenlik' olarak MEB de kabul edilmemesi, pek çok özel okulda da tanımlanmış bir drama öğretmeni kadrosu yok. Çalışanlar usta öğretici pozisyonunda çalışıyorlar. Dolayısıyla birinci sıkıntıları bu.

K1 ve K4 drama eğitmenliğine ilişkin resmi bir tanımlama olmamasından kaynaklı eğitmenlerin özlük haklarını elde edemedikleri yönünde görüş bildirmiş ayrıca K1, dramanın bir çeşit eğlenceye dönük etkinlikler bütünü olarak algılanmasından, okul içinde dahi bir ders olarak dramanın tanınmadığını, yok sayıldığını vurgulamıştır. Ülkemizde güzel sanatlara ilişkin derslerin öneminin sözde anlaşıldığı düşünüldüğünde drama dersinin ve dolaylı olarak drama eğitmeninin de önemsenmemesi de bu durumun bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Eğitim sistemimizde her zaman pozitif bilimlere yönelik derslerin yüceltilmesi güzel sanatların değerinin alçalmasına sebebiyet vermiş ve aynı zamanda sanat eğitimi olan drama da bu değersizleştirilmeden kendini kurtaramamıştır. K7'nin ifadelerinin de bu görüşü desteklediği düşünülmektedir.

K7. Öğretmenler bazen anlayamayabiliyordu seni, yaptığın ortaya koyduğun ürünleri. Çünkü altyapı yok. Drama öğretmenisin eğlendiriyorsun, ne var ki, iki oyun oynatıyorsun tamam gibi düşünceler var. O yüzden de herkesin bu eğitimi alması ve ne yapıldığını bilmesi önemli müdür ve öğretmenler dahilinde. Veli ayağı var, ne yaptılar ki şimdi bunlar diye düşünüyor, veli ayağı da önemli. O tür sıkıntılar çıkabiliyor.

K3. Okul yöneticilerinin ve diğer branş öğretmenlerinin drama dersini bilmemesi. Öğretmenlerden duyduğum cümleler şöyle oluyor, biz de drama dersi aldık lisanstayken, biliyoruz deyip eğitime müdahale edebiliyorlar. Ama dramayı ders olarak almak ile drama eğitmenliği programını bitirmek aynı şey değil. Eğitmen eğitiminde öğrenilen bilgilerin hepsi ders esnasında lisans öğrencilerine gösterilemeyebiliyor. Diğer branş öğretmenlerinin böyle karışma çabaları oluyor.

Diğer eğitmen görüşlerinde de ortak olan bir ifadeyle drama eğitimin sadece eğlenceye dönük olarak algılanması, diğer branş öğretmenlerince veya okul yöneticileri tarafından drama eğitmeninin de mesleki değerinin küçümsenmesine ve müdahale edilebilir

olarak görülmesine sebebiyet vermiştir. Bu sorun durumunun beslenmesinde önceki başlıklarda ele alınan drama eğitiminin içeriğinin yanlış anlaşılmasının da etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bir matematik dersi alanı bilmeyen diğer branş öğretmenlerince müdahaleye kapalı iken, drama gibi boş zaman ya da oyun etkinliği olarak yanlış anlaşılmalı bir alan müdahaleye açık hale gelmektedir. K5'in görüşlerinin de bu düşünceyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

K5. Drama sözcüğünün ya da etki alanının yeterince anlaşılmamış, bilinmiyor olması alana da olumsuzluklar getiriyor. Geleneksel yapıya sahip öğretmen anlayışı dramayı küçümseyen bir tavırlar karşınıza çıkabiliyor. Dramayı bilmeyen ya da dramaya bulaşmamış insanlar, dramayı herkesin yapabileceği bir alan olarak görüyorlar ya da 'Amaaaaan Drama mı...' gibi oluyor ya da dramasaysa oradan zaman çalabiliriz diğer yerlerden çalmaktansa diye düşünülüyor. Genel olarak eğitim ortamlarında bu gibi sıkıntıları görüyorum. Fiziksel aksaklıkları bir kenara koyduğumuzda, genel olarak ise bu alanın tanınır olması, yeterliliklerinin belirlenmesi, program içeriği gibi birçok sorunumuz var.

K5 ayrıca öğretmen yetiştirme programlarının içeriğinde de yetersizlikler olduğunu belirterek farklı bir bakış açısı getirmiştir.

4.6.5. Farkındalığa İlişkin Sorunlar

Drama öğretmenlerinin karşılaştığı kültürel ve politik sorunlara paralel olarak ilerleyen bir diğer sorun ise drama eğitimine ilişkin doğru bir farkındalığın olmaması yönündedir. Dramanın özünün anlaşılmamasıyla da ilişkilendirilebilecek olan bu durumun bir soruna dönüştüğü nokta ise, oluşan yanlış algının atölye süreçlerinde aktarılabilir olmasıdır. Konuya ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir;

K1. Bazılarının da fark edemediği sorunlar bunlar. Gözüyoruz ki bazı egemen görüşleri destekleyen besleyen bir tutum içindeler. Bunu çok doğal gördükleri için farkında değiller yani toplumun zaten böyle olduğunu, bu tarz kültürel değerleri savunması gerektiğini bilinçaltında işlemiş. Onu da yaşamın doğal bir parçası doğal bir davranışı olarak dışarı vuruyor. Bu da bence örgütlü ama bilinçsiz bir kötülük.

K1 ifadelerinde, drama eğitmeninin yürüttüğü sürece ilişkin bir farkındalığı olmamasından kaynaklanan oluşabilecek bir sorun durumunu belirtmiştir. Drama eğitiminde sıkça kullanılan kazanım cümleleri içerisinde –farkındalık kazandırmak- yer almaktadır fakat drama eğitmeni kazandırmak istediği hedeflerin ne kadar farkındadır? K1'in bu farkında olmama durumunun bilinçsizce inşa edildiği bu durumu bir kötülük olarak nitelendirmiştir.

K3. Veliler drama öğretmenini oyun öğretmeni gibi görüyor. Konuştuğunuzda dramanın çok önemli olduğunu söylüyorlar fakat dramaya ilişkin pek bilgileri olmadığı için öğretmenden de yanlış beklentileri oluyor. Sonrasında öğretmenin de yetersiz olduğunu düşünüyorlar çünkü çoğu veli, drama öğretmeninin elinde sihirli bir değnek olduğunu düşünerek, çocuğumun iletişim becerilerini güçlendirmen lazım, özgüvenini geliştirmelisin gibi birincil istekleri oluyor. Drama hakkında çok bilinen yanlışlar var, yüzeysel bilgiler var ve aksine yöneticilerden velisine herkes çok iyi bildiğini iddia ediyor.

Drama eğitiminin ülkemizde var olmaya başladığı ilk yıllardan beri yoğunlukla eğitimciler bu alana ilgiyle yaklaşmış ve dramaya ilişkin oluşturulmak istenen farkındalık genelde eğitim çevresini ya da eğitimci olmak isteyen kişiler ile sınırlı kalmıştır. Eğitimde bir yöntem olması ve başlı başına bir eğitim alanı olmasıyla bu durumun sebepleri açıklanabilir. Fakat K3 velilerin dramaya karşı bir farkındalığı olmamasından kaynaklı eğitimcilerin karşılaştığı çeşitli sorunları dile getirmiştir. Drama hakkında doğru bilinen yanlışların aktarımı ile pekiştirilen bu süreçte velilerin konumunun tartışılmaya açılmasının anlamlı olacağı düşünülmektedir.

4.6.6. Diğer

Ortaya çıkan kategorilerden farklı olarak iki eğitimci drama eğitmeninin mesleki yeterliliğinden kaynaklanan ve Türkiye’de drama eğitiminin tanıtılıp yaygınlaştırılması sırasında yaşanan tarihsel sorunlardan bahsetmiş, ilgili görüşler diğer kategorisi altında değerlendirilmiştir.

K6. Drama dersini verecek öğretim üyesi yok üniversitelerde. Bunun üzerine biz çok tabi üzüldük bir yandan tavsiye ettik konu ama hoca yok ve o zaman hemen karar aldık. Çok kısa sürede eğitim fakültesindeki öğretim üyelerine Ankara Üniversitesi’ne davet ettik. Kırkar kişilik gruplar halinde ve üç yıl boyunca eğitim yaptık. Yani en büyük güçlüklerden birisi bunu organize etmek ve

gerçekleştirmektir. Onun dışında mesela gittiğimiz kurumlar, işte katıldığımız eğitimler, hep insanlar çok mutlu oldular. Çok isteyerek bunu yaptılar hani buna karşı çıkan engel olan ben rastlamadım yani.

K6, 1990 yılında eğitimlik yaşamına başlamış bir eğitimci olarak drama eğitiminin tanıtılmasına ve eğitimci yetiştirme sürecinde doğrudan bulunmuştur. Günümüz anlamıyla dramanın bir ders olarak ilk kez eğitim programlarında yer alması beraberinde bu dersi vermesi gereken bir eğitimcinin de varlığını gerektirmiş ve eğitimci açığının kapatılmasına yönelik çözümler üretilmiştir. Yaşanan sorunlara karşın K6, drama eğitimlerinde her zaman olumlu dönütler aldığını belirtmiş, oluşan bu yaşantılarda katılımcıların da mutlu olduğuna yönelik gözlemlerini paylaşmıştır.

K9. Bir de ölçme değerlendirme. Bir kazanımı var, bunun için bir süreç planladı, diyelim katılımcılar da çok iyi katıldı, sınıf yönetimi de çok iyiydi ama kazanım ya da kişileri getirmek istediği noktaya getirip getirmediğini belirlemek için uygun ölçme değerlendirme yapabiliyor mu? Çünkü genel eğilim, “son bölümdeyiz, oturduk ne hissettik, nasıl geçti, ne oldu” şeklinde üç dört soruyla bitiyor. Ama orada bilişsel ve duyuşsal bir süreç var. Farklı şekilde değerlendirmesi gerekir.

K9, eğitimcilerin ölçme değerlendirme konusundaki yetersizliklerinin uygulamaların işlevselliğinin anlaşılmasında sorun yaratabileceği sorunları ifade etmiştir. Sürecin yanlış değerlendirilmesinin bir sorun durumu oluşturduğunu belirterek diğer görüşlerden farklı bir bakış açısı getirmiştir.

4.7. Tarihsel Süreç İçerisinde Eğitimcilerin Dramaya Bakış Açısı

1980 yılından itibaren birçok tarihsel süreçten geçen drama, dünyada yaşanan gelişmelerden, Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullardan etkilenerek 2019 yılına kadar önemi ve popülerliği artarak ilerlemiştir. Dramanın etkili bir eğitim yöntemi olduğuna ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmış, yüksek lisans ve doktora tezleri yazılmış, makaleler üretilmiş ve her geçen gün alana karşı artan ilgiyle eğitimcilerin de dramaya ilişkin yaklaşımları, bakış açıları farklı şekillenmiştir. Bu başlık altında 1990-2000, 2000-2010 ve 2010-sonrası olarak üç ayrı dönemde eğitimliğe başlamış, atölyeler yürütmüş eğitimcilerin gözlemlerine yer verilmiş, drama eğitimcilerinin alana bakış açısından

hareketle drama eğitimliğinin tarihsel süreç içerisinde nasıl bir mesleki değer kazandığının ortaya konması amaçlanmıştır.

K1. Dramanın ilk ortaya çıktığı yıllar olan 80'lerin ilk yıllarında askeri darbe sonrası bir baskı ortamı vardı. Bu baskı ortamına dönük bazı direnç stratejileri geliştirilmeye çalışılıyordu. Askeri darbe geldikten sonra dernekleri, lokalleri, aklınıza gelebilecek her türlü kültürel, politik sosyal etkinlikleri yürüten kurumları kapattı. Bu kurumların kapatılması tabii ki bir baskı ortamı getirdi, insanlar düşündüklerini ifade edemiyordu, söyleyemiyordu. Aslında o yıllardaki drama çalışmalarının daha çok bir karşı çıkış için konumlandığını düşünüyorum. Türkiye'de drama alanıyla ilgili çalışmalar yapan kişilerin darbe karşıtı kuşaklar olduğunu görüyoruz. Darbeyi alkışlayan, şakşakçı bir grup içinde olmadıklarını görüyoruz.

K1'in görüşlerinde dramanın ideolojisine dönük (demokratik tutum, ifade özgürlüğü, gibi) ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Drama eğitiminin artık çağdaş görülmeyen bir eğitim anlayışının yarattığı sorunlara yönelik çözüm olabileceği yönündeki düşüncelerin 1980'li yıllar gibi Türkiye'nin yakın tarihinde baskıcı bir döneme denk gelmesinin rastlantısal olmadığı vurgulanmaktadır. K1 daha sonraki gelişmeleri şöyle değerlendirmiştir;

“90lara doğru geldiğimizde Türkiye özelinde yine karışık yıllar. Terörün ve aydın cinayetlerinin çokça olduğu yıllar. Ayrıca bir iltica korkusu var ülkede. O dönemlerde de daha yükselen bir ulusalcı, Kemalist bir dalga var. Tabii ulusalcılık ve Kemalizmden bahsediyorsak tırnak içinde bahsediyorum bu arada, insanları etiketlemek bir grup içinde ele almak gibi amacım yok ama daha seküler kaygıların olduğu, laik değerleri korumak kaygısının olduğu yıllar. Bu dönem içinde kurulan derneklere bakarsak, Çağdaş Drama Derneği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi hepsinin başında Çağdaş olması o dönemdeki kuşağın ortak bir kaygısı olduğu anlamına geliyor. Hepsi kendi alanlarında yaptıkları çalışmalarını Türkiye'nin çağdaşlaşması alanında yaptıkları bir proje olarak görüyorlardı. 80 sonrası tepkinin derneğin kurulmasıyla birlikte bir tutarlılık gösterdiğini görüyoruz. Derneğin temel ideolojisinin gerici değerlere karşı bir tepki olduğunu görüyoruz. Atatürkçü değerlere, düşünce ve ifade özgürlüğüne değer veren kucaklayıcı bir yapısı olduğunu görüyoruz.”

K1 2000'li yıllarda drama eğitimliğine yönelik eğitimcilerin bakış açısını değerlendirdiğinde ise yine politik bir bakış açısıyla dramanın ilerici değerleri savunduğunu belirtmiş bu anlayışın da yine Türkiye'nin içerisinde bulunduğu siyasal

dengelerden etkilendiğini belirtmiştir. 1990 yılında kurulan Çağdaş Drama Derneğinin yaşıtı diğer bir dernek olan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi, isminde ‘Çağdaş’ sıfatını barındırmasıyla dönemin zihniyetine karşı sergilediği duruşa ilişkin fikir verdiğini ifade etmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ise, 2000’li yıllarda eğitimcilerin drama eğitimine politik ve ideolojik bir tavır ile sahiplendiği söylenebilir. K1 2000 yılı ve sonrasına ilişkin görüşlerine şöyle devam etmiştir;

“Ama 2000lerden sonra böyle bir şey kalmadı, hakikat dediğimiz şey parçalandı. Çağın en büyük hastalığı her şeyin piyasalaşması, her şeyin pazarlanabilir, reklamının yapılabilir bir hale getirilmesi. Post-truth diyorlar sanırım. Bu nedenle insanlar artık dramanın o eski, ulvi ideolojisine çok da bağlı olmadıklarını görüyorum. Herkes kendini kurtarma, para kazanma derdinde. Toplumumuzun kanayan yaraları var, Türkiye’ye şu yönden katkı vermeliyiz, dünyayı şöyle değiştirmeliyiz gibi bir kaygı yok. Dernekte artık öyle bir ortak amaç, kader ortaklığı, yoldaşlık gibi kavramların ortadan kalktığını görüyoruz. Daha bireyselleşen, star olmaya çalışılan, kendini pazarlamaya çalıştığı bir ortama evrilmiş durumda.”

K1’in ifadelerinde açıkça görülmektedir ki, drama içinde bulunduğu dönemin koşullarından, zihniyetinden oldukça etkilenmektedir. Drama eğitiminin özünde yaşantıların olması, bireylerin yaşantısını besleyen her olgunun doğrudan dramayı da beslediği görülmektedir. 2000’li yıllar ve sonrası dönemin büyük kitle hareketlerinden yoksun, bireyselliği ön plana çıkaran ve teknolojik gelişmelerle herkesi ve her şeyi ulaşılabilir kılan bir yapıda olması, dramaya da bireyciliğin ön planda olduğu, idealist olmadan uzak bir değer eklemiştir. İlk dönem eğitimcilerin K4’ün önceki görüşlerinde “İki buçuk üç yıla yakın sürmüştü o çalışmalar. 84-87 yılları arası sayılır. Oradaki dostluklar, arkadaşlıklar... Hala oradaki arkadaşlarıma rastladıkça sanki bugünden devam ediyormuşuz gibi bir yakınlık, kardeşlik duygusu oluşuyor. Dramanın böyle bir çekimi, bağlayıcılığı var insanlar arasında. ...” ifadelerinin K1’in düşüncelerini desteklemektedir.

K2. . Eskiden daha toplumcu bir anlayış varken ya da ilk kurulma amacı buna yönelikti şu anda ise şirketlerin eğitim koordinatörlüğü gibi bir şeye dönüştü. Şirketlere eğitim veren, piyasanın bir iş gücü gibi bir durumda. Toplumcu bakış açısı kendisini mali bir bakış açısına çevirdi gibi. Sadece mali boyutu da değil daha çok ego tatmini, günlük yaşamdaki mutsuzluklarını unutmaya çalıştıkları bir yer gibi. Kongrelerde bile insanlar daha çok etkinlik olan şeylere katılıyor. Hızlıca tüketiliyor bazı şeyler. Bir süre sonra insanlar doyuma ulaştığında alan tamamen

kirlenecek gibi. Bireyselliğe doğru bir gidiş var ve bu bir süre sonra kendi kendini yok edecek gibi. Şu an bireyselliğe doğru giden az sayıda öğretmen varsa da bu sonraları kontrol edilemez bir hal alacak.

K2’de ifadelerinde de K2 ile ortak olarak nitelendirilebilecek görüşler oldukça fazladır. Drama eğitimin ve bir uzantısı olarak öğretmenliğinin idealist, toplumcu bir bakış açısından bireyciliğe doğru dönüştüğünü belirtmiştir. Bu bireyciliğin altında yalnızca maddi kaygıların olmadığını, kişisel amaçların da bulunduğunu, dramanın hızla tüketilmesinin olumsuz sonuçlara yol açacağını vurgulamıştır.

K3. Ama şimdiki drama öğretmenleri daha çok maddi kazanç elde etmek için alana yöneliyor gibiler. Ben iş bulamadım, dramada çok para varmış, okul okul geziyormuşsun, çocuk başına şu kadar alıyormuşsun gibi düşüncelerle öğretmen olmak istiyorlar. Ya da bankacılık gibi apayrı bir mesleğe sahip birisi kendi mesleğinden hoşnut değil ve değiştirmek istiyor deyip drama öğretmenliğine geliyor. Ya da ben bu işe gönül verdim deyip öğretmen olmak istiyorum diyenler var, benim zaten mesleğim var ama bu da yanda dursun, hobi gibi yaparım diyen öğretmenler de var. Geçmiş yılları düşündüğümüzde 90larda drama Türkiye’de yaygınlaşsın, dramayı bir eğitim yöntemi olarak da tanıtalım diye canla başla çalışılırken şimdi maddi kaygılar var. Ama ben hala şuna inanıyorum, gerek dernekte gerekse farklı yerlerde çalışmalar yapıp, dramayı tanıtmaya, yaygınlaştırma için çalışan kişiler de var. 90lardaki imkanlar ile şu an içinde bulunduğumuz koşullar bir değil, o zamanlar tırnaklarıyla kazıyarak bir yere getirmeye çalışılmış drama bizim daha fazla çabalamamız lazım.

K3’ün ifadelerinde de dramaya bakışın daha idealist olduğu, zamanla maddi kaygılar odağında şekillenen bir bakış açısının oluştuğuna yönelik düşünceler görülmektedir. Drama öğretmenliğinin bir meslek alanı dışında adeta bir kazanç fabrikası gibi görüldüğünü de belirten K3, dramaya yönelik ilk çalışmaların türlü zorluklarla gerçekleştirilmesine karşı duyduğu minnet duygusunu ifade ederken yeni nesil öğretmenlerin daha da fazla çabalaması gerektiği yönündeki isteğini paylaşmıştır.

K4. Geçmişle bugünü karşılaştırdığımda biz gönüllü olarak çalışıyorduk ve gönüllü olarak bir araya gelen gruplardık, para kavramı yoktu. Bizleri misafir eden okulların salonlarında atölyeler yapıyorduk. Sonra işin içine para girdi, drama mesleki bir alan oldu. Dramadan insanlar belli bir ücret karşılığı eğitim yapar oldu. Bu dramanın biraz daha bazı kitlelerce çekici gelmesine neden oldu ama bir taraftan da dramanın niteliği bozuldu. Gönüllülükten mesleki alana dönüşmesi İnsanlar parayı yatırır, belgemi eğitimimi alırım gibi bir anlayış içerisindedir.

Amaç bu olmamalı. Biz yaptığımız zamanlar böyle başlamamıştık, kendimizi geliştirmek temel amacımızdı. Ama o zamanlar çalışanların hepsinin de bir işi, mesleği vardı. Herkes bir yerde çalışıyordu belki o da bizi kaygılandırmıyordu.

K1, K2 ve K3 ile benzer düşünceleri paylaşan K4 ayrıca tek gelir kaynağı drama öğretmenliği olan kişilerin hissettiği maddi kaygıların da öğretmenliğe atfedilen değerlerde etkisi olabileceği yönündeki görüşleri önemli görülmektedir.

K5. İlk ilişkilenen hocalarımız onlar ivmeyi veren insanlar. Aslında onların yetiştirdiği kuşak da bu alanı tanımaya çalışma gibi süreç geçiriyorlar. Belli bir anlayış elde ettikten sonra da alana sahip çıktıkları bir durum söz konusu. Yazıyor, çiziyorlar. Gönüllü olarak tiyatro festivallerine gidiyorlar. Farklı üniversitelere gidip orada eğitim veriyorlar. Çok özverili çalışmalar var.

K5 ise son dönem öğretmenlerinde niceliğin artmasıyla nitelik açısından farklılaşmanın drama eğitimi alanında bir gereksinim haline geldiğine yönelik düşüncelerini belirtmiştir. Bu farklılaşma gereğinin öğretmenlerce alanda yanlış anlaşılın uzmanlaşma konusunu çeşitli yönlerden desteklediği düşünülmektedir. Drama öğretmenlerinin farklı ve özgün olmak adına oluşturdukları atölye konularının zaman içerisinde o konuda kazanılan bir uzmanlıkmiş gibi algılanması durumu birbiri ile ilişkilendirilmiştir.

K6. İlk yetişen drama liderleri çok idealistti. Dolayısıyla para kaygısı hiç düşünmediler hep kendilerini daha iyi nasıl yetiştirebilirler, nasıl daha faydalı olunur Türkiye için, bunu en iyi nasıl organize edilebilir bu düşünülürdü. Ama daha sonra hani seri şekilde farklı kurumların drama liderliği programlarını açması ve buraya çok sayıda kişiyi kabul etmeleri ve bir müddet sonra dramanın daha çok para odaklı olmaya başladığını gördüm dolayısıyla nasıl isterlerse o tavrı benimseyen liderleri gördüm tabi ki beni çok üzüyor. Hem paranın hem idealizmin önüne geçtiğini görüyorum son zamanlarda yetişen liderlerin.

K7. Dramada eskiden daha paylaşımcı davranılıyordu bence. Hocalar öğrendiklerini aktarıp bunun daha da ileriye gitmesini sağlıyordu. Şimdi herkes yaptığını saklıyor. Ya da yanlışsa kaygısıyla mı göstermiyor, bilmiyorum... öyle bir anlayış da var. Ya da sadece reklam amaçlı kullanıyorlar. Dramaya dair beklentilerinin bir değişiklik yarattığını düşünüyorum. Dramayı sadece para kazandıran bir şey değil de bir alana, insanlara katkısı, gelişimi idi beklenti ya da istekler bunun nerede nasıl kullanabiliriz idi, neden drama üzerine çalışılıp paylaşılıyordu şimdi ise ben*, para*, reklam*, tüketim toplumunun bir parçası olarak ele alınmaya başladı bir boyutuyla.

K2 ile benzer bir tüketim sürecini ifaden K7 dramının eğitimcilerin kendi reklamlarını yapmalarında bir yöntem olarak ele alınmaya başladığını toplumsal fayda sağlama amacının yıllar içerisinde azaldığını belirtmiştir. Ayrıca meslektaşlar arası işbirliğinin azaldığını ve eğitimcilerin bilgilerini diğer eğitimcilerden saklama eğilimi gösterdiğine dikkat çekmiştir. Eğitimcilerin yaptıkları uygulama içeriklerini paylaşmama isteklerinin K5'in de ifade etmiş olduğu, alanda farklılaşma gayesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitimciler özgün olabilmek adına yaptıkları çalışmalarını paylaşımına kapatmıştır. Bu durum aşamalı olarak değerlendirildiğinde, paylaşılmayan bilginin sanki bazı eğitimcilerin uzmanlık alanına girdiği inancını destekleyebilir. Önceki başlıklarda K2'nin '*Diğer eğitimciler de bu konuda bir atölye yapınca sanki suç işliyormuş gibi bir algı oluyor.*' tümceleriyle belirttiği bu algının oluşmasında, diğer eğitimcinin uzmanlık alanına girme inancı zemin oluşturabileceği düşünülmektedir.

K8. Bir de seksenler ile birlikte post modern bir eğitim anlayışı da var bu işin geçeceği. Çoklu gelişim alanına hitap etmesi gereken bir şey var, daha yaratıcı olması gereken bireyler var ve drama böyle bir ihtiyaçla birlikte buraya öyle geliyor seksenlerle birlikte. Çünkü seksenler aslında Türkiye'nin modernleşme sürecinin de hemen hemen batıyla yaklaştığı bir yer gibi görünebilir. İlk eğitimcilerin amacı bakın sıralardan çocukları kaldıralım, yaratıcı, sanatla iç içe bir şeyler yapabiliriz tanıtımı var. Daha sonraki eğitimcilerde ise tabii bu tanıtılıyor sonra bir yaygınlaşma süreci var. Yapılan akademik çalışmalar, literatürün zenginleştirilmesine dönük çabalar. Son dönemdeki eğitimcilerin bakış açısı da bence yine yenilikçilik, yine öğrenen öğretmen profilinin oluşması, daha yaratıcı becerilerin estetik boyutun geliştirilmesine olanak sağlıyor. Yeni eğitimcilerin bakış açısının da böyle olduğunu düşünüyorum. Hani sadece bir yöntemmiş gibi bakılmıyor artık.

K9. Şimdi üniversiteden çıktığı için bu iş, zamanında çok akademikmiş ve bu sürece dahil olan herkes, sayı az olduğu için, bu işin akademik kısmını da öğreniyorlarmış. Ama bu çemberin aynı zamanda çok kişiye ulaştırılması için yavaş yavaş akademik arka taban biraz zayıflamaya başlamış gibi geliyor. . Muhtemelen 85'lerde ilk bu işle uğraşanlar uzun uzun kafa yorarken bu işe, herhangi bir sertifika belge kaygısı olmayıp tamamen alana yönelik ya da bir şey öğrenmeye yönelik bir süreç işlediği için, bu onlarda daha iyi algılanmış ve daha iyi öğrenilmiş bir süreçti ama şimdi iş -meslekleşmesinden kaynaklı bir an önce sertifikamı alayım bir yerde işe başlayıp para kazanmaya başlayayım'a- doğru evrildi. Zamanındaki bakış açısına yönelik algı giderek bu yöne doğru evrilip kısa sürede hızlı bitirmek, alana girmek ve para kazanmak halini aldı.

K9'un görüşleriyle birlikte genel bir çerçeve çizildiğinde, drama eğitimcilerinin alana dair bakış açısının toplumsalcılıktan bireyselliğe, idealizimden kazanç elde etmeye doğru giden bir grafik çizdiği görülmektedir. Bu durumun oluşması elbette ki, yalnızca eğitimcilerin özelinde oluşan bir durum olmaktan çok ülkenin içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik yapıdan da kaynaklanmaktadır. 1980'lerin baskıcı ve özgürlükleri kısıtlayıcı ortamında yetişen eğitimcilerin yaşantılarında toplumsal fayda sağlamak, ilerici ve aydın bir görüşü yayma çabası görülürken, bu kültürün 1990'lı yıllarda yetişen eğitimcilerle aktarıldığı düşünülmektedir. 1990'lı yıllarda zenginleştirilen literatür ve akademik çalışmaların sayısındaki artışla beraber dramanın çağdaşlık kaygısı ile aydınlanmacı bir hareketi temsil etmesi bu durumun yansıması olarak nitelendirilmektedir. 2000'li yılların kültürünün bireyleri tüketime özendirilmesi, anı yaşama felsefesi ile ileriye dönük idealist tavrın parçalanmak istenmesi büyük kitle hareketlerinin önüne geçmek için bir önlemin ifadesi olarak aynı zamanda idealist bakış açısının zayıflamasına sebebiyet vermiştir. Yaşantılardan beslenen drama süreçlerinin yaşanan bu gelişmelerden etkilenmemesi mümkün değildir ve değişen kültür içerisinde yetişen eğitimciler de yaşantılarını eğitimciliğe karşı olan bakış açılarında yansıtmıştır. Elbette ortaya çıkan yeni değerleri tüm drama eğitimcilerinin paylaştığını iddia etmek büyük bir yanlış olacaktır. Fakat bu durum drama eğitimcilerinde maddi kaygıların ve bireysel yarışların ürettiği yeni bakış açısının varlığının inkar edilemeyeceği bir noktadadır.

4.8. Drama Eğitimcilerine Yönelik Tavsiyeler

Yapılan görüşmelerde eğitimcilerle drama alanına yönelmek, drama eğitimcisi olarak çalışmak isteyen kişilere vermek isteyecekleri tavsiyelerin neler olabileceği sorulmuş alınan yanıtlar doğrudan alıntılanarak paylaşılmıştır. Verilen tavsiyelerin eğitimcilerin deneyimlerinden yola çıkarak bir drama eğitimcinin taşıması gereken nitelikleri, mesleki hayatında dikkat etmesi gereken durumları ve taşıması gereken etik değerler hakkında ipucu vermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitimcilerin sundukları tavsiyeler şöyledir;

K1. Önce kişinin alana yatkınlığına bakardım, ne kadar önemsiyor. Öyle bir hevesse bu açıkçası bu işe girmemesini öneririm. Eğer hevesli biriyse ilk olarak iyi eğitim alacağı yerleri öneririm. Çağdaş Drama Derneği, eğer lisansüstü ise Ankara ve Anadolu Üniversitesindeki yüksek lisans programlarını öneririm. Sıfır drama deneyimi olan birisini varsayarak söylüyorum bunları, onun dışında

söyleyeceklerim o kişi için çok anlamlı olmayabilir ilk aşamada. Öncelikle nitelikli eğitim almaya yönlendiririm. Eğer tavsiye alamaya devam edecekse, drama konusunda biraz birikim yaptıktan sonra, dramanın piyasalaşması, sadece para için yapıyor olmak gibi şeylerden uzak durmasını söyledim. Hiçbir şekilde liberal bir bakış açısını onaylamazdım açıkçası.

K1, ifadelerinde kişisel yatkınlık, nitelikli eğitim ve dramanın ideolojisine yönelik tavsiyelere yer vermiştir. Bu anlamda değerlendirildiğinde K1, bir drama eğitmeninin öncelikli olarak dramayı önemsemesi, maddi kazanç odaklı düşünmemesi ve iyi bir eğitim olarak meslek hayatına girmesinin önemli olduğunu düşünmektedir.

K2. Drama eğitmenliği için olmasa bile, başlarda insanlar kendilerini geliştirmeye yönelik tavsiyeler istediğinde dramayı öneriyordum. Ama dramanın olumsuz yönde değişimine kapılıp gidecek birisiyse karşımdaki -yapmasa da olur-u söylemeye çalışıyorum. Kişiye göre tavsiyem değişir açıkçası. Piyasalaştıracak, şovmenlik yapacak birisiyse ona dramaya hiç yaklaşmamasını söylüyorum. Ama alana katkı sağlayacak birisi ise, dramayı övüyor, mutlaka derneğe gitmesini öneriyorum. Seçici davranıyorum. Eskiden herkesi yönlendirmeyi isterdim. İnsanların artık kendilerini gerçekleştirip dramaya gelmeleri gerektiğini düşünüyorum. Drama içinde kendini geliştirmeye gelmemeli.

K2, kişisel bir olgunluk, drama alanına değer verme ve dramanın ideolojik bakış açısına sahip olma yönünde tavsiyelerde bulunmuş, herkesin drama eğitimi almaması gerektiği yönünde düşüncelerini belirtmiştir. K2'nin de K1 ile benzer noktalarda birleşmesi, özellikle dramanın maddi kaygılar odağında yapılıyor olması iki eğitmenin de vurguladığı bir durum olması bakımından anlamlı bulunmuştur.

K3. Öncelikle Çağdaş Drama Derneği ile tanışmasını tavsiye ederdim. Ardından kişinin yaşama bakış açısını öğrenmek isterdim, eşitlikçi mi, bilgiyi paylaşmaya hazır mı, sadece kendi görüşleri mi önemli, tartışmaya, eleştiriye açık birisi mi sorardım. Çünkü eğitmen olacaksa drama ruhuna sahip mi, ilgili değerleri taşıyor mu, para kazanmak için mi alana yöneliyor yoksa gerçekten ilgisi olduğu için mi geliyor. Sadece maddi amaçlar için geliyorsa birkaç yıl sonra elenip gidecektir alandan. Çünkü sadece tüketmeye çalışıyor. Bir ara dernekten hiç çıkmayan liderler bir süre sonra derneğe gelmiyor bile... Üretmeden var olması imkansız. Sürekli yaratma duygusunu içinde taşıyacaksan bu meslek seçilmeli.

K3, nitelikli bir eğitim alınması gerektiğini, kişisel yetkinlikleri, dramanın ideolojisine bakış açısını, maddi kazanç odağından uzak bir eğitimlik anlayışını ve üretkenliği tavsiyelerinde vurgulamıştır. Bir drama eğitimcinin üretken olması, kendini geliştirmesini vurgulayan K2, dramanın ruhu olarak nitelendirdiği eşitlikçi, eleştirel bakış açısının ve işbirliğine açık olma durumunun da bir eğitimcinin taşıması gereken değerler olduğunu belirtmiştir.

K6. Her şeyden önce ona önce sanat alanlarında kendini ne seviyede yetiştirdiğini sorarım. Yani bir resim sergisine gitmiş mi, resmi anlıyor mu, bir tiyatroyu izlemiş mi, operaya gitmiş mi, baleye gitmiş mi, eğitimle ilgili bir şey, bir bilgiye sahip mi? Bir kere belli bir olgunluk ve yetkinlik beklerim. Ondan sonra eğer çok istiyorsa tabi ki yolu açık olsun.

K6, tavsiyelerinde dramanın estetik yönünü ön plana çıkarmış, bir drama eğitimcinin bu anlamda belirli bir yetkinliğe sahip olması ve kendisini geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır.

K7. Farklı bir alanı varsa öncelikle bir pedagoji eğitimi almasını önerirdim. Dramanın ciddi bir iş olduğunu herkesin yapamayacağını, sınıf ortamının çok farklı bir yer olduğunu, tehlikeli olabileceğini başkalarına zarar verici olabileceğini söyledim. Bu yüzden de bu alanı iyice araştırıp okuması gerektiğini belirtirdim. Eğitim kitapları önemli bir kaynak. Bir çalışmaya katılmasını önerirdim. Kendisine uygun mu değil mi ki bazı insanlar 3. aşamaya bırakıyor. Şu anda çok popüler olabilir ama gerçekten yapabilmeyen gerekliliklerini sağladıktan sonra yapabileceğini söyledim ama farklı bir alandan gelen için zor. Yapma derdim (güler...).

K7, drama eğitimliğine farklı meslek gruplarından insanların da ilgi gösterdiğini belirterek, eğitim bilimleri fakültesi mezunları dışındaki bireylerin pedagojik bir eğitim alması gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte drama eğitimci olma konusunda kişilerin kendisini daha iyi anlayabilmesi için bir çalışmaya katılarak ön test benzeri bir süreç yaşamalarının yararlı olabileceğini belirtmiştir. K7'nin kişisel yetkinlikler konusundaki düşünceleri diğer eğitimcilerin de ifadelerini destekler niteliktedir.

K8. Öncelikle sen dramayı kendin mi deneyimlemek istiyorsun, yoksa eğitimci olmak istiyor musun sorusunu soruyorum. Çünkü hani dışarıdan güzel bir şey ama içine girdiğinde belki sana hitap etmeyecek belki bir eğitimci olmam gerekiyor evet bu güzel bir şeymiş ama ben böyle bir eğitimci olmamalıyım diyeceksin. O

yüzden ilk olarak muhakkak diyorum birkaç atölyeye katıl çünkü kulübümüz etkinlik yapıyor. Birkaç kez deneyimledikten sonra ben evet eğitmen olacağım diyorsan, diyorum ki şu şu şu kitapları oku. Onları okumalısın, onları okuduktan sonra da Çağdaş Drama Derneği'ne gidip aşama almaya başlamalısın diyorum.

K8 de görüşlerinde kişisel yatkınlığın önemini vurgulamış, nitelikli bir eğitim alması için tavsiye isteyen eğitmen adaylarını Çağdaş Drama Derneği'ne yönlendirdiğini belirtmiştir. Benzer şekilde iyi bir drama eğitimi almak için K1, K2, K3 gibi K8 de Çağdaş Drama Derneği'nin drama eğitimi konusundaki yetkinliğini belirtmiştir.

K9. Bir, “ne için istiyorsun? Drama lideri olma isteğinin sebebi ne? Hoş vakit geçirmiş olabilirsin ama ne amaçla yapmak istiyorsun? Para kazanmak mı, başka insanların da o aldığı keyfi almasını sağlamak mı? Ya da kendi normal mesleğinin gerektirdiğinin yanında kendini geliştirmek için mi?” Bunları söylüyorsa, derneğe yönlendiririm, bir iki kitap verip ya da bir iki atölyeye daha katılmasını isteyip olayların daha farklı boyutlarını görmesini öneririm. Sonra mesela ilk önerim “Git dernekten başlangıç aşamasını al. Sonra senin amaçlarına hizmet ediyor ya da edebilecek gibiyse devam et. Ama diğer taraftan da bu işin sadece atölye içinde olup biten bir süreç olmadığını, bunun üzerine uygulamaların dışında akademik bir taraf olduğu biraz *okuman ve yazman gerektiğini, seni yoracak bir boyutu olduğunu fark etmen gerek.*” derim ve sonra kendisi deneyip karar versin.

K9 ise drama eğitimi almak isteyen bireylerin öncelikli olarak neyi hedeflediğini belirlemesi gerektiğini vurgulamıştır. Bireylerin kendi içinde hedeflerine yönelik tartışmasını ardından eğitmen olmak istiyorsa daha önceki eğitmenlerin de belirttiği gibi Çağdaş Drama Derneği'nden eğitim alması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca K9, drama eğitmenliğinin yalnızca atölyeler vermekten ibaret olmadığını bunun yanında akademik çalışmalar ile üretim sürecine dahil olunması gerektiğini de belirterek daha önceki başlıklarda ele alınan uygulayıcı ve kuramcı ikiliğinin de drama eğitmeni için geçerli olmaması gerektiğini destekler yönde görüş bildirmiştir.

Eğitmenlerin görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, lisans öğrenim sürecinin drama alanıyla tanışma adına ortak bir zemin ürettiği ise yadsınamaz bir gerçektir. 1980'li yıllarda drama eğitimine başlamış eğitmenlerde ve 2000'li yılların sonrasında drama eğitimi almaya başlamış eğitmenlerin ifadelerinde de açıkça görülmektedir ki lisans öğrenimi drama alanına karşı farkındalık oluşturmak için önemli bir zemin

oluşturmaktadır. Drama alanında yaşanan olumlu gelişmeler doğrultusunda, dramanın bir ders olarak ilköğretim kademelerinde de bulunması kişilerin dramayla daha erken yaşlarda ve öğrenim süreçlerinde karşılaşması için fırsat olacağı düşünülmektedir. Benzer bir çalışma yapıldığında öğretmenlerden bu anlamda farklı yanıtlar alınacağı, ilköğretim veya lisedeki drama dersinin etkisiyle ya da öğretmeninin rol model alınmasıyla drama eğitimi sürecine yöneldiklerine ilişkin olası ifadelerin verileceği öngörülmektedir. Öğretmenlerin ifadelerinde bir diğer önemli nokta ise, öğretmen olmaları yolunda üniversite hocalarının yönlendirmesi olmuştur. Öğretmenlerin ifadelerinden anahtar sözcükler çıkarılmak istense, ‘üniversite’ sözcüğünü seçmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Çünkü drama alanına ilişkin ilk yaşantıların üniversite eğitimi sırasında oluşması, akademisyenlerin öğrencilerini yönlendirmesi ile sadece bir formal eğitim yeri olmaktan çıkan üniversite bireylere farklı olanaklar da sunmuştur. K7 ve K8 ‘in mezun olduktan sonra, lisans öğrenimleri dışında bir alan olan drama eğitmeni olarak çalışması bu görüşü destekler niteliktedir. Çalışmanın amaçlarında olmamasına karşın, üniversitelerin bireylerin yaşamında bir meslek edindirme sürecinden daha fazlasını ifade etmesi, drama eğitimi ile tanışmalarına olanak sağlaması açısından değerlendirildiğinde ise, belki de yaşamlarında karşılaşmayacakları bir sanat eğitimi sürecine dahil olmaları bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Üniversitelerin, özellikle de devlet üniversitelerinin sosyo-ekonomik açıdan karma olan yapısı Eğitim Fakültelerinde daha belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Araştırmanın kavramsal çerçevesinde ele alındığı gibi, bireylerin öğretmen olmak istemesindeki etmenlerden bir tanesi de, öğretmenliğin devlet güvencesi altında bir meslek olarak görülmesi ve orta sınıfın yaşam standartlarına uygun bir meslek olarak değerlendirilmesidir. Toplumun hakim kültürünü yansıtan orta sınıf ailelerin çocuklarının tercih ettiği Eğitim Fakültelerinde drama dersinin diğer derslerden farklılaşmasının, bu farklılığın öğrenciler tarafından cazip görülmesinin çeşitli nedenleri olduğu düşünülmektedir. Bu nedenler kısaca, dramanın aynı zamanda bir sanat eğitimi olması ve orta gelirli ailelerin çocuklarının ilköğretim ve lise öğrenimleri sırasında devlet okullarında okumasından kaynaklı olarak daha önce drama gibi geleneksel bir eğitim anlayışı dışında işleyişi olan bir ders ile karşılaşmamış olmanın verdiği heyecan sayılabilir. Öğretmenlerin görüşlerinde de ifade ettiği gibi, bir dersin içerisinde oyun oynamak, canlandırmak gibi aynı anda farklı duyulara hitap eden etkinliklerin kullanılması, bir öğretmen adayı için içerisinde bulunduğu ve eleştirdiği eğitim sistemine karşı bir sığınak olarak görülmüş, bu çağdaş eğitim anlayışını kendi öğrencilerine de yansıtmak için drama eğitimi alması gerektiğini düşünmüşlerdir.

Eğitmenlerin, drama eğitmenliğine yönelmelerinde etkili olan durumlar ile drama alanına bakış açıları değerlendirildiğinde ortak ifadelerin yer aldığı görülmüştür. Drama eğitimini ideolojik bir bakış açısıyla değerlendiren ve bireylerin yaşamında değişim/dönüşüme olanak sağlayan, farkındalık oluşturan ve evrensel değerleri pekiştirdiğini düşünen eğitmenler yine aynı nedenler ile drama eğitmenliğine yöneldiklerini ve meslekte devam ettiklerini belirtmişlerdir. Bu anlamda, dramanın ideolojisinin eğitmen olma sürecini hem başlatan hem de devam etmede etkili olan önemli bir motivasyon kaynağı olduğu söylenebilir. Buna karşın dramayı salt maddi kazanç kaynağı olarak gören ve bu sebeplerle eğitmen olmak isteyen bireylerin eğitmenlik nitelikleri de araştırmaya katılan eğitmenler tarafından olumsuz eleştirilmiştir. Maddi kaygılar odağında yürütülen drama çalışmalarının, drama alanını geliştirmek ve ileriye taşımak yerine daha bireyci bir bakış açısıyla yalnızca eğitmeni popülerleştirip, ileriye taşıma amacıyla olduğu bu durumun ise dramanın ideolojisiyle ters düştüğü ifade edilmiştir. Üç farklı dönemde eğitmenliğe başlamış bireylerin görüşlerinde bu anlamda ortak ifadelerin yer almasının -drama eğitmenliğinin yalnızca maddi kaygılar ve bu alanda marka değeri taşıyan eğitmen olma odağında yapılan bir meslek olarak yapılıyor olması- dikkate değer bir kaygı durumunu oluşturduğu düşünülmektedir. Eğitmenlere, mesleğe yeni başlayacak ya da başlayan drama eğitmenlerine yönelik tavsiyeleri sorulduğunda, meslek etiğinin yanında alana değer vermeleri ve piyasalaştırılmış bir drama anlayışından uzak durmaları gerektiğini vurgulamaları bu kaygının net bir ifadesi olarak görülmektedir.

Araştırmada hedeflenen bir diğer problem durumu ise, eğitmenlerin drama alanına ilişkin bakış açılarının yıllar içerisinde nasıl şekillendiğidir. Günümüz anlamıyla drama eğitiminin tanıtılıp yaygınlaştırılmaya başlaması 1980'li yılların başında olmuş ve o günden bugüne dek eğitmenler, dramaya bakış açısının maddi kaygılar ekseninde şekillendiğini, gönüllülük, toplumsal yarar sağlama gibi amaçlarının geri plana itildiği eğitmenin ön planda olmak istediği bir anlayışa doğru evrildiği bir drama anlayışının oluşmaya başladığını belirtmişlerdir. Bu bireyci bakış açısının oluşmasında, günümüz teknolojilerinin ve eğitimin bir pazarlama sahasına dönüşmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bir dönemin popüler cümlesi olan ve sıkça mizah malzemesi olarak kullanılan 'Eğitim Şart' ifadesi son yıllarda yerini 'Geleneksel Eğitim' tamlamasına bırakmıştır. Eğitim sistemine yöneltilen her eleştiride mutlaka kullanılması gereken ifadelerden birisiymiş gibi düşünülen ve tarihsel bağlamından ayrı yüzeysel bilgilerle

sıkça kullanılan geleneksel eğitim herkesçe olumsuz eleştirilen bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim alanında uzman olan, olmayan herkesin bir çözüm arayışında olduğu yıllarda, aydın akademisyen çevrelerin dramayı tanıtmaları ve yaygınlaştırma çabaları bir umut ışığı olarak görülmüştür. Teknolojik gelişmelerin hız kazanması her geçen yılın bir öncesi ile kıyaslandığında çağlar varmışçasına bir fark oluşmasına neden olmuş, bireylerin sesini kitlelere daha kolay duyurmasını sağlamış, bu kolay ulaşılabilirlik durumu beraberinde kitleler arasından sıyrılıp öne çıkma arzularını getirmiştir. Bilgiye ulaşmak yerine, bilginin bireylere hazır olarak sunulması, kaynak kişileri popülerleştirmiş bu popülizm dalgası eğitim alanına da yansımıştır. Daha önce değinildiği gibi uzman olan ya da olmayan herkes nedenini bilmek zorunda olmadan geleneksel eğitimin olumsuzluklarını fark etmiş, sunulan her çözümü savunma eğiliminde olmuştur. Drama eğitiminin de bu akımdan etkilendiği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı her çalışma olumlu sonuçlar vermiş, drama gerek diğer derslerin öğretiminde gerekse toplumsal konularda farkındalık kazandırmada önemli bir araç olarak nitelendirilmiştir. Deyim yerindeyse mucizeler yaratan bu yöntemi öğrenmek isteyen bireyler drama eğitimine yönelmiş, drama eğitiminin popülerliği artmıştır. Öğretmenlerin eleştirileri bu noktada önem kazanmıştır, bu popülerliğin maddi kaygılarla birleştirilmesi dramadan çok eğitmeni ön plana çıkarmış ve etik değerler geri planda tutulmuştur. Öğretmenlerin, ifadelerinde sıkça tekrarlanan; popülizm, maddi kazancın odakta tutulması, öğretmenlerin üretmeden tüketme arzuları içinde olması, alanda uzmanlaşmanın yanlış ifade edilmesi gibi durumların bu görüşü desteklediği düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu başlıkta ilgili çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara ve sonuçlar ışığında uzmanlara, eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırmada, 1980 yılından günümüze dek olan süreçte drama eğitmenliği yapmış ve yapmakta olan eğitmenlerin, niçin drama eğitmenliğini tercih ettikleri ve drama eğitmenliğini bir meslek olarak nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir.

Üç ayrı dönemde mesleki yaşamlarına başlamış olan eğitmenlerin deneyimleri, gözlemleri ve görüşleri doğrultusunda drama eğitimi ile ilk tanışma süreçleri, eğitmenliğe yönelme süreci ve bu süreçte etkili olan durumlar, mesleki yaşamda karşılaşılan zorluklar, bir meslek olarak drama eğitmenliğine ilişkin düşünceler ile ilgili başlıklar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu başlıklarda araştırmanın sorusuna yanıt aranmıştır.

Eğitmenlerin görüşlerinde açıkça ifade edildiği gibi drama eğitimi ile ilgili gelişmeler son yıllarda hız kazanmış, geçmişe oranla alan yazın zenginleşmiş, eğitmen sayısı artmış ve okullarda drama dersi yaygınlaşmıştır. Bu olumlu gelişmeler yanında birtakım olumsuz durumu da beraberinde getirmiştir. Araştırma katılımcılarına göre, drama eğitimi, eğitmenlerin eliyle, eğitim piyasasında pazarlanan bir ürün haline gelmiş ve bu ürünün daha çok satışını sağlayabilmek için eğitmenler kendilerini ön plana çıkarma çabasına girmişlerdir. Eğitmenin öne çıkma çabası drama eğitiminin niteliğini zedelemiş, drama disiplini yozlaşma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı kaygısı gündeme gelmiştir. Elbette bu durumun genellenebilir olmamasına karşın, artan eğitmen sayısı göz önüne alındığında bu gibi durumların kontrol edilebilirliği tartışmaya açık bir noktadadır.

Eğitmenlerin görüşlerinde bir diğer önemli nokta ise Çağdaş Drama Derneği ve bugüne dek yürütmekte olduğu çalışmaların önemi olmuştur. Derneğin eğitmenlik programları ile birçok drama eğitmeni yetiştirilmiş, Türkiye’de lisansı bulunmayan drama

eğitiminin bu anlamda yarattığı boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Eğitimci derneğinin meslek edindirme işlevinin de ötesinde kurmuş olduğu manevi bağlar ve aktardığı drama kültürü ile yetkinliği vurgulanmıştır. Özellikle eğitimcilerin mesleğe yeni başlamak isteyen adaylar için verebilecekleri tavsiyeler sorulduğunda, iyi bir eğitim almaları için derneğe yönlendirme konusundaki ifadeleri bu görüşü destekler niteliktedir.

Araştırmanın özgün bir yanını oluşturduğu düşünülen üç farklı dönemde eğitimci yaşantılarına başlayan bireylerle görüşmeler yapılması, dramının 1980'den 2019'a kadar olan süredeki yolculuğu hakkında fikir sunması açısından önemli görülmektedir. Görüşmelerde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, 1990-2000 yılları arasında eğitimci yaşantısına başlamış eğitimcilerin daha çok dramının Türkiye'de yaygınlaşması ve bu yönde yapılan çalışmalar, karşılaşılan güçlükler hakkında görüşlere yer vermesi, drama eğitimcilerinin özlük haklarını kazanabilmelerine yönelik atılan ve atılması hedeflenen adımlardan bahsetmesi ilk dönem eğitimcileri olarak nitelendirilebilecek olan bu grubun bakış açısının drama eğitiminin varlığını oluşturma odağında şekillendiği söylenebilir. İlk dönem eğitimcilerinin ifadelerinde daha yapıcı eleştirilere yer verdiği, dramının ideolojik ve toplumsal yanına bağlı kalarak drama eğitimcilerinin de bu nitelikleri taşıması gerektiğine yönelik bir değerlendirme olmuştur. 2000-2010 yılları arasında eğitimci yaşamına başlamış katılımcıların ise, ifadelerinde sıkça bir önceki dönem eğitimci ve eğitimci anlayışları ile kendi dönemlerini ve sonraki dönemi karşılaştırdıkları gözlenmiştir. Bir geçiş dönemi olarak da nitelendirilebileceğimiz 2000-2010 yılları drama eğitimin ülkemizde geliştiği ve yaygınlaştığı, hakkında hatırı sayılır akademik çalışmalar yapıldığı ve farklı anlayışlar ile zenginleştirilmeye başlandığı bir dönem olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde eğitimci yapmaya başlamış bireyler geçmiş dönem ile gelecek dönem için köprü oluşturan bu yıllarda günlük yaşamda değişen ve dönüşen değerlerin dramayı da etkilediğini belirtmişlerdir. Kitlelere ulaşmanın eski zamanlara oranla çok daha kolaylaştığı bu yıllarda bireycilik değer kazanmış, kitleler arasında bir farklılık yaratarak sıyrılmak gerektiği düşüncesi ön plana çıkmıştır. Eğitim çevrelerince drama alanı bu hedefler doğrultusunda daha da popülerleştirilmiştir. Bu geçiş dönemini bizzat yaşayan orta dönem eğitimcileri, popülist anlayışla hareket eden diğer eğitimcilere oldukça sert eleştiriler getirmiştir. Yapılan eleştiriler dikkate alındığında, orta dönem eğitimcilerinin eğitimci niteliklerine ilişkin ifadelerinde, bir eğitimcinin hangi niteliklere sahip olması gerektiğinden çok hangi niteliklere sahip olmaması gerektiği daha çok vurgulanmıştır.

Ayrıca orta dönem eğitimcilerinin görüşlerinde sıklıkla dramanın ideolojisi ve genel amaçlarına yönelik ifadelerin yer almasının, drama eğitimi ile ilgili doğru bilinen yanlışları düzeltme, bilimsel niteliği pekiştirme kaygısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2010 ve sonrasındaki yıllarda eğitimciye başlamış bireyler ise son dönem eğitimcileri olarak nitelendirilmiştir. Son dönem eğitimcilerinin görüşlerinde ise sıklıkla özel okullar ve gösteri çıkarma ifadelerinin yer aldığı görülmüştür. Dramanın bir ders olarak okullarda yer alması, performans dönük yanının özel okullar tarafından ön plana çıkarılması da drama eğitiminin farklı bir ambalajla eğitim piyasasında satışa sunulması olarak düşünülebilir. Bir önceki dönemde, eğitimcilerin kendilerine ait marka değeri oluşturmak adına piyasalaştırdığı drama son dönemde özel okulların velilerine karşı sunduğu bir ürün olarak ifade edilmiştir. İlk dönem eğitimcileri mesleki yaşamlarında dramanın tanıtılması, yöntem boyutuyla sağladığı faydaların ortaya çıkarılması ve eğitimci eğitimleri konularında zorluklarla karşılaştıklarını belirtirken, son dönem eğitimcileri farklı olarak, okul yöneticilerinin gösteri beklentisinden, drama eğitiminin içeriğinin tam olarak anlaşılmasından, tiyatrunun bir türevi gibi algılanmasından kaynaklanan sorunlardan bahsetmişlerdir. Bu ifadelerle birlikte önemli görülen bir diğer görüş de, drama eğitiminin diğer branş öğretmenleri tarafından hafife alınması, sadece hareketli çocuk oyunları oynanan bir ders olarak nitelendirilmesidir. İlk dönem eğitimcilerinin ve son dönem eğitimcilerinin görüşlerinde ortak olan bu ifadeler, sanat eğitimi olan dramanın diğer disiplinlerde eğitim veren öğretmenlerin tahakkümüne uğradığının bir göstergesidir. Geçmişten gelen bir alışkanlıkla daha önemli görülen pozitif bilimlere ilişkin dersler ile sanat eğitimiyle ilişkili olan dersler (müzik, resim vb...) sıkça karşılaştırılmış, sanat dersleri boş zaman etkinlikleri veya hobi amaçlı etkinlikler olarak algı süreçlerine dahil edilmiştir. İlerleyen zamanlar ve çağdaş eğitim anlayışı bu geleneksel görüşü yıkmaya çalışmış, bu anlamda uzun yıllardır mücadele veren güzel sanatlar öğretmenleri haklarını ve saygılarını elde ederken, görece daha yeni olan drama eğitimi de kendi disiplini ispatlamaya çalıştığı düşünülmektedir.

Çalışmanın sonucunda, drama eğitimine ve aynı doğrultuda drama eğitimciğine ilişkin kaygıların arttığı görülmüştür. Üç dönem eğitimcilerinin de benzer kaygıları ifade etmesi dikkat edilmesi gereken bir uyarı olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde drama eğitimciğinin mesleki değerlerinin ve eğitimcilerin taşıması gereken niteliklerin, sergilemesi beklenen etik davranışların geçerliliğini koruduğu

söylenbilir. Eğitimcilerin ifadelerinin alanda çalışan tüm eğitimcileri kapsayacak şekilde olmamasına karşın, drama eğitimliğine yönelik ileride karşılaşılabilecek sorunlar hakkında ipucu taşıması ve öngörülebilirliği kolaylaştırması açısından önem taşımaktadır.

5.2. Öneriler

Drama eğitimcilerinin görüşlerinden yola çıkılarak bir meslek olarak drama eğitimliğinin değerlendirildiği bu çalışmanın bulguları dikkate alındığında, yaratıcı drama alanında çalışmalar yürüten araştırmacılara ve drama eğitimlerine yönelik araştırmacı tarafından çeşitli öneriler sunulmuştur.

- Drama eğitimliği mesleğine yönelik eğitimcilerin ve eğitim adaylarının algılarını ortaya koymayı amaçlayan geniş katılımlı araştırmalar yapılabilir.
- Farklı meslek gruplarından drama eğitimliğine yönelen bireyler için, pedagojik eğitime yönelik bilgiler verilmeli, çocuk ve gençlerin gelişim özelliklerine ilgili eğitimler düzenlenmelidir.
- Drama eğitimcilerinin, yaratıcı drama dersinden hareketle süreç içerisinde oluşturdukları performansların gösteriye dönüştürülmesine yardımcı olmak adına drama eğitimini sahneleme ve dramaturgi ile ilişkilendirmeye dönük eğitimlere yer verilmelidir.
- Drama eğitimcilerinin özlük haklarını kazanabilmesi ve yaratıcı drama dersinin niteliğini koruyabilmek adına örgütlenerek sendikalaşma yönünde adımlar atılabilir.
- Yaratıcı Drama dersinin yalnızca Eğitim Fakültelerinde değil tüm lisans programlarında zorunlu bir ders olarak yer alması ile disiplinler arası işbirliği sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2001, Mayıs). Niçin Yaratıcı Drama. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 257, 13-16.
- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-28.
- Adıgüzel, Ö. (2010). Türk Eğitim Sisteminde Yaratıcı Drama Eğitimini Yetiştirme Sorunsalı. Ö. Adıgüzel (Ed.). Tamer Levent'e Armağan: *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. (ss.79-91). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2018). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2018). Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi. Ö. Adıgüzel içinde, *Eğitimde Yaratıcı Drama* (s. 237). Yapı Kredi Yayınları.
- Adler, A. (2017). *Yaşamın Anlam ve Amacı*. İstanbul: Say Yayınları.
- Bozgeyikli, H., Toprak, E. & Derin, S. (2016). Öğretmen Adaylarının Mesleki Değer Algılarının Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 204-225.
- Çakmak, M. ve Kayabaşı, Y. (2017). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-10.
- Ensari, M.Ş, ve Alay, H.K. (2017). Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler İle İlişkisinin Araştırılması: İstanbul İlinde Bir Uygulama. *Humanitas*, 5(10), 409-422.
- Gökçe, F. Sezer, G. O. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Uludağ Üniversitesi Örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-23.
- Karagözoğlu, G. (1987). Yükseköğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğine Yönelme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 34-46.

- Kasapoğlu, H. (2019). Etkili Bir Yaratıcı Drama Liderinin Sahip Olması Gereken Özellikler: Katılımcı Görüşlerinin Nitel Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 106-122.
- Korkut-Owen, F., Kepir, D., Özdemir, S., Ulaş, Ö.& Yılmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 235-151.
- Kuzgun, Y. (2014). *Meslek Rehberliği Ve Danışmanlığına Giriş*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- MEB. (2019). *Mesleki Bilgi Sistemi*. <http://mbs.meb.gov.tr> adresinden alındı
- Metinnam, İ.(2017). Yaratıcı Dramayla Kültürel Temas Alanları Oluşturmak:Sanat Eğitiminde Katılımcı Bir Eylem Araştırması Örneği. (yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Metinnam, İ.(2019). Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Yaratıcı Drama Oturumu Planlama Sürecinde Yaşadıkları Sorunların İncelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(2), 219-242.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Navarro, R. (2011). Eğitimde Drama ve Sosyal Değişim: Teorik Bakış Açılıarı. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 6(11), 27-48.
- Okvuran, A. (2001). Drama Öğretmenini Yetiştirme Sorunsalı. Ö. Adıgüzel (Ed.). Tamer Levent'e Armağan: *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. (ss.274-277). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Okvuran, A. (2002). Dramanın Öğretimi ve Dramaya Dayalı Öğrenme. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1(1), 115-131.
- Okvuran, A. (2003). Drama Öğretmeninin Yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 81-87.
- Özen, Z. (2011). Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. & Memiş, A.D. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Terch Etmelerinde Etkili Olan Faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921.
- Pişkin, M. (2011). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya. (B. Yeşilyaprak içinde, *Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler*), 43-78. Ankara: Pegem Akademi.
- San, C. (2009). Toplumsal Değişim İle Yaratıcı Drama İlişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(8), 75-79.
- San, İ. (2001). Dramaya Bakış Olumlu. Ö. Adıgüzel (Ed.). Tamer Levent'e Armağan: *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar*. (ss.251-254). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1999). *Eğitimin Toplumsal İşlevleri*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.

EKLER

Ek A. Aydınlatılmış Onam Formu

Araştırmanın adı:

Drama Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Drama Öğretmenliğinin Mesleki Açıdan Değerlendirilmesi

“Sayın gönüllü,

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Özge Okay tarafından yürütülmektedir. Yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir.

Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Araştırmanın amacı, farklı meslek gruplarından veya öğretmenlik alanlarından bireylerin niçin drama öğretmenliğine yöneldiklerini araştırmak ve ayrıca drama öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak yaratıcı drama öğretmenliğinin zamanla eğitimdeki anlamının nasıl şekillendiğini, mesleki anlamının nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktır.

Araştırma aşağıdaki sorulara yanıt aramaya çalışacaktır:

- Bireyler niçin drama eğitmeni olmak istemektedirler?
- Bireylerin drama eğitmeni olmak isteme nedenleri ile drama alanına ilişkin oluşturdukları değer arasında bir ilişki var mıdır?
- Eğitimde yaratıcı dramaya artan ilgi, drama uygulamalarının niteliğinde bir değişime yol açmış mıdır?
- Drama öğretmenliğine ilişkin bir lisans programının olmayışı, drama öğretmenliğinin mesleki değerine bir etkide bulunmuş mudur?
- Farklı dönemlerde drama eğitmenliği yapan eğitmenler ne tür etkinliklerde bulunmuşlar, hangi sorunlarla karşılaşmışlardır?

Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler

kesinlikle gizli tutulacaktır. Verdiğiniz bilgileri eksiksiz olarak not etmek amacıyla görüşme kaydedilecektir. Araştırmanın uygulama kısmı, ortalama 60 dk öngörülen mülakatlar aracılığıyla yapılacaktır.

“Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığımı düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım.

Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.”

İmza/ Tarih

Katılımcının adı/soyadı

İmza/Tarih

Araştırmacının adı/soyadı

Ek B. Kişisel Bilgi Formu

Demografik Değişkenler
Cinsiyet: ☐ Erkek ☐ Kadın ☐ Belirtmek istemiyorum
Yaş: ☐ 18-25 ☐ 25-35 ☐ 35-45 ☐ 45 ve üstü
Eğitim Durumunuz: ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
Mezun Olduğunuz Fakülte ve Bölüm:
Mesleğiniz:
Anne eğitim durumu: ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Diğer.....
Baba eğitim durumu: ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Diğer.....
Kardeş sayısı: ☐ Hiç Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve Daha Fazla
Gelir durumu: ☐ 1500-2000 TL ☐ 2001-2500 TL ☐ 2501-3000 TL ☐ 3001-4000 TL ☐ 4000 TL ve üzeri
Drama Eğitmenliği Yapmaya Başladığınız Yıl: ☐ 1990 ve öncesi ☐ 1990-2000 ☐ 2000-2010 ☐ 2010 ve sonrası

Ek C. Görüşme Soruları

Drama Eğitimci Yapan Bireylere Yönelik Mülakat Soruları

1. Drama alanıyla ilgili ilk karşılaşma noktanızdan söz eder misiniz?
2. Drama eğitimine ve eğitmenliğine yönelme süreciniz nasıl oldu?
3. Sizce yaratıcı drama eğitimde farklı bir alan mı? Cevabınız 'Evet' ise hangi yönleri sizi bu alanda çalışmaya yöneltti? Hangi yönü bu alanda çalışmaya devam etmenizi sağlıyor?
4. Drama eğitmenliğine yönelme sürecinizde etkili olduğunu düşündüğünüz durumlar, kişiler ya da bir an oldu mu, paylaşır mısınız?
5. Drama eğitmenliğinin meslekleşme sürecine ilişkin gözlemlerinizi ya da deneyimleriniz nelerdir? Drama eğitmenliğine meslek ya da branş olarak ihtiyaç var mıdır?
6. Drama eğitmenlerinin mezun oldukları lisans programlarının mesleki süreçlerine etkisi var mıdır, nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz?
7. Bir drama eğitmeni mesleki yaşamında karşılaştığı sorunlar nelerdir?
8. Bir drama eğitmeni olarak meslek hayatınızda yaşadığınız herhangi bir problem oldu mu, bu problem durumunu hissettiğiniz bir anınızı paylaşır mısınız? Bu problemi çözmek adına izlediğiniz yol uyguladığınız yöntemler neler oldu?
9. Drama eğitmenlerine yönelik düşünceleriniz nelerdir?
10. Drama eğitmenlerinin mesleki yeterlilikleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Türkiye'de drama eğitmenlerinin aldığı eğitim yeterli midir?
11. Sizce bir drama eğitmeni nasıl yetişmeli? Kendisini nasıl geliştirmeli?
12. Dramanın geçmişini ve bugünü düşündüğünüzde, eğitmenlerin drama alanıyla ilişkisini nasıl yorumlarsınız?
13. Bir drama eğitmeninin dikkat edeceği en önemli etik kural/kurallar ne olmalıdır?
14. Meslek yaşamlarında, drama eğitmenlerinin mesleki hataya düşmemeleri için ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?
15. Farklı bir mesleğe sahip bir birey size drama eğitmenliği yapmak istediğini belirtseydi, o kişiye vereceğiniz öneriler neler olurdu?

Değerli katkılarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Özge Okay

Ek D. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 22/04/2019

Toplantı Sayısı : 05

Karar Sayısı : 175

175- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Özge Okay**'ın "Drama Eğitimcilerinin Görüşlerine Göre Bir Meslek Olarak Drama Eğitimciliğinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili 05/04/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Özge Okay**'ın "Drama Eğitimcilerinin Görüşlerine Göre Bir Meslek Olarak Drama Eğitimciliğinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
22/04/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“.....”

başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 02.07.2019
Gönderim Numarası	: 1148658554
Sayfa Sayısı	: 113
Sözcük Sayısı	: 25094
Karakter Sayısı	:
Benzerlik Oranı	: %9
Savunma Tarihi	:

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı'na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10'dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: .....

Tarih: .....

İmza: .....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Özge Okay

E-Posta Adresi : okayozge@gmail.com

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Okul Öncesi Öğretmeni	Sınav Koleji Anaokulu	2018-
Okul Öncesi Öğretmeni	Hacettepe Üniversitesi Ayser Ve İhsan Doğramacı Anaokulu	2015-2018

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Okul Öncesi Öğretmenliği	Ankara Üniversitesi	2010-2015

Yayımlar: